

การส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของ
วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา
PROMOTING RECONCILIATION IN ACCORDANCE WITH BUDDHISM FOR
THE COMMUNITY OF PHRA NARAI MAHARAJ WORAWIHAN MONASTERY
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระอนพัทธ์ จตธมโม (ประสพพฤกษ์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

การส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของ
วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

พระอนพัทธ์ จตธมโม (ประสพพฤกษ์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Promoting Reconciliation in accordance with Buddhism for the
Community of PhraNaraiMaharajWorawihan Monastery,
Nakhon Ratchasima Province

PhraAnanpat Thitadhammo (Prasoppurk)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(พระเมธีธรรมจารย์, รศ.ดร.)

.....

(รศ.ดร.อำนาจ บัวศิริ)

.....

(ผศ.ดร.ประเสริฐ อีลาว)

.....

(พระปลัดระพี นพธิสาโร, ผศ.ดร.)

.....

(พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระปลัดระพี นพธิสาโร, ผศ.ดร. ประธานกรรมการ

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระอนพัทธ์ จิตสมโม)

- ชื่อสารนิพนธ์** : การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของ
วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา
- ผู้วิจัย** : พระอนพัทธ์ จตธมโม (ประสพพฤกษ์)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์**
- : พระปลัดระพีพิณพุทธิสาโร, ผศ. ดร., พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา),
ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
 - : พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ. ดร., ป.ธ. ๖,
พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ๒. ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ๓. ศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนในชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๓๐๒ คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที และค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่าง จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดและในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการเลือกแบบเจาะจงจำนวน ๘ รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๑๙๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒. ประชาชนที่มี เพศ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมาพบว่า ขาดการประเมินผลต่อการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาภายหลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมวิทยากรในการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาและระยะเวลาแต่ละกิจกรรมมีน้อยและยังขาดข้อมูลในการปฏิบัติต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ทันสมัย ข้อเสนอแนะ คือ ควรใช้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญสูงหรือเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์สูงมาเป็นวิทยากร ควรจัดทำหลักสูตรการอบรมต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ควรมีข้อมูลที่ทันสมัยต่อกิจกรรมการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนามากขึ้น ควรสนับสนุนในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น

Research Paper Title: : Promoting Reconciliation in Accordance with Buddhism for the Community of Phranaraimaharajworawihan Monastery, Nakhon Ratchasima Province

Researcher: : PhraAnapat Thitadhammo (Prasoppurk)

Degree: : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee:

: Phrapalad Rapin Bhudtisaro, Asst. Prof. Dr.,
B.A. (Social Teaching), M.A. (Asian History),
Ph.D. (Buddhist Studies)

: Phramaha Krisada Kittisobhano, Asst. Prof. Dr., Pali VI,
B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist
Management), Ph.D. (Buddhist Management)

Date of Graduation: : December 23, 2020

Abstract

Objectives of this research were to: 1. Study the level of public opinions on promoting reconciliation in accordance with Buddhism for the community of Phra NaraiMaharajWorawihan Monasery. Nakhon Ratchasima Province; 2. Study the opinions comparison on promoting reconciliation accordance to Buddhism for the community of PhraNaraiMaharajWorawihan Monastery. Nakhon Ratchasima Province and 3. Study the problems, Obstacles and recommendations for Promoting reconciliation in accordance with Buddhism for the Community of PhraNaraiMaharajWorawihan Monastery Nakhon Ratchasima Province

Methodology was the mixed methods: The quantitative research, data were collected by questionnaires from 302 samples who were the people at the community of PhraNaraiMaharajWorawihan Monastery. Nakhon Ratchasima Province, and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing by one-way ANOVA, t-test and F-test and the two mean differences were tested by the least significant difference, LSD. The qualitative research, data were collected from 8 key

informants, purposefully selected by in-depth-interviewing and data were analyzed by contextual content descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. People's opinions on promoting reconciliation in accordance with Buddhism for the community of PhraNaraiMaharajWorawihan Monastery. Nakhon Ratchasima Province, by overall, were at high level ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.196), and each aspect was also at high level.

2. People with different genders, occupations and educational levels did not have different opinions on promoting reconciliation in accordance with Buddhism for the community of PhraNaraiMahaRachaworawihan Monastery. Nakhon Ratchasima Province, therefore rejecting the set hypothesis. People of different ages had different opinions on promoting reconciliation in accordance with Buddhism for the community of PhraNaraiMahaRachaworawihan Monastery. Nakhon Ratchasima Province at the statistically significant level of 0.05, the hypothesis was accepted.

3. Problems and obstacles in promoting reconciliation accordance to Buddhism for the community of PhraNaraiMaharajWorawihan Monastery. Nakhon Ratchasima Province were found that there was no evaluation of the Buddhist activities after the completion of the activity. The resource persons to carry out the Buddhist activities and the duration of each activities were not adequate. The up-to-date information on Buddhist activities was still lacking.

Recommendation for promoting reconciliation in accordance with Buddhism for the community of PhraNaraiMahaRachaworawihan Monastery, Nakhon Ratchasima Province, was that highly skilled personnel or highly experienced persons should be used as resource persons. There should be a short, medium and long training courses on promoting reconciliation according to Buddhism. There should be more up-to-date information on promoting reconciliation according to Buddhism There should be more supporting activities for more people to participate in Buddhist activities.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของท่าน คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ได้แก่ พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, ผศ. ดร., พระมหากฤษฏา กิตติโสภโณ, ผศ. ดร., ป.ธ. ๖ ที่ให้ความกรุณาเสียสละเวลาอันสูงค่า รับภาระเป็นที่ปรึกษาช่วย ตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธีวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่ผู้วิจัยมี ข้อติดขัดให้ความกระจ่างชี้ชัดจนสามารถทำงานบรรลุสำเร็จดังเป้าหมาย

ขอขอบคุณ พระเมธีธรรมอาจารย์, รศ.ดร., รศ.ดร.อำนาจบัว สิริ, ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว กรรมการสอบป้องกันสารนิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ พระมหานิกธ ฐานุตโร, ดร., ผศ. ดร.ยุทธนา ประณีต, ดร.กาญจนา คำจตุ, รศ.เนตรชนก บัวนาค และ ผศ.ดร.พีรวิชัย คำเจริญ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ แบบสอบถามและคอยให้คำปรึกษาแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์จน สำเร็จได้ด้วยดี

น้อมกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ พระธรรมวรนายก เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร, พระครูวิริยธรรมานุศาสน์, ด.ร. เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑ จังหวัดนครราชสีมา, พระปลัดทองศักดิ์ สุเมโธ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร โรงเรียนพระปริยัติสามัญ นครราชสีมา, พระมหาเอกรินทร์ ธรรมรสี เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัด นครราชสีมา และขอขอบคุณ จำสิบตรี จรรย์ งามโคกสูง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ จังหวัด นครราชสีมา, นางพรสวรรค์ งามโคกสูงนักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ จังหวัดนครราชสีมา, นายนพดล หวังรวมกลาง ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ ฯ จังหวัดนครราชสีมา และนายณัฐวุฒิ นาค ชลธิ์ อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์เสียเวลา ในการสัมภาษณ์ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการตอบแบบสอบถาม อันส่งผลให้ผู้วิจัยนั้นสามารถ เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยได้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนๆ คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธทุกรูป ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจและให้คำปรึกษาการทำสารนิพนธ์แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตา คุณแก่ครูปัชฌาย์อาจารย์ บิดามารดา ญาติสนิทมิตรสหาย และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระอนพัทธ์ จิตธมโม

มีนาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	๗
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสมานฉันท์	๙
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๒๙
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับศีล ๕ ประการ	๔๓
๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๕๔
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๔
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๑
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๖๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๒
๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ	๖๓
๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๖๘

สารบัญ (ต่อ)

	เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๑
	๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๒
	๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา	๗๓
	๔.๓ วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบ การส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๘๔
	๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา	๑๐๕
	๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา	๑๑๑
	๔.๖ องค์กรความรู้	๑๒๑
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๒๖
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๖
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๓๔
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๓๘
บรรณานุกรม		๑๔๐
ภาคผนวก		๑๔๕
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๔๖
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๑๕๒
	ภาคผนวก ค ผลการหาค่าความสอดคล้อง (IOC)	๑๕๘
	ภาคผนวก ง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient)	๑๖๔

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๖๗
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์การวิจัย	๑๖๙
ภาคผนวก ช ภาพการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์	๑๗๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๘๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ ความหมายของการสมานฉันท์	๒๙
๓.๑ ประชากรกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	๖๔
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล	๗๒
๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา	๗๔
๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัย จิตใจ	๗๕
๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัย ค้ำจุน	๗๗
๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา	๗๘
๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันชีวิต	๗๙
๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันทรัพย์สิน	๘๐
๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันครอบครัว	๘๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมความ สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันสังคม	๘๒
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมความ สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันสุขภาพ	๘๓
๔.๑๑	ผลการวิเคราะห์ค่าเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริม ความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ	๘๔
๔.๑๒	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนและระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ ส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ	๘๖
๔.๑๓	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการ ส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม	๘๘
๔.๑๔	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการ ส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านหลักประกันครอบครัว	๙๐
๔.๑๕	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการ ส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านหลักประกันสังคม	๙๒
๔.๑๖	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการ ส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านหลักประกันสุขภาพ	๙๓
๔.๑๗	ผลการวิเคราะห์ค่าเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริม ความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพ	๙๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ ด้านหลักประกันครอบครัว	๙๖
๔.๑๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ ด้านหลักประกันสุขภาพ	๙๘
๔.๒๐ ผลการวิเคราะห์ค่าเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา	๑๐๐
๔.๒๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	๑๐๒
๔.๒๒ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ตามสมมติฐานที่ ๑-๔	๑๐๓
๔.๒๓ ปัญหา อุปสรรคและขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัยจูงใจ	๑๐๕
๔.๒๔ ปัญหา อุปสรรคและขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัยค้ำจุน	๑๐๖
๔.๒๕ ปัญหา อุปสรรคและขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันชีวิต	๑๐๗
๔.๒๖ ปัญหา อุปสรรคและขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	๑๐๘
๔.๒๗ ปัญหา อุปสรรคและขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันครอบครัว	๑๐๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

- ๔.๒๘ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนว
พระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัด
นครราชสีมา ด้านหลักประกันสังคม ๑๐๙
- ๔.๒๙ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนว
พระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัด
นครราชสีมา ด้านหลักประกันสุขภาพ ๑๑๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๑
๔.๑ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย	๑๒๑
๔.๒ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัย	๑๒๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๗. หมายถึง ทีฆนิกาย สীগุณฑคคปาติ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับจุฬาลงกรณ ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สীগุณฑคคคคคคคค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมังคลวิสาลินี สীগุณฑคคคคคคคค ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับจุฬาลงกรณ ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
อง.ทุก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นดินแดนพระพุทธศาสนา ประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพเพราะต่างมุ่งสร้างกุศลคุณงามความดี โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต เว้นจากการเบียดเบียนกัน ประกอบสัมมาอาชีพ ซื่อสัตย์ สุจริต แต่เมื่อเวลาแปรเปลี่ยนไปกลับ พบว่า ประชาชนเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรากฏการณ์ความรุนแรงทางการเมืองและเหตุการณ์ที่เกิดความรุนแรงจากสภาวะจิตใจของบุคคล ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นำมาซึ่งการสูญเสียทั้งชีวิตและบาดเจ็บอีก จำนวนมาก รวมถึงผู้สูญหายอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ปรากฏข้อมูล อีกทั้งความสูญเสียทางวัตถุ อาคาร สถานที่ต่างๆ อีกหลายแห่ง สังคมไทยในช่วงที่ผ่านมาเป็นยุคแห่งความหวาดกลัวและหวาดระแวงที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถพูดคุยเรื่องความคิดเห็นทางสังคมการเป็นอยู่ทางการเมืองเป็นการทั่วไป แม้กระทั่งการพูดคุยกับญาติ หรือเพื่อสนิท ในหลายชุมชนมีกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างทางการเมืองกันอย่างชัดเจน เกิดการบ่มเพาะความเกลียดชังกัน จากการเลือกรับสื่อที่นำเสนอความคิดเห็นทางสังคมและทางการเมืองที่สอดคล้องกับ มุมมองของตน และแบ่งขั้วแยกกันอย่างเห็นได้ชัด ในบางพื้นที่เกิดการปะทะกันระหว่างสองกลุ่มที่ เห็นต่างทางการเมืองมีการใช้อาวุธต่างๆ รวมถึงอาวุธปืนทำร้ายร่างกายกันทำให้มีผู้เสียชีวิต ยิ่งไปกว่านั้นความรุนแรงได้ขยายตัวไปถึงในระดับครอบครัว จนกระทั่งเกิดการเสียชีวิตและความสัมพันธ์ที่แตกร้าว จากความรุนแรงที่กล่าวมาอันนำมาซึ่งการสูญเสียอย่างประเมินค่ามิได้ และเกิดสภาพสังคมที่หวาดระแวง คำถามจากสังคมที่ตามมาคือรากเหง้าของปัญหาของสังคมไทยคืออะไร ซึ่งมีหลายฝ่าย พยายามให้คำอธิบายต่อปัญหาดังกล่าวว่าเป็นการแข่งขันเชิงอำนาจ การทุจริตประพฤติมิชอบของผู้มีอำนาจ จนทำให้ความรู้สึกละเลยไม่ได้รับความเป็นธรรม มีการถูกเลือกปฏิบัติ มีช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคม ระหว่างคนจนกับคนรวย ตลอดจนโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน

จากเหตุการณ์ต่างๆ ข้างต้นได้นำมาสู่ความพยายามแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความสมานฉันท์ขึ้น เพื่อการก้าวไปสู่การข้ามผ่านวิกฤตการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดจากความรุนแรง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจนสามารถนำไปสู่สังคมที่มีความสมานฉันท์ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขหรือเป็นสังคมที่มีสันติภาพ โดยแนวความคิดของต่างประเทศที่ทำให้เกิดสังคมความปรองดอง

สมานฉันท์ คือ ความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนจากสังคมความขัดแย้งไปสู่สังคมความสมานฉันท์^๑ สังคมสันติภาพและความเป็นประชาธิปไตย^๒

สังคมปัจจุบันนี้ พฤติกรรมและอารมณ์ของบุคคลในสังคมมีปัญหาขั้นรุนแรงเพราะขาดการพัฒนาทางด้านพฤติกรรม ทางด้านร่างกาย และจิตใจ พฤติกรรมยังเป็นผลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมมาโดยแต่ละคนไม่อาจจะเลือกสิ่งแวดล้อมของตนได้พฤติกรรม จึงมีทั้งที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ เช่น ปัญหาพิษสุราเรื้อรัง สิ่งเสพติด การฆ่าคน เป็นต้น อย่างไรก็ตามถ้าเราได้ดูข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ ฟังจากวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมักจะพบเรื่องวุ่นวายนานัปการ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง การว่างงาน การลักขโมยการฆ่าข่มขืนกระทำชำเรา ประกอบอาชญากรรม การทำร้าย อัตตะวินิบาตตนเอง และการติดสิ่งเสพติด การล่องละเมิดทางเพศ โรคเอดส์ ปัญหาเหล่านี้มักเกิดจากการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นสภาวะการณ์ที่กระทบกระทั่งคนส่วนใหญ่แต่ทุกคนต่างก็เห็นว่ามีอำนาจที่จะแก้ไขได้ด้วยการกระทำร่วมกัน ส่วนความซับซ้อนและรุนแรงของปัญหานั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว ความไร้ระเบียบของสังคมนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และความเปราะบางของพฤติกรรมอย่างรุนแรงไปจากบรรทัดฐานสังคมดั้งเดิม เช่น เปลี่ยนจากสังคมชนบท เป็นสังคมเมือง เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมอุตสาหกรรมแล้วพัฒนาปลายมาเป็นสังคมเทคโนโลยี สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศตามลำดับ^๓

วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกับสถาบันหลักในสังคมไทย ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับคน ไทยนับตั้งแต่เกิดจนถึงตาย และมีอิทธิพลต่อแนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง จึงเกิดแนวคิดการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันหลักในสังคมไทย เพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนโดยการขับเคลื่อนทั้ง ๓ สถาบัน เป็นกระบวนการภาคประชาสังคมที่มีพลังในการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ดังนั้น บ้าน วัด โรงเรียน จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเป็นทั้งทุนทางจิตวิญญาณและทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนโดยมีงานวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน สามารถสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนได้ เช่นเดียวกับ

^๑ สถาบันพระปกเกล้า, “การสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๕), หน้า ๖.

^๒ พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, “การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓, (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๕๕-๖๒.

^๓ Moral Promotion Center, The Situation of Thailand Moral, Retrieved, (December 2016: 10.

โครงการ “บวร สันติสุข” เป็นโครงการที่เกิดขึ้นโดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่ต้องการ สร้างความเชื่อมโยงในชุมชน ไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ให้มีความสันติสุขในชุมชน ซึ่งมีงานวิจัยที่พบว่า แนวทาง การใช้หลักธรรมในพุทธศาสนา (พุทธสันติวิธี) จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจ โดยอาศัยความปรารถนาดีต่อกัน ทั้งทางกาย วาจา ใจ ความประพฤติที่เรียบร้อย มีความเห็นสอดคล้องกัน และเกื้อกูลในสิ่งที่ขาดแคลน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข และยังมีงานวิจัยที่พบว่า บ้าน วัด โรงเรียน มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาเยาวชนในชุมชน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาติดยาเสพติด โครงการบวรสันติสุขได้จัดกิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ เจริญสมาธิภาวนา เทศนาธรรม เสวนาธรรม การตอบปัญหาธรรมะ โดยเปลี่ยนสถานที่จัดจากวัดเป็นบ้านของศรัทธาญาติโยมที่มีความพร้อมจะเป็นเจ้าภาพในแต่ละครั้ง จากการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้มีอุบาสกอุบาสิกา เยาวชน เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นเป็น จำนวนมากทุกปี โดยการมีส่วนร่วมของทั้งภาครัฐ เอกชน หน่วยงาน ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนเป็นรูปธรรมชัดเจน นอกจากนี้ยังเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มพูน ศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ สร้างจิตอาสาในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้น เน้นการ ประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน^๔ และเหมาะสมอย่างยิ่งที่คณะผู้วิจัยศึกษา และพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบของการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ อันได้แก่ ๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระ มหากษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน ๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ๕. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย ๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ ๗. เข้าใจเรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตย ๘. มีระเบียบ วินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่ ๙. มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ ๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำและ ๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง^๕

เพื่อทำให้เกิดความสุขสงบ ความสามัคคี ความสมานฉันท์และสันติสุขในสังคม อันจะทำให้ทุกคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข จากเหตุการณ์ ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและข้อเท็จจริง

^๔ Phramaha Kritsada Sobhanasilo, Reconciliation Building By Five Precepts Observing Village Project In Ayutthaya Province, *Journal of MCU Social Science Review*, Vol. 5 No. 3, (2016) : 45-62.

^๕ Soonthornsaratoon, “A cooperation Model of Home, Monastery School and Community for Building Cultural Immunity Children and Young People in the Perimeter of Bangkok Metropolis Cultural Immunity Promotion in the Suburban Bangkok Metropolis”, *Doctor of Philosophy Thesis*, (Cultural Science: Mahasarakam University, 2009).

ที่ปรากฏ มีความจริงอย่างหนึ่งที่ควรตระหนัก และหยิบยกขึ้นมาพิจารณา คือ คนไทยส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ มีความเชื่อในเรื่องของผลบุญผลบาป หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่สอน ให้มนุษย์ประพฤติตนเป็นคนดี มีความคิดดี ทำดี พูดดี มีความสำรวม อ่อนน้อม ถ้อยที ถ้อยอาศัย รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักให้อภัย ส่งเสริม เอื้อเฟื้อ ไม่เห็นแก่ตัว เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ อย่างมีความสุข โดยแต่ละคนต้องรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น และชุมชน หลักธรรมพื้นฐานที่รู้จักกันเป็นอย่างดี คือ ศีล ๕ อันเป็นรูปแบบการประพฤติปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความสุข ความสงบแก่ตนเองและผู้อื่นและเพื่อให้เกิดความสามัคคีปรองดองและสันติสุขแก่สังคมและประเทศชาติ ดังนั้น หากมีการนำหลักธรรมเรื่องศีล ๕ ของพระพุทธศาสนามาเป็นรูปแบบในการส่งเสริมให้เกิดความปรองดองและ สันติสุขแก่คนในสังคมก็น่าที่จะเกิดผลตามที่ต้องการให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมได้ง่ายในเวลาอันรวดเร็วเพราะประชาชนส่วนใหญ่มีพื้นฐานด้านความเชื่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนารองรับอยู่แล้ว “การถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ มีความสำคัญยิ่งสำหรับชาวพุทธเป็นการถึงสรณะด้วยความเลื่อมใส ซึ่งสภาพจิตจะถูกชักฟอกให้บริสุทธิ์สะอาดแล้วด้วยญาณคือความรู้ เป็นความเลื่อมใสที่ประกอบด้วยความนับถือและความ เคารพอย่างมากมายโอฬารยิ่งในองค์พระผู้มีพระภาคเจ้า ในพระ สัทธรรมในพระอริยสงฆ์ ซึ่งจะดำเนินไป โดยอาการที่เข้าถึงต่าง ๆ โดยภาวะจิตและพฤติกรรมที่ แสดงออกของผู้นั้นจะมีพระรัตนตรัยเป็นเป้าหมายตลอดเวลา”^๖

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการส่งเสริมความ สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาด้วยศีล ๕ ของประชาชนในชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ได้วิธีการในการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา ของประชาชนโดยเฉพาะในชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา อันจะ นำมาใช้ในการแก้ไขและขจัดปัญหาความขัดแย้งในสังคมที่ปรากฏให้เห็นในทุกวันนี้ จึงเห็นเป็นการ สมควรที่จะทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระ นารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา เป็นการนำหลักศีล ๕ มาใช้ในการแก้ไขปัญหาความ ขัดแย้งและเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาดังกล่าว ทั้งนี้การทำ วิจัยเรื่อง นี้อย่างไม่มีผู้ใดทำวิจัยอย่างจริงจังมาก่อน ผู้วิจัยจึงตกลงปลงใจทำวิจัยเรื่องนี้ โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับ การ ส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาให้เป็นแนวทางโดยมีปัจจัยตัวแปรตาม คือ หลักธรรม (องค์ประกอบของศีลแต่ละข้อ) ของศีล ๕ ประการ มาเป็นกรอบแนวคิดเพื่อให้เกิด ประโยชน์และสามารถนำผลการ วิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและกำหนดนโยบายต่อไป

^๖ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, โครงการถวายเป็นบุญแด่พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะ ตำบล รุ่นที่ ๑๘, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.onab.go.th/en/news>, [๕ มีนาคม ๒๕๖๓].

คำตอบที่ได้จากการวิจัยเรื่องนี้ คือ จะได้วิธีการส่งเสริมสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในจังหวัดอื่นๆ ตลอดจนให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบและใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาด้วยศีล ๕ เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานทำให้สังคมมีความสงบสุขและประชาชนสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ ระดับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับไหน

๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มีอะไรบ้าง

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย คือ การศึกษาในเรื่อง “การส่งเสริมความตามแนวพระพุทธศาสนาสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” ดังนี้

๑) ปัจจัยด้านการบริหารตามหลักของเฮร์เบอร์ก (Herzberg) ได้แก่ ทฤษฎีสองปัจจัย (Herzberg’s Two-Factor Theory) คือ ๑. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) ๒. ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor)^๗

๒) การสร้างความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศีล ๕ ประการ ได้แก่ ๕ ประการ ๑. เป็นหลักประกันชีวิตศีล ๒. เป็นหลักประกันทรัพย์สิน ๓. เป็นหลักประกันครอบครัว ๔. เป็นหลักประกันสังคมและ ๕. เป็นหลักประกันสุขภาพ^๘

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชาชนชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๑,๒๓๒ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

เขตพื้นที่ชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๓๑๕ ครัวเรือน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ จนถึง กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓ รวมระยะเวลาทำการวิจัย ๕ เดือน

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

^๗ กมลพร กัลยาณมิตร, “แรงจูงใจ ๒ ปัจจัย พลังสู่ความสำเร็จ”, วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓, (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๑๗๕.

^๘ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒.

๑.๕.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธรูปสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธรูปสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธรูปสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การส่งเสริม หมายถึง ช่วยเหลือเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น

ความสมานฉันท์ หมายถึง ความกลมกลืน ความปรองดอง และความสามัคคี

ตามแนวพระพุทธรูป หมายถึง การพิจารณาเหตุผลและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดคุณธรรมอันดี

ชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร หมายถึง ประชากรกลุ่มเป้าหมายในบริเวณและใกล้เคียงวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร หรือเรียกอีกอย่างว่า “ชุมชนหลักเมือง”

ปัจจัยจูงใจ หมายถึง การเกิดแรงผลักดัน การเกิดความชื่นชมและการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

ปัจจัยค้ำจุน หมายถึง เกิดความพึงพอใจ และสามารถอยู่กับสิ่งที่ปฏิบัติได้เป็นเวลานาน

ศีล ๕ ประการ หมายถึง หลักธรรมที่ใช้ในการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธรูป

ด้านหลักประกันชีวิต หมายถึง งดเว้นการเบียดเบียนบีบคั้นกัน ควรอยู่ร่วมกันอย่างไมตรีจิต

ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หมายถึง งดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขาของเขาไม่ได้ให้ด้วยอาการขโมย

ด้านหลักประกันสุขภาพ หมายถึง งดเว้นล่วงละเมิดคุ้มครองของผู้อื่น เพื่อให้มนุษย์สร้างความสามัคคีไม่แตกร้าวกัน

ด้านหลักประกันสังคม หมายถึง งดเว้นจากการพูดเท็จ คือการงดเว้นจากการพูดที่บิดเบือนจากความจริง

ด้านหลักประกันครอบครัว หมายถึง งดเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นของประชากรในชุมชนต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๔ ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบในการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่วิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย พบว่ามีนักวิชาการ นักการศึกษา ได้กล่าวถึงไว้ ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสมานฉันท์
- ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ
- ๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับศีล ๕ ประการ
- ๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสมานฉันท์

๒.๑.๑ ความหมายของความสมานฉันท์

สมานฉันท์ (สะมานะฉัน หรือ สะหฺมานนะฉัน) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมายถึง ความพอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องกัน เช่น มีความเห็นเป็นสมานฉันท์ สมานฉันท์ ถูกจัดเข้าเป็นลูกคำหรืออนุพจน์ของคำว่า สมาน-๑ ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง เสมอกัน หรือเท่ากัน มิได้จัด ไว้ในสมาน-๒ ซึ่งเป็นกริยา หมายถึง ทำให้ติดกันหรือทำให้สนิท^๑ สมานฉันท์เกิดจากสมาน สมานกับ ฉันท (ความพอใจ ความรักใคร่ ความชอบใจ ความยินดี ความร่วมความคิด ความเห็นกัน ความไว้นื้อเชื่อใจกัน) โดยรวมความ จึงหมายถึง ความเห็นพ้องต้องกันใน ด้านความคิดเห็น ความไว้นื้อเชื่อใจกัน อย่างไรก็ตามความหมายที่สังคมไทยปัจจุบันเข้าใจและใช้กัน ดูจะมี

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : พับปิเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๖๙๙.

ขอบเขตที่นอกเหนือจากพจนานุกรม โดยนำไปใช้ในความหมายด้านความสามัคคี การให้อภัยกันรวมไปถึง การเลิกแล้วต่อกัน

ความสมานฉันท์ คือ ความร่วมใจกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแห่งหมู่คณะ ในการดำเนินชีวิต หรือในการทำกิจการงาน โดยชอบธรรมร่วมกัน^๒ พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์งานนิพนธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ให้ความหมายไว้ว่า มีฉันทะเสมอกัน, มีความพอใจร่วมกัน, พร้อมใจกัน มีความต้องการที่จะทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตรงกันหรือเสมอเหมือนกัน ในทางที่ร้ายหรือดีก็ได้, ในทางร้าย เช่น หลึงและชายที่มีสมานฉันท์ในการประกอบกาเมสุมิจฉาจาร (เป็นตัวอย่างที่ท่านใช้ในการอธิบายบ่อยที่สุด) และหมู่คนร้ายที่มีสมานฉันท์ในการทำโจรกรรม ส่วนในทางดี เช่น หมู่คนดีมีสมานฉันท์ที่จะไปทำบุญร่วมกัน เช่น ไปจัดปรับถนนหนทาง สร้างสะพานขุดสระปลูกสวน สร้างศาลาพักผ่อน ให้ท่าน รักษาศีล ตัวอย่างเช่น เด็กกลุ่มหนึ่งมีสมานฉันท์ที่จะบรรพชาภิกษุหลายรูปมีสมานฉันท์ที่จะถือปฏิบัติถูกต้องซื่อสัตย์, คนผู้มีสมานฉันท์ในทางร้ายนั้นไม่ต้องใช้ปัญญาไตร่ตรองพิจารณา เพียงชอบใจอยากทำก็ประกอบกรรมไปตามอำนาจของราคะ โทสะ และโมหะ ส่วนคนที่จะมีสมานฉันท์ทางดี เบื้องแรกมองเห็นด้วยปัญญาแล้วว่ากรรมนั้นดีงามเป็นประโยชน์ มีเหตุผลควรทำ จึงเกิดฉันทะคือความพอใจใฝ่ปรารถนาที่จะทำ โดยเข้าใจตรงกันและพอใจเหมือนกันร่วมด้วยกัน; ดู ฉันทะ^๓

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของสมานฉันท์ในมิติที่แตกต่างกันออกไป เช่น “ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” หมายถึง วิธีการใดๆ ซึ่งผู้เสียหายและผู้กระทำผิด เกิดความเสียหาย และ ในกรณีที่สมควรอาจมีบุคคลอื่นๆ หรือสมาชิกคนอื่นๆ ของ ประชาคมในสถานศึกษา หรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นได้ เข้มมีส่วนร่วมกันอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปแล้วอาจมีการช่วยเหลือโดย “ผู้ประสานงาน” (facilitator)^๔

^๒ อธิมุตโต, สามัคคีปรองดอง, [ออนไลน์] : แหล่งที่มา : <http://board.palungjit.org>, [๗ มีนาคม ๒๕๖๓].

^๓ วัดญาณเวศกวัน, “สมานฉันท์”, ข่าวสารญาณเวศก, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐.

^๔ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, “การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา : กรอบแนวคิดความสำคัญ และความท้าทาย”, วารสารร่มพฤษ, ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๓ (มิถุนายน – กันยายน ๒๕๕๒) : ๓๗.

สรุปความได้ว่า ความสมานฉันท์ หมายถึง การสร้างความพึงพอใจร่วมกัน การสร้างความเห็นพ้องกันในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน ทำเหมือนกัน พร้อมใจกัน มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม^๕

๒.๑.๓ หลักการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์

หลักการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ประกอบด้วยหลักการ ดังต่อไปนี้^๖

๒.๑ การสานเสวนาเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการนำไปสู่การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ การสานเสวนาที่แท้จริงเกิดขึ้นได้เมื่อคู่กรณีมาร่วมกันสนทนาเพื่อนำไปสู่ข้อตกลงโดยต้องเป็นการเปลี่ยนแปลง มุมมอง ความรู้สึกโกรธเกลียดที่มีต่อกัน การสานเสวนาที่แท้จริงถึงจะนำไปสู่การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ได้ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความขัดแย้งและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น

๒.๒ เน้นหรือจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกของคน การเปิดเผยอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองสามารถที่จะเยียวยาอดีตและความเจ็บปวดในปัจจุบันได้ และแง่มุมของความยุติธรรมที่สำคัญมากคือ การเยียวยาความรู้สึกของคนที่เจ็บปวด

กระบวนการ (Process) ที่จะจัดการกับคนที่เกลียดชังกันได้มาพูดคุยกันเพื่อขับเคลื่อนการอยู่ร่วมกันไปสู่อนาคต ดังนั้นการเตรียมการเพื่อนำมาสู่กระบวนการพูดคุยจึงมีความสำคัญมากและทำให้เกิดการเข้าใจในความเจ็บปวดของแต่ละฝ่ายโดยต้องการพื้นที่ปลอดภัยสำหรับคู่กรณีในการเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้น สำหรับการเยียวยาความรู้สึกทางจิตใจรวมถึงการยอมรับความจริงแทนหนทาง การต่อสู้กัน เช่น กรณี แอฟริกาใต้เกิดการยอมรับผู้แทนของแต่ละฝ่ายยอมรับตัวตนซึ่งกันและกันและยอมรับอดีตที่เกิดขึ้น เช่น กระบวนการของคณะกรรมการแสวงหาข้อเท็จจริงและสร้างความปลอดภัยในแอฟริกาใต้มีเป้าหมายเพื่อเยียวยาความหวงกังวลของเหยื่อรวมถึงสังคมด้วยเป้าหมายไม่ใช่เพื่อลงโทษผู้กระทำแต่เพื่อทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้

๒.๓ ความปลอดภัยเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนอง เช่น การอพยพผู้ลี้ภัยกลับประเทศบอสนเนียจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าพวกเขาไม่รู้สึกลดภัยและมั่นคงในการไปอยู่ร่วมกับศัตรู การให้อภัยเป็นสิ่งจำเป็นแต่จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าความต้องการของมนุษย์

^๕ พระมหากษัตริย์ กิติโสภโณ, “การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓, (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๕๕-๖๒.

^๖ Abu-Nimer, Reconciliation, Justice, and Coexistence : Theory and Practice, (Lanham, MD : Lexington Books, ๒๐๐๑). ; Bercovitch, Jacob, Victor Kremenyuk, and William I, **The SAGE Handbook of Conflict Resolution**, (London : Sage, ๒๐๐๙), pp. ๑-๕.

ถูกละเลย หรือในกรณีอิสราเอลกับปาเลสไตน์ที่จะไม่เกิดความปรองดองสมานฉันท์ ถ้าไม่เกิดการยอมรับในการดำรงอยู่ในอัตลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยชาวอาหรับ

๒.๔ ศาสนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญมากในการแก้ไขความขัดแย้งในการเหยียดหยาม ความรู้สึกของผู้คน การสร้างความสัมพันธ์ที่แตกร้างขึ้นมาใหม่ต้องการมากกว่าเครื่องมือในการ เจรจาไกลเกลี่ยที่เพียงแต่ค้นหาความต้องการและความต้องการที่แท้จริงเท่านั้น แต่ต้องใช้สัญลักษณ์และพิธีกรรม กล่าวคือใช้ ทั้งความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์

๒.๕ การสร้างความปรองดองสมานฉันท์จำเป็นมากที่จะต้องใช้แนวทางที่หลากหลายทั้งด้านจิตใจ กฎหมาย สังคม วัฒนธรรม จิตวิทยาและการเมือง การเจรจาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถนำไปสู่การสร้างสันติภาพได้ แต่ต้องสร้างกิจกรรมร่วมกันในภาคประชาสังคมด้วย การสร้างความปรองดองสมานฉันท์จะประสบความสำเร็จถ้าได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและภาคประชาชนที่สำคัญมาก คือผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากคู่อริ เช่น เนลสัน แมนเดลา ที่เปลี่ยนความคิดของคนผิวดำในแอฟริกาใต้ ให้หันมาสนับสนุนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์

๒.๖ การสร้างความปรองดองเน้นที่หัวใจ (Heart) และความคิด (Head) การเน้นที่ความคิดคือการกำหนดเป้าหมายของการพูดคุยและทำให้การพูดคุยดำเนินต่อไปในทิศทางที่ควรจะเป็น ส่วนการเน้นที่หัวใจคือการพูดคุยกันถึงอารมณ์ความรู้สึกที่อยู่ลึกในจิตใจ

๒.๗ คำนี้ถึงวัฒนธรรมที่หลากหลายในกระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยไม่เน้นที่การรับหรือนำเข้าวิธีการและกฎหมายแต่ของประเทศตะวันตกแต่ต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม

๒.๘ การให้อภัยมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคมวัฒนธรรมของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันออกไป ไม่ควรยึดติดแต่เพียงรูปแบบเดียวแต่ละวัฒนธรรมก็มีมุมมองต่อการให้อภัยและการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ที่แตกต่างกันออกไป

๒.๙ ความยุติธรรมแบบใดที่เหมาะสมสำหรับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์กลับคืนมา ระหว่างคู่อริหรือความยุติธรรมแบบมุ่งแก้แค้นที่เน้นลงโทษผู้กระทำผิดเนื่องจากเหยื่อมีความต้องการให้ลงโทษผู้กระทำผิด จึงเป็นสิ่งที่ทำลายทั้งนักปฏิบัติและนักวิชาการในการจะเลือกใช้ความยุติธรรมแบบไหนภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง แม้คำตอบของความยุติธรรมไม่ได้อยู่ที่การยอมคืนดีเสมอไป แต่อย่างไรรั้นแนวทางหนึ่งที่นักสันติวิธีมักใช้อย่างกว้างขวางเพื่อจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงในสังคมได้อีกหนึ่งรูปแบบ คือ ความยุติธรรมระยะเปลี่ยนผ่าน

หลักคิดที่ควรเป็นฐานในการนำไปสู่การปรองดอง ประกอบด้วย^๗

๑. หลักเกณฑ์ ชาวพุทธหมายถึง ศีล วินัย และข้อปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อความงดงามของตนเอง (ศีล) อาจอธิบายความหมายถึงวินัย กฎ บัญญัติ หลักปฏิบัติ กฎหมาย ที่จะต้องเป็นหลักปฏิบัติสำหรับ “คนไทย” ทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติร่วมกันไม่เลือกปฏิบัติมีมาตรฐานเดียว มุ่งหวังต่อผลเป็นความสงบสุข

๒. หลักยุทธธรรมความสมดุล พอดี เท่าเทียม ที่ชาย หญิง เด็ก คนชรา และทุกคนสามารถเรียนรู้เข้าถึงปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาได้พระพุทธศาสนาสอน “หลักความยุติธรรม” การจะปรองดองสมานฉันท์ จึงต้องคำนึงถึงความยุติธรรมเสมอกันพอดี สมดุลเป็นเป้าหมายหลัก

๓. หลักประโยชน์ (อรรถะ) พุทธศาสนามองหลักแห่งประโยชน์ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย จงจาริกไปเพื่อประโยชน์ของมหาชนหมู่มาก” ในทางกฎหมายบ้านเมือง หรือการปรองดองสมานฉันท์ให้มองประโยชน์ประเทศชาติและคนส่วนใหญ่เป็นหลัก

๔. หลักภราดรภาพความเป็นเอกภาพที่จะเกิดขึ้น ดังคำว่า “สมานฉันท์” ที่มาจากคำว่า “ส-พร้อม ร่วม, มนะ ใจ, ณฑะ ความพึงพอใจ” อาจสรุปได้ว่า พฤติกรรมใดจะก่อให้เกิดคำว่า “ปรองดอง” ได้ต้องการจากความพร้อมใจต่อกันบนฐานความเสมอภาค เอกภาพไม่ได้จำกัดเพียงเพราะใคร กลุ่มใคร พวกใคร เพราะพระพุทธศาสนาไม่ได้จำกัดว่า เด็ก สตรี คนชรา ผู้หญิง ผู้ชาย หรือคนที่แห่งใดก็ช่างสามารถเข้าถึงธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธศาสนาได้ทั้งสิ้น

แนวทางสมานฉันท์ คือแนวทางของความปรองดอง เห็นพ้องร่วมกัน นั่นคือ การรับฟังปัญหาเพื่อเข้าถึงรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนเพื่อแก้ปัญหาให้หมดสิ้นในระยะยาว โดยไม่มุ่งเน้นการใช้ความรุนแรง แต่มุ่งสร้างความเข้าใจความไว้วางใจจากประชาชนว่ารัฐจะอำนวยความสะดวกยุติธรรม และความเท่าเทียมให้กับประชาชนได้

แนวทางการสร้างสมานฉันท์ในสังคมไทย ดังนี้

๑) การเปิดเผยความจริง (Truth) ให้มีความสำคัญกับความจริงทั้งในฐานะเครื่องมือหรือเป้าหมายของสังคมสมานฉันท์เพื่อสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน ขณะเดียวกันก็หาหนทางให้สังคมไทยตระหนักถึงความเปิดเผยความจริงนั้นด้วย

^๗ โมไนย พจน์, หลักการปรองดองแห่งชาติเชิงพุทธ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://1ab.in/Drb>, [๖ มีนาคม ๒๕๖๓].

^๘ วิยะดา สิมะเสถียร, “แนวทางการสร้างสมานฉันท์ในสังคมไทย”, อ้างใน ตติยา สุวรรณบุบผา, ความเป็นพลเมืองไทยในระบบประชาธิปไตย, (นครศรีธรรมราช : บริษัท ป.อินเตอร์ปริ้น แอนด์ ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑-๒๒.

๒) ความยุติธรรม (Justice) ให้ความสำคัญกับความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้วยการเสริมสร้างแนวคิดวิเคราะห์ในสังคมไทยให้เรียนรู้วิธีการมองปัญหาความรุนแรงในบริบทเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม ให้เล็งเห็นคนบริสุทธิ์กลุ่มต่างๆ ที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง

๓) ความพร้อมรับผิด ส่งเสริมระบบและวัฒนธรรม ความพร้อมรับผิดในระบบราชการ

๔) การให้อภัย

๕) การเคารพความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับขันติธรรมในฐานะคุณค่าทางการเมือง การเรียนรู้ ศาสนาต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในประเทศไทย

๖) ถ้อยสันติวิธีเป็นทางเลือกในการเผชิญกับความขัดแย้ง

๗) การเปิดเผยพื้นที่ให้ความทรงจำที่เจ็บปวดด้วยการเปิดพื้นที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทย

๘) มุ่งแก้ปัญหาในอนาคตด้วยจินตนาการ

๙) การยอมรับความเสี่ยงทางสังคมเพื่อความไว้วางใจระหว่างกัน เพราะการยอมรับความเสี่ยงเป็นเงื่อนไขสายสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์บนฐานแห่งความไว้วางใจอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของแนวความคิดสมานฉันท์

การแก้ไขปัญหาพื้นฐานนี้ให้ได้อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องใช้กลไกหลากหลายวิธีร่วมกัน แต่วิธีหนึ่งที่เป็นการแก้ปัญหาทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว อย่างได้ผลคือการสร้าง เครือข่ายเยาวชนในเยาวชน ด้วยการสร้างความเข้าใจความรักสามัคคีกระจายกันไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและจะต้องมุ่งมั่นในการดำเนินการกับเยาวชนในระดับที่จะออกไป ปฏิบัติการงานอาชีพต่างๆ ในพื้นที่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ^๙

๑. เสริมสร้างและขยายโอกาส ในการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุของการแตกแยกและแนวทางแก้ไขแก่นักศึกษาเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาในชุมชน

๒. เสริมสร้างรูปแบบของการดำเนินการสร้างเครือข่ายเพื่อความสามัคคี ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ให้หลากหลายวิธี

๓. ลดความขัดแย้งโดยให้มีกิจกรรมดนตรีและกิจกรรมสาธารณะเป็นจุดร่วม

๔. ปรับปรุงแนวทางให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการออกความเห็นเสนอแนะในการสร้างความสามัคคีให้มากขึ้น

๕. รักษาความดีงามและดำรงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

^๙ ตติยา สุวรรณบุบผา, ความเป็นพลเมืองไทยในระบบประชาธิปไตย : (นครศรีธรรมราช : บริษัท ป. อินเตอร์ปรีน แอนด์ ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕.

๖. ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของการเป็นเครือข่ายทำความดีอย่างมีระบบ
 ๗. ปรับปรุงเสริมสร้างการติดต่อประสานงานในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เหมาะสม ให้แก่มวลชน

๘. สร้างพื้นฐานให้การปรับแนวคิดรักษาประโยชน์ของส่วนรวมให้กับเครือข่าย

๙. ปรับปรุงข้อมูลของเครือข่ายให้ทันสมัยทันเวลาอยู่ตลอดเวลา ความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่มีมานาน บางครั้งมีการแสดงออกเนื่องจากผู้มีอำนาจตั้งประชาชนมาเป็นเครื่องมือหรือแนวร่วมทางแก้ไขมี ๔ วิธี คือ^{๑๐}

หนึ่ง แก้วด้วยระบบการเมือง ซึ่งยากและช้า

สอง แก้นอกระบบการเมือง เช่น ญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สองได้สหรัฐอเมริกา มาปรับระบบใหม่ ไทยอาจจะใช้โอกาสการเป็นประชาคมอาเซียนเป็นเครื่องมือได้แต่ก็ยังคงคาดการณ์ ยาก เพราะแต่ละประเทศอาเซียนยังมีความแตกต่างกันมาก

สาม แก่โดยการล้มระบบเดิมและสร้างระบบใหม่ทำได้สองวิธีคือ ปฏิวัติ (ใช้ความ รุนแรง) และใช้สันติวิธีคือ ยึดหลักกฎหมายไม่ยอมให้มีการละเมิดกฎหมาย ที่ผ่านมาเราใช้การปฏิวัติ เพื่อแก้ไขปัญหาแต่ผู้นำการปฏิวัติไม่มีคุณสมบัติเพียงพอจึงยังแก้ไขไม่สำเร็จ

สี่ ไม่ทำอะไรเลย คือ ปล่องวางให้เป็นไปเองตามสถานการณ์ การจะปรองดองสมานฉันท์ได้ต้องเริ่มที่ตัวเองปฏิบัติ ๓ ประการคือ^{๑๑}

๑) ทำอย่างสม่ำเสมอ

๒) มีความยุติธรรมซึ่งเกิดจากความสม่ำเสมอไม่มีความเหลื่อมล้ำ ในการบังคับใช้กฎหมาย เป็นการปรองดองโดยธรรมชาติและ

๓) ทำความจริงให้ปรากฏ จึงจะตัดสินใจได้

หลักปรองดองสมานฉันท์ มีข้อปฏิบัติอันเป็นธรรม สำหรับผู้นำหมู่ชนทุกระดับให้ปกครองบริหารหมู่คณะให้ถึงความเจริญสันติสุขและนำไปสู่ความปรองดองสมานฉันท์ได้สำเร็จ และเจริญขึ้นได้ด้วยหลักการปกครอง/การบริหารที่ดีอีก ๖ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. หลักความถูกต้อง กล่าวคือ ผู้นำหรือผู้ปกครอง/ผู้บริหารหมู่คณะทุกระดับพึง ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลัก “ธรรม” และเว้นขาดจากการปฏิบัติ “อธรรม” ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

^{๑๐} ชีรภัทร เสรีรังสรรค์ อังโน อุไรวรรณ ธนสถิต, “บทบาทของสภาพพัฒนาการเมืองกับการเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติ”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๙ – ๑๐.

^{๑๑} จันทริยา เอี่ยมมยุรา อังโน อุไรวรรณ ธนสถิต, “บทบาทของสภาพพัฒนาการเมืองกับการเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติ”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐.

๒. หลักความเหมาะสม รู้จักยืดหยุ่น ผ่อนหนัก ผ่อนเบา โดยไม่เสียหลักการ โดยอาศัยหลักสี่ปฐิฐธรรม ๗ คือ ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุสังเผลผล ความเป็นผู้รู้จักบุคคล รู้จัก ฐานะของตน รู้จักประชุมชน รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม และรู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยทรัพย์ ตลอดทั้งงบประมาณของแผ่นดินให้ได้ประโยชน์คุ้มค่าไม่สูญเปล่า ฯลฯ เป็นต้น

๓. หลักความบริสุทธิ์ กาย วาจา ใจ ด้วยธรรมปฏิบัติดังกล่าวและ/หรือการบริหารกิจการตลอดทั้งการบริหารราชการแผ่นดินด้วยจิตใจซื่อ มือสะอาดโปร่งใสตรวจสอบได้

๔. หลักความยุติธรรม กล่าวคือ ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเที่ยงธรรมตามหลักนิติรัฐ นิติธรรม ซื่อว่า “ยุติธรรม” ให้เสมอหน้ากันไม่เลือกปฏิบัติด้วยความลำเอียง หรือ อคติ ๔

๕. หลักพรหมวิหารธรรม (คุณธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่) คือ ปฏิบัติต่อกันด้วย เมตตา พรหมวิหาร ปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณาพรหมวิหาร ปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นมีทุกข์ให้พ้นทุกข์ มุทิตาพรหมวิหาร พลอยยินดีที่ผู้อื่นได้ดีมีสุข ไม่อิจฉาริษยากันและอุเบกขาพรหมวิหาร มีใจ มัธยัสถ์ เป็นกลางวางเฉย เมื่อผู้อื่นถึงซึ่งความทุกข์หรือความวิบัติอันเราช่วยอะไรมิได้และไม่ควรถูก เหยียดซ้ำเติม

๖. หลักความเสียสละ ผู้นำคน หรือ นักปกครอง/นักบริหาร เป็นผู้มีอำนาจเหนือ ผู้อื่นพึงลดมานะละทิฐิ ด้วยความเสียสละความสุขส่วนตนและสละความเห็นแก่ตัวเพื่อประโยชน์สุขของหมู่คณะและ/หรือ เพื่อประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวม^{๑๒}

ด้วยคุณธรรมของผู้นำและประชาชนทุกหมู่เหล่า ดังที่กล่าวนี้ ประชาชนก็จะอยู่ ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ไม่ต้องอยู่ร้อนนอนทุกข์

สรุปได้ว่า หลักการสร้างความปรองดองสมานฉันท์นั้น ควรเริ่มจากการสร้างความปรองดองในจิตใจของเราก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก นอกจากนี้หลักการสร้างความปรองดองสมานฉันท์นั้น ควรเน้นหลักเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

๒.๑.๔ ขั้นตอนและกระบวนการต่างๆ ของการปรองดอง^{๑๓}

ศาสตราจารย์วิชาสังคมวิทยาและสังคมวิทยาจากมหาวิทยาลัยกฎหมายLeuven ได้เสนอขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการปรองดองไว้ ๓ ขั้นตอน แต่ก็อธิบายว่ากระบวนการต่างๆ ของ

^{๑๒} พระราชญาณวิสิฐ, ๖ หลักปรองดองสมานฉันท์ , [ออนไลน์] : แหล่งที่มา : <http://www.komchadluek.net/>, [๗ มีนาคม ๒๕๖๓].

^{๑๓} Bloomfield, David, Teresa Barnes, and Luc Huyse, **Reconciliation After Violent Conflict: A Handbook**, (Stockholm : International Institute for Democracy and Electoral Assistance, ๒๐๐๓), pp. ๕๕-๕๖.

การปรองดองอาจไม่ได้ดำเนินการในลักษณะขั้นตอนเช่นนี้ทั้งหมด เพราะแต่ละสถานการณ์ความขัดแย้งอาจจะใช้ขั้นตอนการปรองดองที่แตกต่างกันได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ หยุดใช้ความรุนแรงเพื่อหยุดยั้งความหวาดกลัว (Replacing Fear by Non-violent Coexistence)

ทั้งนี้ เพื่อที่จะขจัดความเกลียดชัง ความเคียดแค้น และความทรงจำที่เจ็บปวดโดยขั้นตอนแรกสุดของการเดินทางสู่ความปรองดองคือ จะต้องหยุดใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ

ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ (Building Confidence and Trust)

หลังจากที่ได้หยุดการใช้ความรุนแรงแล้วรัฐบาลจะต้องสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ในสังคมให้กลับคืนมา ทั้งนี้ทั้งคู่ขัดแย้งเหยื่อ และผู้ได้รับผลกระทบกับความขัดแย้งทางการเมืองจะต้องสร้างความไว้วางใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน

ขั้นตอนที่ ๓ เอาใจเขามาใส่ใจเรา (Towards Empathy)

การเอาใจเขามาใส่ใจเราคือ การเข้าใจถึงสาเหตุที่มาของความขัดแย้งจากมุมมองของฝ่ายตรงข้าม โดยเหยื่อยินดีที่จะรับฟังเหตุผลของผู้กระทำผิดและผู้กระทำผิดก็พร้อมที่จะรับรู้ความรู้สึกเจ็บปวดของเหยื่อ เพื่อหยุดยั้งความเกลียดชังและการแก้แค้นต่อกัน

สถาบันส่งเสริมประชาธิปไตยและการเลือกตั้งสากล (International Institute for Democracy and Electoral Assistance: IDEA) ได้กล่าวถึงกระบวนการการปรองดองใน ๓ ขั้นตอนไว้ดังนี้^{๑๔}

๑) การตกลงที่จะอยู่ร่วมกันโดยไม่ใช้ความรุนแรง เพื่อหยุดยั้งการมีชีวิตอยู่ภายใต้ความกลัว

๒) เมื่อความกลัวหมดไปให้ทำการสร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อใจ (Confidence and Trust)

๓) การสร้างสังคมที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy)

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติจะพบว่าไม่มีการปรองดองในที่ใดไม่เกี่ยวกับ “การเมือง” และแทบจะไม่มี การปรองดองในที่ใดไม่มีผลประโยชน์ทาง “เศรษฐกิจ” ตัวอย่างเช่นในประเทศแอฟริกาใต้ที่เคยเกิดสงครามกลางเมืองและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ได้ทำการสร้างกระบวนการปรองดอง การเลือกตั้งที่ได้ เนลสัน แมนเดลา ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดี แม้จะได้คะแนนเสียงจากคนด้อย่าง

^{๑๔} International Institute for Democracy and Electoral Assistance. “Reconciliation after Violent Conflict”, [Online]. from http://www.idea.int/publications/reconciliation/upload/reconciliation_chap๐๒.pdf, [August ๓, ๒๐๑๕].

ท่วมท้น แต่เนลสัน แมนเดลา ถือว่าตนเป็นประธานาธิบดีของคนแอฟริกาใต้ทั้งประเทศไม่ว่าคนดำหรือคนขาว ความปรองดองของคนในชาติถือเป็นสิ่งสำคัญทำให้เนลสัน แมนเดลา เลือกอดีดีประธานาธิบดี เดอเคลิร์ก ซึ่งเป็นคนขาว มาเป็นรองประธานาธิบดีในคณะรัฐบาลแห่งชาติ เพื่อเปิดกระบวนการปรองดอง การสืบค้นหาความจริง การเยียวยา การนิรโทษกรรม และการเจรจากับกลุ่มต่างๆ อีกหลายครั้ง การสร้างกระบวนการปรองดองจึงต้องใช้เวลาและความอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมาก^{๑๕}

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างในประเทศพม่า การพัฒนาเขตเศรษฐกิจและท่าเรือน้ำลึกทวาย ในช่วงปี ค.ศ. 2008 เป็นต้นมา ได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจทำให้ผลประโยชน์จำนวนมากเข้าสู่ประเทศความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อยจึงเบาบางลง เพราะถนนในการเข้าถึงพื้นที่ ทวายจำเป็นต้องตัดผ่านเขตการปกครองของชนกลุ่มน้อย ทำให้รัฐบาลเปิดกระบวนการเจรจาสันติภาพกับชนกลุ่มน้อยต่างๆ เพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจ

จะเห็นได้ว่ากระบวนการสร้างความปรองดองนั้นวางอยู่บนกรอบความคิดทางการเมืองพื้นฐานสามประการ

ประการแรกคือ การยึดหลักนิติธรรม (Rule of Law) เพราะแม้กระบวนการ ปรองดอง จะพยายามไกล่เกลี่ย และมีการรอมชอมระหว่างคู่ขัดแย้ง แต่ความจริงทางการเมืองและ ความถูก-ผิด ภายใต้กรอบของกฎหมายก็ยังคงต้องดำรงอยู่ และมีการตัดสินไปตามกระบวนการปกติ เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรม แต่ความเป็นธรรมที่วางนี้ ตั้งอยู่ภายใต้แนวคิดความยุติธรรมในช่วง เปลี่ยนผ่าน

ประการที่สองคือ การสร้างความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) ระหว่างคู่ขัดแย้ง

ประการสุดท้ายก็คือ การสร้างศักยภาพ (Capability) ให้แก่สถาบันทางการเมืองทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อก่อร่างสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ดีระหว่างคู่ขัดแย้ง^{๑๖}

แนวทางที่จะสร้างความปรองดองของคนในชาติต่อรัฐบาลภายใต้หลัก ๓ ประการคือ^{๑๗}

^{๑๕} Whittaker, David J., *Conflict and Reconciliation in the Contemporary World*, (New York: Routledge, 1999), pp. 28-29.

^{๑๖} Murphy, Colleen, *A Moral Theory of Political Reconciliation*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2010), pp. 41-94.

^{๑๗} ประชาสัมพันธ์วุฒิสภา, แนวทางที่จะสร้างความปรองดองของคนในชาติ โดย ศาสตราจารย์ ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน ประธานกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ (คอ.นธ.) ประธานรัฐสภา (สมัยปี พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๓๕), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.facebook.com/PRSENATE/posts/๖๕๖๘๗๘๓๙๒>, [๗ มีนาคม ๒๕๖๓].

๑. หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย ที่กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จะต้องไม่ฝ่าฝืน ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรมและหลักนิติธรรมนี้จะถูกล่วงละเมิดไม่ได้ ดังนั้น การออกกฎหมายการใช้การบังคับใช้กฎหมาย การตีความกฎหมายและดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม ต้องอยู่ภายใต้หลักนี้และที่สำคัญ หลักนิติธรรม คือ หลักที่ใช้กำกับดูแลตรวจสอบอำนาจอันไม่ชอบธรรมของรัฐสภาและฝ่ายบริหารและเป็นหลักที่ใช้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา ตุลาการ ซึ่งเป็นอำนาจอธิปไตยทั้ง ๓ ฝ่าย รวมทั้งรัฐธรรมนูญเองก็ต้องอยู่ภายใต้หลักนิติธรรมตามหลักนิติธรรมนั้น บ้านเมืองต้องปกครองโดยกฎหมาย และกฎหมายที่ใช้ปกครองต้องเป็นกฎหมายที่ดีและมีความเป็นธรรม คำว่ากฎหมายที่ดี คือ กฎหมายที่ไม่ขัดต่อหลักนิติรัฐหรือนิติธรรมกฎหมายนั้น ต้องให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หากกฎหมายฉบับใดออกมาขัดต่อหลักการดังกล่าว คือ ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ จึงเป็นกฎหมายที่ไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม กรณีการออกกฎหมายเพื่อให้มีผลย้อนหลังเป็นการออกกฎหมายโดยคณะรัฐประหารหรือองค์กรที่ไม่ได้มีที่มาจากประชาชน หรือการออกกฎหมายเพื่อเอาผิดกับบุคคลซึ่งไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดของบุคคลอื่นก็เช่นเดียวกัน ล้วนแล้วแต่ไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องยกเลิกและแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม

๒. หลักยุติธรรม

ในที่นี้หมายความว่าถึง “กระบวนการยุติธรรม” ที่จะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมและมีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามหลักนิติธรรม รวมทั้งการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา กระบวนการยุติธรรมในสังคมไทยมีปัญหาที่สำคัญ ๒ ประการ คือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงความยุติธรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ และปัญหาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยอาจเกิดขึ้นด้วยสาเหตุที่สำคัญ ๆ คือ ระบบกฎหมายไทยนำโทษทางอาญามาใช้เกินความจำเป็น การเน้นวิธีลงโทษทางอาญาด้วยการจำคุก และปัญหาจากการกำหนดโทษปรับ ซึ่งปรากฏการณ์สะท้อนความผิดปรกติของกระบวนการยุติธรรมที่เห็นได้ชัดอย่างหนึ่งก็คือ ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ต้องขังในเรือนจำมากกว่า ๒๔๘,๒๖๓ คน โดยที่ความจุปกติของเรือนจำ จำนวน ๑๔๐ แห่งทั่วประเทศสามารถรองรับผู้ต้องขังได้เพียง ๑๖๐,๐๐๐ คน เท่านั้น นอกจากนี้ ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมของไทยยังมีปัญหาหลายมาตรฐาน ดังนั้น การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ดังคำกล่าวที่ว่า “ความยุติธรรมไม่มี ความสามัคคีไม่เกิด” นั่นเอง

๓. หลักเมตตาธรรม

“เมตตาธรรมคำจูนโลก” ภาชิตบพนี้ เป็นบทที่ได้ยินได้ฟังกันมาจนคุ้นหู หลักเมตตาธรรม จึงเป็นหลักการอีกประการหนึ่งที่จะช่วยสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติได้ โดยเฉพาะหาก ศาลยุดิธรรมหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน จะได้ทบทวนแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายด้วยการยึดมั่นในหลัก ความยุติธรรม ความเสมอภาค และคำนึงถึงสิทธิผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา โดยเฉพาะการใช้ ดุลพินิจเพื่อปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยเฉพาะการกระทำ ความผิดซึ่งไม่ได้เป็นอาชญากรรมแต่เกิดจากความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกันนั้น ควรใช้ดุลพินิจ ในกรอบของหลักเมตตาธรรม เพื่อให้สิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าว ได้รับความคุ้มครองสมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและตามกฎหมาย

จากหลัก ๓ ประการ ดังที่ได้ยกมาข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่จะทำให้เกิด ความปรองดองของคนในชาติได้นั้น การบริหารหรือปกครองประเทศต้องยึดหลักนิติธรรม การตรา กฎหมายจะต้องไม่ขัดกับหลักนิติธรรมเสียเอง ผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องบังคับใช้กฎหมายด้วยความ ยุติธรรม เพราะหากความยุติธรรมไม่มีความสามัคคีก็ไม่เกิดและความยุติธรรมจะมีสองมาตรฐาน ไม่ได้ นอกจากนี้ ในการบังคับใช้กฎหมายของศาลหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะต้อง คำนึงถึงสิทธิผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา โดยเฉพาะการใช้ดุลพินิจเพื่อปล่อยชั่วคราวนั้น ควรใช้ ดุลพินิจในกรอบของหลักเมตตาธรรมเป็นสำคัญ

หลักปฏิบัตินำไปสู่ความสมานฉันท์เพื่อให้การดำเนินการสร้างความสมานฉันท์เป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน ศปป. กอ.รมน. ภาค ๓ จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการ ประยุกต์ใช้ ดังนี้^{๑๘}

๑. การสร้างเครือข่ายสมานฉันท์

๑.๑ เครือข่ายสมานฉันท์ คือความร่วมมือของภาคี/เครือข่ายในการสร้างความ สมานฉันท์โดยใช้พื้นที่ตำบลเป็นฐาน โดยร่วมกันสร้าง/ออกแบบ การสมานฉันท์ในตำบล

๑.๒ องค์ประกอบของเครือข่ายสมานฉันท์ตำบล

๒. จะทำอย่างไร ภาคีเครือข่ายดังกล่าวจึงจะเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนช่วย ในการจัดการ/ พัฒนาคุณภาพการศึกษา

๒.๑ ทำอย่างไร

^{๑๘} ศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป (ศปป.) จังหวัดแม่ฮ่องสอน, คู่มือการสร้าง ความ ปรองดองและสมานฉันท์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน, (แม่ฮ่องสอน : ศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป, ๒๕๕๗), หน้า ๑๘.

๒.๑.๑ ระดมสมองเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาประเทศ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

๒.๑.๒ ร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ (Goals) (ความสมานฉันท์) และ แนวทางที่จะไปถึงเป้าหมายหรือยุทธศาสตร์ตำบล เช่น การร่วมกันจัดทำวิสัยทัศน์สมานฉันท์ กำหนด พันธกิจ กำหนดบทบาทกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน การประเมินติดตามหรือปรับปรุงกระบวนการ ทำงาน การหางบประมาณ/แหล่ง งบประมาณ หรือระยะเวลาที่ต้องดำเนินการ

๒.๑.๓ ร่วมกันปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดในยุทธศาสตร์ตำบล

๒.๑.๔ ร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดในยุทธศาสตร์ ตำบล/ปรับปรุงการดำเนินงานและรายงาน

สรุปได้ว่า ขั้นตอนและกระบวนการต่างๆ ของการปรองดองนั้น ควรยึดหลักนิติธรรม หลักยุติธรรมและหลักเมตตาธรรม รวมถึงการตกลงที่จะอยู่ร่วมกันโดยไม่ใช้ความรุนแรง เพื่อหยุดยั้งการมีชีวิตอยู่ภายใต้ความกลัว เมื่อความกลัวหมดไปให้ทำการสร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อใจและการสร้างสังคมที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น^{๑๙}

๒.๑.๕ กระบวนการและเครื่องมือในการสร้างความปรองดอง

กระบวนการสร้างความปรองดองในชาติและสังคมอาจจะอาศัยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ ผสมผสานกันหลายวิธีการก็ได้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม โดยมีเป้าหมาย ที่สำคัญก็คือการสร้างสังคมที่คนเห็นต่างแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ (Peaceful Coexistence) เครื่องมือในการสร้างความปรองดองเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เกิดความไว้วางใจ การเอาใจเขามาใส่ใจเราและการมีวัฒนธรรมประชาธิปไตย (A Culture of Democracy) ประกอบไปด้วยการเยียวยาทางจิตใจ (Healing) กระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์ (Restorative Justice) และการเล่าความจริง (Truth-telling) และการชดเชย (Reparation)

๑) การเยียวยาทางจิตใจ (Healing)

เมื่อเกิดความรุนแรงอันเนื่องมาจากความขัดแย้ง เช่น การเหยียดสีผิว การละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น นอกจากผู้เสียหายจะได้รับความเสียหายทางร่างกาย เช่น การได้รับบาดเจ็บแล้วผู้เสียหายยังอาจ ได้รับความเสียหายทางจิตใจด้วย เช่น ความตึงเครียด ความรู้สึกเจ็บปวดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความรู้สึกว่าตนเองไม่ใช่ส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น การเยียวยาผู้เสียหายจึงไม่ใช่เป็นแต่เพียงการเยียวยาเฉพาะสุขภาพกายของผู้เสียหายเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องมีการ

^{๑๙} พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, “การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” : ๑๗.

เยียวยาสุขภาพจิต ของผู้เสียหายและทำให้ผู้เสียหายได้มีสถานะความเป็นอยู่ในสังคมที่ดีดังเดิมด้วย ส่วนปัญหาที่ว่า ผู้เสียหายจะต้องได้รับการเยียวยาอะไรหรืออย่างไรบ้างนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของแต่ละบุคคล สภาพทางการเมืองวัฒนธรรม และเหตุการณ์อันทำให้เกิดความทรงจำที่เจ็บปวดแก่ผู้เสียหายด้วย ทั้งนี้ หลักสำคัญในการเยียวยาผู้เสียหาย ได้แก่

๑.๑) การทำความเข้าใจกับบริบทของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Understanding Context) การทำความเข้าใจกับบริบทของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการแรกที่สำคัญในการกำหนดแผนการเยียวยาผู้เสียหายว่าจะเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างไร โดยการกำหนดแผนการเยียวยาผู้เสียหายจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ ความขัดแย้ง และจะต้องสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมด้วย

๑.๒) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น (Use Local Resources) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น คือ การใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้การเยียวยาผู้เสียหาย ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น เพราะจะทำให้เกิดการเยียวยาที่สอดคล้องต่อวัฒนธรรมทางสังคมของชุมชนนั้นๆ

๑.๓) การเยียวยาควบคู่กับการสร้างสิ่งใหม่ร่วมกัน (Link Healing with Wider Reconstruction Efforts) การหาความจริง การยอมรับผิดและความยุติธรรมไม่สามารถแยกออกจากกระบวนการเยียวยาผู้เสียหายได้ การนำผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก็เป็นสิ่งสำคัญเพื่อไม่ให้เหยื่อ รู้สึกว่าได้รับความไม่เป็นธรรมดำรงอยู่ กระทรวงยุติธรรม ดำเนินการภายใต้การสร้าง ความปรองดองสมานฉันท์โดยการเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันของประชาชน โดยมีผลการดำเนินงานดังนี้^{๒๐}

๑. จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานร่างหลักสูตร คู่มือและสื่อเผยแพร่ร่วมกับหน่วยงานภาคีระหว่างวันที่ ๒๐-๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ โรงแรมริชมอนด์ จังหวัดนนทบุรี มีผู้เข้าร่วมการประชุมฯ จำนวนทั้งสิ้น ๕๒ คน จากกระทรวงวัฒนธรรม สถาบันพระปกเกล้า สำนักกระบวนพิจารณาพัฒนาชุมชน สำนักการศึกษาและนันทนาการ การศึกษาตามอัธยาศัย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และเครือข่ายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยได้หารือแนวทางการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนตามบทบาท ภารกิจของแต่ละหน่วยงานรวมทั้งรูปแบบสื่อเผยแพร่ที่จะใช้เผยแพร่ในชุมชนด้วย

^{๒๐} สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, ผลการดำเนินโครงการสำคัญตามนโยบายรัฐบาล รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๕ (เดือนตุลาคม ๒๕๕๔ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๕), (กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙-๒๐.

๒. จัดการประชุมหน่วยงานภาคีเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบูรณาการทำงาน เสริมสร้างความสมานฉันท์และจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ โรงแรม ทีเคพาเลท จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมการประชุมฯ จำนวนทั้งสิ้น ๔๖ คน ซึ่งมาจาก หน่วยงานภายในกรมฯ และหน่วยงานภาคี จำนวน ๘ หน่วยงาน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากศูนย์ สันติวิธีสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ กรมการปกครอง สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม สภานายความคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารยุติธรรมจังหวัดและยุติธรรมทางเลือกโดยได้หารือแนวทางการดำเนินงาน / การสนับสนุนความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายภาคประชาสังคมในการจัดการปัญหาของชุมชนและสังคม โดยร่วมกำหนดแนวทางความร่วมมือเพื่อการบูรณาการทำงานเสริมสร้างความสมานฉันท์ในแต่ละมิติอันนำมาสู่การปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืน

๓. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานและจัดพิธีลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานภาคี ในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ในชุมชน วันที่ ๑๘ - ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ โรงแรมรามารการ์เด้น กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการฯ จำนวน ๒๓๖ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกระทรวงวัฒนธรรม กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภายในกระทรวงยุติธรรมโดยได้มีการลงนามความร่วมมือในการดำเนินการ เสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์กับกระทรวงวัฒนธรรม กรมการพัฒนาชุมชนและ กศน.

๔. จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงแนวทางการเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ในชุมชนจำนวน ๔ รุ่น ประกอบด้วย รุ่นที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๗ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ จังหวัดเชียงใหม่ รุ่นที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๙-๓๑ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ จังหวัดปทุมธานี รุ่นที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๓-๕ เมษายน ๒๕๕๕ ณ จังหวัดนครราชสีมา และ รุ่นที่ ๔ ระหว่างวันที่ ๙-๑๑ เมษายน ๒๕๕๕ ณ จังหวัดสงขลา มีผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวน ๕๘๕ คน ประกอบด้วย นายอำเภอหรือผู้แทนหัวหน้าสำนักงานยุติธรรมจังหวัด พนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรรมการเครือข่าย

๕. จัดอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรของหน่วยงานภาคีเพื่อดำเนินการส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพและการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่ ระหว่างวันที่ ๓๐ เมษายน ถึง ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ โรงแรมวังรี รีสอร์ท จังหวัดนครนายก โดยมีผู้เข้ารับการอบรมฯ จำนวน ๑๒๐ คน ประกอบด้วย ครู กศน.อำเภอ และครู กศน.ตำบล ทั้ง ๗๖ จังหวัด ๖. เจ้าหน้าที่กองส่งเสริมการระงับข้อพิพาท ติดตามนิเทศการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ จังหวัดสิงห์บุรี สุพรรณบุรี สุราษฎร์ธานีและลพบุรี ในการประชุมสร้างความเข้าใจและจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ใน

ชุมชนและกิจกรรมขับเคลื่อนศูนย์ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททลไกและบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ (กรณีในสถานศึกษา) ประกอบด้วย^{๒๑}

๑. ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงสมานฉันท์ : โดยทั่วไปผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วย คู่กรณี (ถ้ากรณีที่เกิดขึ้นมีผู้กระทำและผู้เสียหาย) พ่อแม่ผู้ปกครองของทั้งสองฝ่าย ผู้แทนประชาคมสถานศึกษาและผู้ประสานงาน

๒. ผู้ประสานงาน : บุคลากรผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน อาจเป็นครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ หรือ นักเรียน/นักศึกษาที่ได้รับการฝึกหัดอบรมหลักสูตรการ จัดการความขัดแย้งเชิง สมานฉันท์

๓. สถานที่ : สามารถใช้มุมใดมุมหนึ่งในห้องสมุด ห้องแนะแนวการศึกษาหรืออื่นๆ ที่เหมาะสมโดยจัดทำป้ายแสดงมุกุญติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา พร้อมทั้งแนะนำให้รู้จักทั่วกัน

๔. การบริหารจัดการโครงการ : จัดวางระบบทางเดินของกรณีปัญหา ความขัดแย้งที่เข้าสู่การประชุม ทั้งกรณีที่เป็นทางการและกรณีที่ไม่เป็นทางการ ตลอดจนกำหนดระเบียบแนวทางการปฏิบัติงานตามความเหมาะสมจำเป็น

๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : ควรประสานงานกับสถานพินิจ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด และตำรวจชุมชนสัมพันธ์เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กรณีที่เป็นอันตรายหรือเกิดความเสียหายร้ายแรงแล้วแต่กรณี

๒) การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์(Restorative Justice)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ได้ มุ่งเน้น เพียงการเยียวยาผู้เสียหายและการลงโทษผู้กระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นกระบวนการ ยุติธรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการพูดคุยกันเพื่อ วิเคราะห์ว่า อะไรคือข้อเท็จจริง อะไรคือสาเหตุแห่งการกระทำความผิด และเป็นกระบวนการที่ทำให้ ผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหายมีความเข้าใจซึ่งกันและกันให้ผู้กระทำผิดเกิดความรู้สึก “รับผิดชอบ” กับสิ่งที่ตนเองทำ และตกลงกันว่าจะเยียวยาผู้เสียหายอย่างไร ตลอดจนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดแล้วทำให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้ ข้อดีของการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ ได้แก่ กระบวนการยุติธรรมดังกล่าวสร้างการเรียนรู้ให้แก่คนในสังคม โดยต่างฝ่ายต่างเข้าใจ กัน และเป็น กระบวนการยุติธรรมที่มีลักษณะเป็นการเจรจา ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและผู้กระทำ ความผิดเข้ามามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม กระบวนการยุติธรรมดังกล่าวก็มีข้อเสีย คือ เนื่องด้วยในการใช้ กระบวนการยุติธรรม

^{๒๑} จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, “การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา : กรอบแนวคิด ความสำคัญ และความท้าทาย”, วารสารร่มพฤษภ, ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๓, (มิถุนายน - กันยายน ๒๕๕๒) : ๔๔ - ๔๕.

เชิงสมานฉันท์ อาจเกิดความไม่เป็นธรรมหรืออำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันใน กระบวนการพูดคุยระหว่าง คู่กรณีได้ไม่ว่าจะเป็นตัวแปรด้านเพศ อายุ หรือสถานะทางสังคม^{๒๒}

หลักการสำคัญของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา การนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาใช้จัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาควรคำนึงถึงหลักการสำคัญ ดังนี้^{๒๓}

ประการแรก หลักคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

๑.๑ ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงสมานฉันท์ต้องสมัครใจและต้องได้รับทราบว่าจะทางเลือก ต่างๆ ในการแก้ปัญหาหรือข้อขัดแย้งใดบ้างอย่างครบถ้วนก่อน

๑.๒ หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติโดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติของกรณีขัดแย้งที่เกิดขึ้น

๑.๓ เข้าถึงและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และพร้อมที่จะให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ

๑.๔ มีเทคนิควิธีการหลากหลายในการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์

๑.๕ พยายามใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งทางเลือกอื่นๆ ก่อนที่จะใช้วิธีดำเนินการตาม กฎหมาย

๑.๖ ให้ความมั่นใจว่าจะไม่ใช่ข้อมูลข่าวสารไปในทางอคติต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วน ร่วมในกระบวนการเชิงสมานฉันท์

๑.๗ ปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคล

๑.๘ คุ้มครองและให้การสนับสนุนผู้สมัครใจเข้ามีส่วนร่วม

๑.๙ เคารพต่อสิทธิพลเมืองและรักษาเกียรติของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ประการที่สอง หลักการปฏิบัติต่อผู้ได้รับความเสียหายและอันตราย

๒.๑ เคารพต่อประสบการณ์ ความจำเป็นและความรู้สึกส่วนตัว

๒.๒ ตระหนักถึงอันตรายและความสูญเสียที่เขาได้รับอย่างจริงจัง

๒.๓ ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียกร้องและการชดเชยเยียวยาความเสียหาย

๒.๔ เปิดโอกาสให้สื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่กระทำความเสียหายหรือละเมิดสัมพันธ์ภาพ ถ้าผู้ได้รับความเสียหายและอันตรายเต็มใจ

๒.๕ เป็นคนแรกที่ควรได้รับการคำนึงถึงว่าควรได้รับการเยียวยาและการชดเชยความเสียหายก่อนผู้อื่น

^{๒๒} Op.cit., Bloomfield, David, Teresa Barnes, and Luc Huyse, *Reconciliation After Violent Conflict : A Handbook*, pp. ๑-๕.

^{๒๓} อ้างแล้ว, จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, “การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา : กรอบแนวคิดความสำคัญและความท้าทาย” : ๔๕ - ๔๗.

ประการที่สาม หลักการปฏิบัติต่อผู้กระทำให้เกิดความเสียหายหรือทำอันตรายต่อผู้อื่น

๓.๑ เปิดโอกาสให้เสนอการขออภัยและเยียวายาชดใช้

๓.๒ จัดให้มีการเยียวายาชดใช้ที่เหมาะสมแก่ความเสียหายที่ได้กระทำลงไปอย่างเต็มกำลังความสามารถ

๓.๓ เคารพต่อเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ที่รับผิดชอบชดใช้เยียวายา

ประการที่สี่ หลักความสัมพันธ์แห่งประโยชน์ของสถานศึกษา ชุมชน และสังคมส่วนรวม

๔.๑ การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้ปลอดภัยและการสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้จาก “กระบวนการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์” และวัดผลลัพธ์ได้จากอัตราการลดลงของพฤติกรรมต่อต้านสังคมอาชญากรรม หรือ ความรุนแรงของอันตรายที่ได้รับ

๔.๒ ให้การส่งเสริมสนับสนุนความสมานฉันท์ของชุมชนพร้อมๆ กับให้ความเคารพต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย สิทธิส่วนบุคคล ความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักนิติธรรม

๔.๓ เปิดโอกาสให้ทุกคนเรียนรู้เกี่ยวกับยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และ การจัดการความขัดแย้งเชิงสันติวิธี หรือวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงอื่นๆ

ประการที่ห้า หลักการทำงานร่วมเป็นเครือข่ายยุติธรรมชุมชนของสถานศึกษา

๕.๑ ความขัดแย้งเกือบทุกกรณีสามารถใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์จัดการความขัดแย้งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกได้ ยกเว้นกรณีที่มีความเสียหายร้ายแรง หรือเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายซ้ำอีก หรือเป็นประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่รัฐ/สังคมกำหนดไว้ หรือเป็นกรณีที่ไม่สามารถตกลงกันได้สาระสำคัญอันเป็นข้อเท็จจริงหรือความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือครอบครัวของคู่กรณี

๕.๒ หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดยคำนึงถึงสิทธิตามกฎหมายประกอบ

๕.๓ แสวงหาโอกาสทุกวิถีทางเพื่อให้ผู้กระทำความเสียหายหรือทำให้เกิดอันตรายขึ้นนั้น ได้มีช่องทางชดใช้เยียวายาแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้นก่อนส่งต่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ประการที่หก หลักการปฏิบัติของโรงเรียน

๖.๑ ตั้งเป้าหมายเบื้องต้นไว้ที่การเยียวายาชดใช้ความเสียหาย

๖.๒ ใช้ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างเสมอภาคเป็นธรรมเหมาะสมและจริงจัง

๖.๓ เมื่อใดก็ตามที่เห็นว่าควรใช้ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แต่ผู้เสียหายปฏิเสธ ที่จะรับการชดใช้เยียวายาหรือไม่อยู่ในสภาพที่จะรับการชดใช้เยียวายาได้ ก็ควรจัดให้ผู้ทำความเสียหายชดใช้เชิงสมานฉันท์แก่สถานศึกษา หรือแก่บุคคลอื่นๆ ที่ร่วมได้รับความทุกข์ทรมานจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแทน

๖.๔ การสมัครใจแสดงความรับผิดชอบชดใช้เยียวายาความเสียหายหรือ อันตรายที่ก่อขึ้นของผู้กระทำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

๖.๕ พึงรักษาความลับของเรื่องราวที่ได้รับทราบมาจากการประชุมเชิงสมานฉันท์อย่างเคร่งครัด

ประการที่เจ็ด หลักการสำหรับเครือข่ายยุติธรรมชุมชนที่ทำงานกับสถานศึกษา

๗.๑ ต้องมีการฝึกหัดอบรมเจ้าหน้าที่ก่อนลงมือปฏิบัติ

๗.๒ คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

๗.๓ ฝึกหัดบุคลากรผู้มีความรู้คุณสมบัติเหมาะสมเป็นกลางและยุติธรรมเพื่อปฏิบัติงาน

๗.๔ ให้อุบลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ประสานงานหรือคนกลางคงความเป็นกลางและยุติธรรมในเวทีประชุมเพื่อจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์โดยต้องไม่แสดงบทบาทอื่น ๆ นอกจากนี้

๗.๕ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ต้องให้คำมั่นที่จะรักษาความลับที่ได้ล่วงรู้มาจากการประชุมเชิงสมานฉันท์ รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานที่ใช้ในการดำเนินคดีตามกฎหมาย

๗.๖ มีส่วนร่วมสนับสนุนการรักษาความลับเกี่ยวกับสาระจากการประชุมเชิงสมานฉันท์

๗.๗ ประสานงานและเสริมพลังคู่กรณีฝ่ายที่อ่อนด้อยกว่าในการเจรจาต่อรอง

๗.๘ ส่งเสริมสนับสนุนพฤติกรรมที่ให้เกิดการต่อรองกระบวนการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์

๗.๙ ส่งเสริมสนับสนุนการให้เกิดอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่คู่กรณีใน กระบวนการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ โดยแยก “บุคคล” ออกจาก “การกระทำ”

๗.๑๐ สนับสนุนการฝึกหัดอบรมและให้บริการแก่ผู้มีส่วนร่วมนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ตลอดจนชุมชนโดยรวม

๓) การเล่าความจริง (Truth-telling)

กระบวนการสร้างความปรองดอง ที่พบได้มากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาคือ การจัดตั้งคณะกรรมการค้นหาความจริงเพื่อทำหน้าที่ค้นหา ความจริง ข้อดีของการตั้งคณะกรรมการค้นหาความจริง ได้แก่ คณะกรรมการค้นหาความจริง สามารถเปิดเผยข้อมูลอย่างเป็นทางการของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งก่อนมีคณะกรรมการ ดังกล่าว อาจมีการให้ข้อมูลที่กล่าวถึงความเสียหายที่มากเกินไปจนความเป็นจริง หรือน้อยเกินความเป็นจริงก็ได้ และการเปิดเผยความจริงจะทำให้สังคมหันมาสนใจผู้เสียหายซึ่งถูกสังคมเพิกเฉยมาเป็น เวลานานอันนำไปสู่การสร้างมาตรการเยียวยาผู้เสียหายได้ ที่สำคัญ คณะกรรมการค้นหาความจริง สามารถนำเสนอมาตรการในการเยียวยาผู้เสียหาย ตลอดจนการปฏิรูปกฎหมายและสถาบันได้อีก ด้วย อย่างไรก็ตาม การตั้งคณะกรรมการค้นหาความจริงไม่ใช่ว่าจะเหมาะสมกับทุกบริบทของความ ขัดแย้งเสมอไป เพราะในบางครั้ง การค้นหาความจริงก็อาจทำให้ความขัดแย้งที่มีอยู่เพิ่มมากขึ้น และ การตั้งคณะกรรมการค้นหาความจริงก็มีข้อเสียเช่นกัน ได้แก่ บางประเทศไม่มีโครงสร้างทางสถาบัน ที่น่าเชื่อถือพอที่จะสร้างกระบวนการ

ค้นหาความจริงที่มีความชอบธรรม และไม่มีอะไรรับประกันได้ ว่าคณะกรรมการค้นหาความจริงจะดำเนินการอย่างเป็นกลาง ยิ่งกว่านั้น ในบางครั้ง การเปิดเผย ความจริงก็อาจจะยิ่งสร้างความเจ็บปวดให้แก่ผู้เสียหายมากขึ้นก็ได้

๔) การชดเชย (Reparation)

การชดเชยเป็นสิ่งที่สำคัญในกระบวนการสร้างความปรองดองอย่างแท้จริง โดยถือหลักว่า รัฐมี หน้าที่รับรอง และคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ถ้าหากรัฐ (หรือเจ้าหน้าที่รัฐ) ทำการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน รัฐก็ต้องชดเชยให้ผู้เสียหาย อาจเป็นได้ทั้ง การทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม (Restoration) ได้แก่ การคืนทรัพย์สิน การคืนสิทธิตามกฎหมายแพ่งของบุคคล และการใช้ค่าสินไหมทดแทน (Compensation) ซึ่งหมายถึง การจ่ายเงินให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อทดแทนสิ่งที่ผู้เสียหายสูญเสียไป นอกจากนี้ การเยียวยาอาจได้แก่ การฟื้นฟู (Rehabilitation) ซึ่งหมายถึง การทำให้สุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตกลับคืน สู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุด ซึ่งอาจทำได้ โดยให้การรักษาทางการแพทย์ และการชดเชยยังอาจ หมายถึง การสร้างความพึงพอใจ (Satisfaction) ซึ่งก็คือการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เสียหาย โดยการเปิดเผยความจริง การขอโทษ การลงโทษผู้กระทำความผิด เป็นต้น อนึ่ง กระบวนการสร้างความปรองดองมีความเปราะบางและต้องอาศัยเวลาและความอดทนจากทุกฝ่าย เป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องทั้งในส่วนของการยุติ ความรุนแรง/การหาข้อตกลง ซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดว่าความรุนแรงไม่อาจนำมาซึ่งเป้าหมายและทางออกที่ยั่งยืน และในส่วนของกระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ปรองดองสมานฉันท์ในสังคม ซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดของความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านและการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง โดยทั้งหมดนี้จะดำเนินไปเพื่อยุติความรุนแรง ลดความเกลียดชังแตกแยก สร้างความไว้วางใจ และฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่เคยขัดแย้งกันรุนแรง และนำไปสู่สังคมปรองดองที่ผู้คนซึ่งมีความแตกต่างไม่ว่าจะเป็นทางความคิดความเชื่อชาติพันธุ์ วัฒนธรรมหรือสถานะทางสังคมเศรษฐกิจสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ในแง่ที่สามารถจัดการกับความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นปกติธรรมดาของสังคม โดยไม่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงระหว่างกัน

สรุปได้ว่า เครื่องมือในการสร้างความปรองดองเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เกิด ความไว้วางใจ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และการมีวัฒนธรรมประชาธิปไตย (A Culture of 24 Democracy) ประกอบไปด้วยการเยียวยาทางจิตใจ (Healing) กระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์ (Restorative Justice) และการเล่าความจริง (Truth-telling) และการชดเชย (Reparation)^{๒๔}

^{๒๔} อ่างแล้ว, พระมหากษัตริย์ กิติติโสภโณ, “การสร้างความปลอดภัยด้วยกระบวนการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” : ๒๓.

ผู้วิจัยเห็นว่า การสร้างความสมานฉันท์ภายในชุมชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะชุมชนต้องการความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนนั้นๆ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมเกิดความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและลดเงื่อนไขความแตกแยกในสังคมอันจะนำมาซึ่งความรัก โดยผ่านการส่งเสริมตามแนวพระพุทธศาสนาให้แก่ชุมชน ในฐานะผู้วิจัยถึงการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามพระพุทธศาสนาจะมุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมและสนับสนุนให้ประชาชนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในลักษณะส่งเสริมให้ชุมชนเกิดสมานฉันท์ด้วยวัฒนธรรมสันติวิธีที่ยึดหลักความเป็นกลาง เพื่อลดความขัดแย้งความแตกแยกในเชิงความคิด เน้นการเคารพและยอมรับความเห็นของทุกฝ่าย วิถีชีวิตและวัฒนธรรม อันจะนำมาซึ่งความรัก ความสามัคคี และความสงบสุขของสังคมของพื้นที่อย่างแท้จริง

ตารางที่ ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสมานฉันท์

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๕๔, หน้า ๖๙๙)	สมานฉันท์ หมายถึง ความพอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องกัน ทำให้ติดกันหรือสนิทกัน
อริมุตโต, [ออนไลน์], [๗ มีนาคม ๒๕๖๓]	สมานฉันท์ คือ ความร่วมใจกัน เป็น อันหนึ่งอันเดียวแห่งหมู่คณะ ในการทำกิจการงาน โดยชอบธรรมร่วมกัน
วัดญาณเวศกวัน, (๒๕๕๐, หน้า ๗)	สมานฉันท์ หมายถึง มีฉันทะเสมอกัน มี ความพอใจร่วมกัน พร้อมใจกัน โดยเข้าใจตรงกันและ พอใจเหมือนกันร่วมด้วยกัน
พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, (๒๕๕๒, หน้า ๓๗)	สมานฉันท์ หมายถึง การสร้างความพึง พอใจร่วมกัน การสร้างความเห็นพ้องกัน ทำ เหมือนกัน พร้อมใจกัน มีความคิดไปในทิศทาง เดียวกัน

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารมีควบคู่กันมากับมนุษย์เป็นเวลาช้านานแล้ว แต่การบริหารกิจการใดๆ ที่เกี่ยวกับสาธารณะ ในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ จึงจะทำให้พันธกิจ

ต่างๆ เหล่านี้ดำเนินการไปได้ด้วยดีและบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้สำหรับนักบริหารกิจการ
สาธารณะต่างๆ ไป รวมทั้งพระสังฆาธิการผู้บริหารงานการคณะสงฆ์ด้วย ต้องศึกษาทำความเข้าใจ
เกี่ยวกับหลักการบริหารทั้งที่เป็นแนวคิดทางด้านศาสนา และด้านหลักการบริหารต่างๆ ไป ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูลหลายท่านให้ความหมายของคำว่า “การบริหาร” ไว้ผู้ศึกษาจึง
ใคร่ขอนำมาประกอบการศึกษา ดังนี้

การบริหาร คือ กระบวนการจัดการ และดำเนินการทุกๆ ด้าน เพื่อให้การคณะสงฆ์ซึ่ง
ตั้งอยู่บนฐานของการวัดและเป็นฐานรองรับพระศาสนามีความก้าวหน้า สามารถอำนวยความสะดวก
เสริมสร้างความผาสุก ความถูกต้อง ความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม และแสดงความเมตตาอนุ
เคราะห์ต่อปวงชนปรากฏชัดทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม^{๒๕} นอกจากนี้ยังหมายถึงการปกครอง
(Government) การดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินงานหรือจัดการ (Management) กิจกรรม
ต่างๆ ของหมู่คณะ หรือองค์กรต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย (Policy) และวัตถุประสงค์
(Purposes/Objectives) ขององค์กรนั้นๆ ด้วยดี มีประสิทธิภาพ (Efficiency)^{๒๖}

ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจบุคลากร ธรรมะสำหรับผู้
บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคง และสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่
ลูกน้องได้มีความสามารถในการแบ่งงานให้บุคลากรทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จัก
กระจายอำนาจให้แก่บุคลากรได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอย
ดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร^{๒๗} ดังนั้นการบริหารจัดการ จึงเป็นกระบวนการของ
การ แสวงหา และการผสมผสานทรัพยากรที่สำคัญ ๓ ประเภท คือ มนุษย์ การเงิน และทรัพยากร
ด้าน กายภาพ เพื่อที่จะได้บรรลุเป้าหมายหลักขององค์การในการผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งเป็นที่
ปรารถนาของสังคม การบริหารโดยสรุปก็คือ

๑. การทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จโดยลำพังคนเดียว ไม่ใช่การบริหารหรือการ
จัดการ การบริหารหรือการจัดการเกิดขึ้นในบริบทของกลุ่ม โดยอย่างน้อยที่สุดกลุ่มนั้นจะต้องมี
จำนวนสมาชิกตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

^{๒๕} พระธรรมวรนายก (โอภาส นิสิตติเมธี), ธรรมปริทัศน์ “๔๖”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๓.

^{๒๖} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ขยมงคล), การบริหารวัด, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (นครปฐม : เพชรเกษม
การพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๒๖.

^{๒๗} พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), คนสร้างงานสำเร็จ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร :
บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๓๒.

๒. กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะต้องมีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน และผู้จัดการจะมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะให้แนวทางในการกำหนดเป้าหมายของกลุ่มหรือเป็นผู้ที่กำหนดเป้าหมายของกลุ่มเอง ในกรณีที่เป้าหมายของกลุ่มมิได้กำหนดขึ้นมาจากภายนอกหรือจากหน่วยงานระดับเหนือขึ้นไป

๓. การจัดการเป็นงานด้านสมอง ใช้ความคิด ปฏิภาณ และการตัดสินใจ เพื่อสร้างเงื่อนไข และรักษาไว้ซึ่งเงื่อนไขสำหรับการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม^{๒๘} จึงกล่าวได้ว่าการบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ กล่าวคือ มีหลักการกฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน โดยลักษณะเช่นนี้การบริหารงานจึงเป็นศาสตร์ทางสังคมที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยาสังคมวิทยาและรัฐศาสตร์แต่ถ้าพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้หลักการ และทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม^{๒๙}

นอกจากนี้การบริหารงานเป็นการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน^{๓๐} หรือความพยายามที่จะสั่งแนะและผสมผสานความพยายามของมนุษย์ซึ่งมีจุดรวมที่มุ่งสู่จุดหมายปลายทางหรือเป้าหมายบางอย่าง การบริหารเป็นกิจกรรมที่จำเป็นของผู้บริหาร ในองค์การซึ่งมีหน้าที่สั่งการ ให้ความสะดวกในการ ทำงานของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน^{๓๑} การบริหารเป็นทั้งศิลป์ศาสตร์และอาชีพ กล่าวคือ กรณีที่เป็นศิลป์ (Art) หมายถึง บุคคลได้ใช้ทักษะและความรู้ที่พัฒนาขึ้นของแต่ละบุคคล เพื่อให้บรรลุจุดหมายใดจุดหมายหนึ่ง กรณี ที่เป็นศาสตร์ (Science) เป็นองค์ความรู้ในสิ่งที่เกิดจากการสืบค้นหาความรู้ใหม่ด้วยวิธีเชิง วิทยาศาสตร์มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การประมวลผลข้อมูล การตั้งสมมุติฐาน

^{๒๘} ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, *วิทยาการบริหารสำหรับนักบริหารมืออาชีพ*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๓-๔.

^{๒๙} จันทรานี สงวนนาม, *เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง*, (กรุงเทพมหานคร : ม.ท.ป., ๒๕๓๖), หน้า ๔.

^{๓๐} สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสิโยภิญช์, *หลักการบริหารเบื้องต้น*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

^{๓๑} ชาญชัย อาจินสมาจาร, *การบริหารการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริม, ๒๕๔๐), หน้า ๓๘.

และการ ทดสอบสมมุติฐาน กรณีที่เป็นอาชีพ (Profession) นั้น อาชีพเกิดจากความเป็นศิลปะและ ความเป็นศาสตร์โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่แสดงถึงความเป็นอาชีพใดๆ^{๓๒} และเป็นกระบวนการของ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์การ และใช้ ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้^{๓๓}

จากแนวคิดดังกล่าวนี้สามารถสรุปความหมายของการบริหารได้ว่า การบริหารก็คือการที่ บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันทำงานโดยใช้ศาสตร์และศิลป์พร้อมทั้งใช้ทรัพยากรทางการบริหารมา จัดดำเนินการตามกระบวนการของการบริหาร เพื่อให้เกิดการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน

๒.๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

องค์กรหนึ่งๆ ต้องอาศัยทฤษฎีการบริหาร เพื่อประโยชน์ในการจัดการองค์กร มีนักวิชาการ/แหล่งข้อมูลหลายท่านได้เสนอทฤษฎีการบริหารไว้แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้บริหารจำเป็นต้อง ศึกษาทฤษฎีนั้นๆ ให้ท่องแท้และนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กรของตนไว้ดังนี้

การบริหารองค์กรต่างๆ จึงเป็นงานในหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ

๑) การปกครองบังคับบัญชา (Supervision and Control) การพิจารณาวินิจฉัย (Consideration) การตัดสินใจ (Decision) และการสั่งงาน (Command/Ordering) ตามลำดับชั้นใน สายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ของแต่ละองค์กร หรือหน่วยงาน (Organization) ในระดับต่างๆ

๒) การจัดการ (Management) กิจกรรมต่างๆ ของวัด ได้แก่ การจัดการเกี่ยวกับการให้ การศึกษาหลักธรรม (พระปริยัติสัทธรรม) การให้การศึกษอาบรม ศิล สมาธิ ปัญญา (พระปริยัติสัทธรรม) และการเผยแผ่พระสัทธรรม การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์และ ศาสนพิธีต่างๆ เป็นต้น

การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives) การวางนโยบาย (Policy) การจัดลำดับ ความสำคัญเร่งด่วน (Priority) ของโครงการวางแผนและการบริหารโครงการ (Project Planning and Administration) อันเป็นกิจกรรมขององค์กร หรือหน่วยงานในระดับต่างๆ การแบ่งงาน (Division of Works) และการมอบหมายหน้าที่การงาน (Delegation of Authority) การจัดการ (Management) ตามแผนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดเอาไว้ให้ได้ผล

^{๓๒} วิโรจน์ สารรัตน์, การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๕๒), หน้า ๔.

^{๓๓} สมยศ นาวิการ, การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘.

คือ “ประสิทธิผล” (Effectiveness) ดี อย่างมี “ประสิทธิภาพ” (Efficiency) สูง และรวมทั้งการตรวจงาน (Inspection) การติดตามผล (Follow-up) และการประเมินผลงาน (Evaluations)

๓) การจัดการทางด้านบุคลากร (Personnel Management) การเงินหรือการคลัง (Financial Management) และทรัพย์สิน (Assets) ขององค์กรหรือหน่วยงานแต่ละระดับ

เครื่องวัดผลของการบริหารงาน (Administrative Measurement) ก็คือ ประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งหมายถึง อัตราส่วนแห่งค่าลงทุน (Investment Value) ต่อประสิทธิผล (Effectiveness) ของการบริหารงานของนักบริหารหรือหน่วยงานหนึ่ง เมื่อเทียบกับอัตราส่วนแห่งค่าลงทุน ต่อประสิทธิผลของการบริหารงานอย่างเดียวกันของนักบริหารหรือหน่วยงานเดียวกัน แต่ต่างระยะเวลากัน หรือ เมื่อเทียบกับอัตราส่วนแห่งค่าลงทุนต่อประสิทธิผลของการบริหารงานอย่างเดียวกันของนักบริหารอีกคนหนึ่งหรืออีกหน่วยงานหนึ่ง

อีกนัยหนึ่ง การบริหารงานที่ได้ผลสำเร็จมีประสิทธิภาพสูง คือ การบริหารงานที่ได้ผลผลิต หรือ ผลงานที่ได้สำเร็จด้วยดีมาก ด้วยต้นทุนหรือค่าลงทุนที่ต่ำที่สุด ซึ่งก็หมายความว่า นักบริหารที่ดีก็จะต้องรู้จักเลือกใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างประหยัดที่สุด และให้ได้ผลงานที่ดีมากที่สุด^{๓๔}

หลักกระบวนการบริหารมีอยู่ ๕ ประการ คือ^{๓๕}

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดนโยบายและมาตรการอันเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

๒) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดตำแหน่งสายบังคับบัญชาในองค์การ

๓) การแต่งตั้งบุคลากร (Staffing) หมายถึง การสรรหาบุคลากรมาบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งที่กำหนดไว้

๔) การอำนวยการ (Directing) หมายถึง กำกับ สั่งการ และมอบหมายให้แต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้

๕) การควบคุม (Controlling) หมายถึง การติดตามดูว่าแต่ละฝ่ายปฏิบัติงานไปถึงไหนมี ปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นที่ใด ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการของหลักการบริหาร ซึ่งมีอยู่ ๕ ขั้นตอน ดังนี้^{๓๖}

^{๓๔} อ่างแล้ว, พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ขยมงคล), การบริหารวัด, : ๒๖-๒๗.

^{๓๕} อ่างแล้ว, พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), คุณธรรมสำหรับนักบริหาร, : ๓.

^{๓๖} Koontz, Harold and Heize Wehrich, *Essential of management*, 5 th , (Singapore: McGraw-Hall, 1990), pp. 26-27.

๑. การวางแผน (Planning)
๒. การจัดระบบองค์การ (Organizing)
๓. การจัดบุคลากร (Staffing)
๔. การเป็นผู้นำในองค์การ (Leading)
๕. การควบคุมการดูแล (Controlling)

หลักการบริหารเหล่านี้อาจจะเคยปฏิบัติโดยผู้บริหารก่อนมี Fayol แต่ Fayol เป็นบุคคลแรกที่ประมวลหลักการเหล่านี้ขึ้นมาทำให้ผู้บริหารทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ เขาได้วางรากฐานของ การบริหารในฐานะที่เป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ทฤษฎีการบริหารโดยมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษา ถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิดไม่ว่าจะเป็น การบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ คือ^{๓๗}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจำต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดีโดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

^{๓๗} Price, Alan, Human Resource Management In a Business Context, 2 edition, (London: Thomson Learning, 2004), p. 110.

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว นอกจากนี้หลักการในการบริหารจัดการยังแบ่งออกเป็น ๑๔ ประการเป็นส่วนประกอบ สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวปเบอร์ และฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของ แวปเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา

ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเห็นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้องในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยากและผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชามากจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชา จากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาว ของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการจำนวน ที่ดีที่สุดในลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือ ความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่าง ผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการ จัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้นการบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้นภายใน องค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสายการบังคับบัญชาแต่ละแผนกต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับ

เดียวกันในแผนกอื่นๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่นและรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้นสำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้น เป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสายการบังคับบัญชาแต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไรอย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีผลสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มี การวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ยึดหลักว่ากิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุดและเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization-Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่ง และหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขั้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีค่าจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การ และความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้วัดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอร้อง (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑. ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัสและแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่ม โดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้าง และลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒. ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะและปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์การ การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์การถือว่าเป็นประโยชน์ของทุกๆ คนหรือของทุกกลุ่มในองค์การ ในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การ และสมาชิกภายในองค์การ

๑๔. ความสามัคคี (Sprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การ และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภค และความร่วมมือกันถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ทำให้้องค์การบรรลุผลสำเร็จ และมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหาร และคนงานโดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่

สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง^{๓๘}

และมีผู้นำเสนอกระบวนการบริหารงาน ๗ ประการ เรียกโดยย่อว่า “POSDCoRB” เป็นกระบวนการบริหารงานที่นำเสนอไว้ในหนังสือ “Papers on the Science of Administration” ในปี พ.ศ.๒๔๗๙ โดยมีกระบวนการบริหารงาน ดังนี้^{๓๙}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนทางการปฏิบัติงานตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

๒. การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนของงานให้เหมาะสมและลงตัว

๓. การจัดสายงานและการจัดตัวบุคคล (Staffing) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากร อันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การรักษาสภาพการทำงาน และการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร

๔. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การดำเนินการตัดสินใจ และสั่งการในการปฏิบัติงานของส่วนต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในลักษณะงานทั่วไปและในลักษณะงานเฉพาะ ตลอดจนการให้คำแนะนำ และควบคุมการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน

๕. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การร่วมมือกันของบุคลากรในการปฏิบัติงานตามส่วนต่างๆ ให้ประสานสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน

๖. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหารงานและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบถึงความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าของกิจการต่างๆ ภายในหน่วยงาน

๗. งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบ และรัดกุม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและการจัดทำบัญชี นักวิชาการ/แหล่งข้อมูลในประเทศไทยได้เสนอภารกิจสำคัญในการบริหารไว้ ๗ ประการ คือ^{๔๐}

^{๓๘} ฟาโย, อังโน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคนอื่นๆ, **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘-๖๙.

^{๓๙} Luther Gulick and Lyndall Urwick, **Papers on the Science of Administration**, (New York: Institute of Public Administration, ๑๙๓๗), pp. ๓๗-๓๘.

^{๔๐} ดิน ปรัชญพฤทธิ, **หลักการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๔-๒๖.

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีอะไรที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงานการบริหารบุคคลดังกล่าว รวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคคนมาทำงาน การบรรจุการแต่งตั้งการฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงานการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดีและมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การอำนวยการ หรือการวินิจฉัยสั่งการหลังการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ

๕. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงาน หรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันสามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๖. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างใจอันดีต่อกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญกำลังใจไปในตัวด้วย

๗. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงานงบประมาณการเงิน วางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

หลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุดสำหรับงานแต่ละอย่างคือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์มาตรฐานของงาน จะต้องมีการจัดวางเอาไว้โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธี

ด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงานควบคู่กับการพิจารณาคณานนี้คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีการใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น^{๔๑} สำหรับแนวคิดการบริหารได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์จนเกิดเป็นทฤษฎีการบริหารที่มุ่งจะวิเคราะห์ศึกษาถึงการบริหารอย่างเป็นระบบโดยเฮนรี ฟาโย นักบริหาร ชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้วางรากฐานสำคัญของทฤษฎีการบริหารทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทฤษฎีอันหนึ่งที่ว่าด้วยหน้าที่ในการบริหาร ๕ ประการคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม ต่อมาได้พัฒนาและปรับปรุงจนกลายเป็นตำราการบริหาร เช่น ทฤษฎีของลูเธอร์กูลิค ศาสตราจารย์การบริหารรัฐกิจชาวอเมริกัน ที่ได้ขยายแนวคิดของฟาโย กำหนดหน้าที่ในการบริหารที่เรียกกันว่า POSDCoRB : Planning (การวางแผน) Organizing (การจัดองค์การ) Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) Coordinating (การประสานงาน) Reporting (การรายงาน ผลการปฏิบัติงาน) Budgeting (การงบประมาณ)^{๔๒}

การบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) ตามแนวคิดของเดมมิง ปัจจุบันจัดเป็นกระบวนการสากลที่ทุกคนทราบกันดี และถือเป็นเครื่องมือการบริหารที่จัดเป็นแกนร่วมของการบริหารที่ หลากหลายบนพื้นฐานเดียวกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของเดมมิงและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้กล่าวถึงวงจรคุณภาพ (PDCA) ไว้ดังนี้

จากการศึกษาทฤษฎีการบริหาร จึงสรุปได้ว่า การบริหารมีความจำเป็นต้องมีกระบวนการที่สำคัญ ๕ ประการ คือ ๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดนโยบายและมาตรการอันเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ๒) การจัดองค์การ (Organizing) คือ การกำหนดตำแหน่งสายบังคับบัญชาใน องค์การ ๓) การแต่งตั้งบุคลากร (Staffing) หมายถึงการสรรหาบุคลากรมาบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งที่กำหนดไว้ ๔) การอำนวยการ (Directing) คือ กำกับ สั่งการและ

^{๔๑} ธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗-๔๘.

^{๔๒} สุปรีชา กมลลาสน์, **กลยุทธ์การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

มอบหมายให้แต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้และ ๕) การควบคุม (Controlling) คือ การติดตามดูว่าแต่ละฝ่ายปฏิบัติงานไปถึงไหนมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นที่ใด เป็นต้น

๒.๒.๓ ทฤษฎีสองปัจจัย

ทฤษฎีสองปัจจัยเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีกระบวนการและปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ เกี่ยวกับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮิร์ชเบิร์ก (Two Factor Theory) ทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factor Theory) ของ เฮิร์ชเบิร์ก เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่ได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายรู้จักกันในนามของทฤษฎีการจูงใจ - คำจูง ได้สร้างทฤษฎีขึ้นจากการศึกษาถึงสาเหตุของความพอใจในงานและความไม่พอใจในงานของวิศวกร และพนักงานบัญชีในโรงงานที่เมืองพิทเบิร์ก จำนวน 200 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน พบว่า ความต้องการทางด้านงาน บุคคล สามารถจำแนกได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

กลุ่มแรกเฮิร์ชเบิร์ก เรียกว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับแรงจูงใจภายในที่เกิดขึ้นจากงานที่ทำ เช่น ความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือ ฯลฯ ปัจจัยจูงใจเหล่านี้ทำให้บุคคลเกิดความชื่นชมยินดีในผลงานและความสามารถของตนเอง ถ้าตอบสนองปัจจัยเหล่านี้ของผู้ปฏิบัติแล้วจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของงานได้ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

๑. ความสำเร็จของงาน (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบผลสำเร็จอย่างดี

๒. การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่นทั่วไป ซึ่งการยอมรับนับถือนี้บางครั้งอาจแสดงออกในรูปของการยกย่องชมเชย

๓. ลักษณะงาน (Work Itself) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีและไม่ดีต่อลักษณะงานว่างานนั้นเป็นงานที่จำเจ น่าเบื่อหน่าย ทำทลายความสามารถก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือเป็นงานที่ยากหรือง่าย

๔. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบอย่างเต็มที่

๕. ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน (Advancement) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในสถานะหรือตำแหน่งของบุคคลในองค์กร แต่ในกรณีที่บุคคลย้ายตำแหน่งจากแผนกหนึ่งไปยังอีกแผนกหนึ่งขององค์กร โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะ ถือเป็นเพียงการเพิ่มโอกาสให้ความรับผิดชอบ

มากขึ้น เรียกได้ว่า เป็นการเพิ่มความรับผิดชอบ แต่ไม่ใช่ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานอย่างแท้จริง

กลุ่มที่สอง เฮอร์ชเบิร์ก เรียกว่า ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับ สิ่งแวดล้อมภายนอกของงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ลดความไม่พอใจในงาน อันจะทำให้คนทำงานได้เป็นปกติในองค์การเป็นเวลานาน ปัจจัยเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นสิ่งจูงใจในคนทำงานมากขึ้น แต่มีส่วนช่วยให้คนทำงานสุขสบายมากขึ้น ป้องกันไม่ให้เกิดผลออกจากงาน ถ้าปัจจัยนี้ไม่มีในงานหรือจัดไว้ไม่ดีจะทำให้ขวัญของคนทำงานไม่ดี ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่

๑. เงินเดือน หมายถึง ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในเงินเดือนที่เพิ่มขึ้น
๒. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต หมายถึง การได้รับแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่ง การที่บุคคลมีโอกาสพัฒนาทักษะและได้รับสิ่งใหม่ๆ เพื่อเพิ่มพูนทักษะที่จะเอื้อต่อวิชาชีพของเขา
๓. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา หมายถึง การพบปะ สนทนา ความเป็นมิตร การเรียนรู้ งานจากผู้บังคับบัญชา การช่วยเหลือเกื้อกูลจากผู้บังคับบัญชา ความซื่อสัตย์ ความเต็มใจรับฟัง ข้อเสนอแนะจากลูกน้อง ความเชื่อถือไว้วางใจลูกน้องของผู้บังคับบัญชา
๔. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน หมายถึง การพบปะ สนทนา ความเป็นมิตร การเรียนรู้ งานในกลุ่ม และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม
๕. ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา หมายถึง การพบปะสนทนา และการปฏิสัมพันธ์ในการทำงานที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
๖. สถานะของอาชีพ หมายถึง องค์ประกอบของสถานะอาชีพที่ทำให้บุคคลรู้สึกต่องาน เช่น การมีรถประจำตำแหน่ง การมีอภิสิทธิ์ต่างๆ
๗. นโยบายและการบริหารงาน หมายถึง การจัดการและการบริหารงานขององค์กร การให้อำนาจแก่บุคคลในการให้เขาดำเนินงานให้สำเร็จรวมทั้งการติดต่อสื่อสารในองค์การ เช่น การที่บุคคลจะต้องรับทราบว่าเขาจะต้องทำงานให้ใครนั่นคือ นโยบายขององค์กรที่จะต้องแน่ชัด เพื่อให้บุคคลดำเนินงานได้ถูกต้อง
๘. สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่จะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน เช่น แสง เสียง อากาศ เครื่องมืออุปกรณ์ และอื่น ๆ รวมทั้งปริมาณงานที่รับผิดชอบ
๙. ความเป็นอยู่ส่วนตัว หมายถึง สถานการณ์หรือลักษณะบางประการของงานที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว ทำให้บุคคลมีความรู้สึกอย่างไรต่องานของเขา เช่น ถ้าองค์กรต้องการให้บุคคลที่ย้ายที่ทำงานใหม่ อาจจะไม่ไกลและทำให้ครอบครัวต้องลำบาก เป็นต้น
๑๐. ความมั่นคงในงาน หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในงาน และความมั่นคงขององค์กร

๑๑. การปกครองบังคับบัญชา หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินงาน ความยุติธรรมในการบริหารงาน ตลอดจนความเต็มใจหรือไม่เต็มใจของ ผู้บังคับบัญชาในการให้คำแนะนำหรือมอบหมายงานรับผิดชอบต่างๆ ให้แก่ลูกน้อง จากแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยสนใจทฤษฎีการจูงใจ - คำจูงของ เฮอร์ซเบิร์ก เนื่องจากทฤษฎีนี้เหมาะสำหรับนำมาใช้ในในกลุ่มบุคคลที่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการพื้นฐานหรือปัจจัยคำจูงมาบ้างแล้วตามสมควร ทำให้ทราบว่าปัจจัยอะไรบ้าง ที่สามารถจูงใจให้บุคคลเกิดการตัดสินใจเข้ามาปฏิบัติงานในองค์การของรัฐ นอกจากนี้ยังเหมาะกับการนำมาประยุกต์ใช้ในองค์การทางราชการที่มีทรัพยากรการบริหารจำกัดและเหมาะกับองค์กรที่ให้บริการทางสังคม เพราะการจูงใจตามทฤษฎีการจูงใจ - คำจูงของเฮอร์ซเบิร์กนี้ หัวหน้างานหรือผู้บริหารสามารถสร้างขึ้นได้อย่างเต็มที่ในขอบเขต และอำนาจหน้าที่ของตน ซึ่งปัจจัยจูงใจ มีจำนวน ๕ ด้าน และปัจจัยคำจูง มีจำนวน ๑๑ ด้าน แต่ผู้วิจัยได้เลือกปัจจัยการจูงใจมาจำนวน ๕ ด้าน และปัจจัยคำจูง จำนวน ๕ ด้าน รวมจำนวน ๑๐ ด้าน สาเหตุที่ผู้วิจัยได้เลือกปัจจัยการจูงใจ - คำจูงมาเพียง จำนวน ๖ ด้าน เพราะผู้วิจัยเห็นว่าแรงจูงใจในการส่งเสริมความสมานฉันท์ ที่ผู้วิจัยได้เลือกนั้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการความคิดเห็นของภายในเขตพื้นที่ในการวิจัย รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับศีล ๕ ประการ

๒.๓.๑ ความหมายของศีล “ศีลนั้นเป็นเหมือนบรรทัดสำหรับให้คนประพฤติความดีให้คงที่เปรียบเหมือน ผู้แรกจะเขียนหนังสือ ต้องอาศัยเส้นบรรทัดเป็นหลักไปตามนั้น หนังสือที่เขียนจึงจะมีบรรทัดอันตรง ถ้าหาไม่ตัวหนังสือก็จะขึ้นคดลงดังงูเลื้อย เมื่อชำนาญแล้วก็เขียนไปได้โดยไม่ต้องมีบรรทัดอันใด คน แรกประพฤติความดีไม่ได้ถืออะไรไว้เป็นหลัก ใจไม่มั่นคงอาจเอนเอียงลงหาทุจริตแม้เพราะโมหะ ครอบงำ เมื่อบำเพ็ญศีลให้บริบูรณ์จนเป็นปกติมารยาทได้แล้วจึงประพฤติคุณธรรมอย่างอื่นก็มักยั่งยืน ไม่ผันแปร”^{๔๓} “ศีล หมายถึง การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย เป็นการ รักษา ปกติตามระเบียบวินัย หรือข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว (The Five Precepts of Morality) เดิมเรียกว่า “สิกขาบท ๕ “ เป็นข้อปฏิบัติในการฝึกตน ใครปฏิบัติตามนี้เรียกว่า “มีศีลเบื้องต้น”^{๔๔} ผู้วิจัยเห็นว่า ศีล ๕ หมายถึง ข้อกำหนดหรือข้อปฏิบัติเบื้องต้นในการเว้นจากการทำชั่ว โดยการรักษากาย

^{๔๓} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, *เบญจศีลและเบญจธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒.

^{๔๔} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๐๖.

และวาทาให้เป็นปกติเพื่อช่วยให้กิจกรรมของสังคมดำเนินไปได้อย่างปกติสุข ทั้ง ส่วนปัจเจกบุคคล และสังคมโดยรวม

๒.๓.๒ องค์ประกอบของศีล ๕

ศีล หมายถึง ข้อกำหนดขั้นต้นที่ใช้สำหรับควบคุมความประพฤติหรือพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมให้ดำเนินชีวิตไปอย่างปกติสุข กลมกลืนไปกับปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยให้มนุษย์สำได้รวมกาย วาจา ใจไม่ให้ล่วงเกินตนเองและคนอื่น และเมื่อมนุษย์เราได้ประพฤติหรือปฏิบัติ ตามสังคมก็จะสงบสุข องค์ประกอบของศีล ๕ ได้แก่

๑) ปาณาติปาตา เวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นการทำลายชีวิตสัตว์รวมถึงการฆ่า การทำร้ายร่างกายและการทรกรรมในคำว่า “สัตว์” ในที่นี้ ประสงค์เอาทั้งมนุษย์และสัตว์เดรัจฉานที่ ยังเป็นอยู่ มนุษย์ไม่เลือกว่าผู้ชายหรือผู้หญิง จะอยู่ในวัยใดก็ตาม จนถึงที่ยังอยู่ในครรภ์ก็ตามจะใหญ่ หรือจะเล็กก็ตาม ได้ชื่อว่าสัตว์ในที่นี้ทั้งหมด เพื่อให้เข้าใจถึงความหมายของการฆ่า การทำร้ายร่างกาย และการทรกรรมจะได้อธิบายดังนี้

๑. การฆ่า หมายถึง การทำให้ตาย ไม่ว่าจะเป็มนุษย์และสัตว์เดรัจฉานก็ตามรวมไปถึง การฆ่าด้วยตนเอง หรือให้ผู้อื่นทำ ถือว่าผิดศีลทั้งสิ้นและมีโทษทางบ้านเมืองด้วย จะบาปมาบาปน้อย นั้นขึ้นอยู่กับเจตนาและชนิดของมนุษย์และสัตว์ที่ฆ่า ถ้าหากว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณมากก็จะมี บาปมาก หากว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณน้อยก็มีบาปน้อย แต่ทั้งนี้แล้วแต่เจตนาของผู้กระทำด้วย และการฆ่านั้นก็มิอยู่ ๒ ประเภท คือ ฆ่าโดยจงใจและฆ่าโดยไม่จงใจฆ่าโดยจงใจ หมายความว่า คิดไว้ ตั้งแต่แรกแล้วว่า จะฆ่า เช่น ฆ่าคู่อริ ฆ่าโดยไม่จงใจ หมายความว่า ไม่ได้คิดไว้ก่อน แต่บังเอิญเรื่อง เกิดขึ้น เช่น ฆ่าเพราะเกิด บันดาลโทษะ

๒. การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้มนุษย์ได้รับบาดเจ็บอย่างสาหัส ยังทุกขให้เกิดแก่ผู้ ถูกทำร้าย

๓. การทรกรรม หมายถึง การใช้งานเกินกำลัง การกักขัง การนำสัตว์ไปโดยวิธีทรมาณ การผลาญสัตว์เช่น ชนโค ชนกระปือ ตีไก่ ยั่วให้ต่อสู้กันเพื่อความสนุกสนาน^{๔๕} และหลักเกณฑ์การ กระทำที่จะกำหนดว่าละเมิดศีลข้อที่ ๑ ได้นั้น พระอรรถกถาจารย์ได้ จัดวางองค์ประกอบการละเมิด ไว้ดังนี้คือ

๑. ปาณ สัตว์นั้นมีชีวิต
๒. ปาณสญญิตา รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
๓. วธกจิตตํ มีเจตนาจะฆ่า

^{๔๕} อ่างแล้ว, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม, : ๘.

๔. อุปกัโหม พยายามฆ่า

๕. เตน มรณ สัตว์นั้นตายเพราะถูกฆ่า

การล่วงละเมิดนอกจากศีลจะขาดแล้ว ยังถือว่าเป็นบาปด้วย (ความชั่ว) ฉะนั้นจึงไม่ควรเบียดเบียนบีบคั้นกัน ควรอยู่ร่วมกันอย่างไม่ตรีจิต สันติภาพที่มั่นคงก็คงจะเกิดขึ้น

๒) อทินนาทานา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ด้วยอาการขโมย คือไม่เบียดบังดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของผู้อื่นไม่อนุญาตด้วยทงกาย หรือทางวาจา อันเจ้าของไม่ได้ยกให้เป็นสิทธิ์ขาด เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ในที่นี้จะอธิบายกิริยาที่ห้ามทำในศีลข้อ ๒ มีอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. โจรกรรม ประพฤติเป็นโจร หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร ๑๔ ลักษณะคือ

๑) ลักถือเอาทรัพย์เมื่อเจ้าของไม่เห็น ที่เรียกว่า ขโมย และตัดช่อง ย่อง เบา

๒) ฉก ชิงเอาทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ ที่เรียกว่า ตีชิง วิ่งราว

๓) กรรโชก ชูให้เขากลับแล้วให้ทรัพย์ที่เรียกว่า จี้ในปัจจุบันนี้

๔) ปล้น รวมหัวกันหลายคน มีศาสตราวุธเข้าแย่งทรัพย์

๕) ตู้อ้างหลักฐานพยานเท็จ หักล้างกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น เช่น ที่ดิน ซึ่งไม่อยู่ในปกครอง

ของตน

๖) น้อ โกงเอาทรัพย์ของผู้อื่นที่ตนปกครอง เช่น โกงของฝาก โกง ดินที่ ตนอยู่อาศัย

๗) หลอก บั่นเรื่องให้เขาเชื่อแล้วให้ทรัพย์

๘) ลวง ใช้เล่ห์เอาทรัพย์ด้วยเครื่องมือลวง เช่น โกงตาชั่ง

๙) ปลอม ทำหรือใช้ของปลอม เช่น ธนบัตรปลอม ยาปลอม

๑๐) ครอบงำ ยืมของคนอื่นมาใช้แล้ว ยึดเอาเสียกันี้แล้วไม่ใช่ดอกและต้น

๑๑) เบียดบัง กินเศษกินเลย เช่น เลี้ยงสัตว์กินค่าอาหารสัตว์

๑๒) สับเปลี่ยน แอบสลับเอาของผู้อื่น ซึ่งมีค่าสูงกว่า

๑๓) ลักลอบ หลบหนีภาษีของหลวงหรือลอบนำสิ่งที่จะต้องห้าม เช่น เหล้าเถื่อนเข้ามาใน

ประเทศ

๑๔) ยักยอก ได้แก่การใช้อำนาจหน้าที่จำหน่ายทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยมิชอบ^{๔๖} ทำโจรกรรม ๑๔ อย่างนี้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำหรือร่วมกับคน อื่นก็ชื่อว่าประพฤติเป็นโจรทั้งสิ้น

^{๔๖} อ้างแล้ว, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม , : ๑๗.

๓) **กามสุมิจฉาจารา เวมณี** หมายถึง การงดเว้นจากประพฤตินิดในกามทั้งหลาย กามในที่นี้หมายถึงกิริยาที่รักใคร่กันในทางประเวณีหมายความว่างเว้นจากความประพฤติในการที่จะล่วงละเมิดคุ้มครองของผู้อื่น เพื่อให้มนุษย์สร้างความสามัคคีไม่แตกร้างกัน รักษาสายโลหิตวงศ์ตระกูลของตน ไม่ส่ำส่อนกันเยี่ยงอย่างสัตว์เดียรัจฉาน หรือผู้มั่งมากในกาม

ข้อห้ามสำหรับหญิงและชาย มิให้ประพฤตินิดดังนี้

ก. หญิงที่ต้องห้ามสำหรับผู้ชาย มี ๓ จำพวก คือ

๑. หญิงมีสามี ได้แก่หญิงที่แต่งงานกับชาย หรือไม่ได้แต่งงาน แต่อยู่กินด้วยกันกับชายอย่างเปิดเผย หรือหญิงที่รับสิ่งของมีทรัพย์เป็นต้นของชายแล้วและยอมอยู่กับเขาหรือหญิงที่ชายเลี้ยงไว้เป็นภรรยา

๒. หญิงที่มีญาติปกครอง ได้แก่หญิงที่มีมารดาบิดา ญาติพิทักษ์รักษาอยู่ คือยังไม่เป็นคู่ครองของใคร

๓. หญิงที่จารีตรักษา ได้แก่หญิงที่มีศีลธรรมหรือจารีตประเพณีคุ้มครอง เช่น นักบวชหญิงที่กฎหมายบ้านเมืองห้าม และหญิงที่เป็นเทือกเถาเหล่ากอของตน

ข. ชายที่ต้องห้ามสำหรับหญิงมี ๒ จำพวก คือ

๑. ชายอื่นทุกคน นอกจากสามีของตน สำหรับหญิงมีสามี

๒. ชายที่จารีตต้องห้าม เช่น ภิกษุสามเณร และนักบวชต่างศาสนาสำหรับหญิงทุกประเภท ในพระสุตตันตปิฎกเล่มที่ ๑๔ ท่านจำแนกสตรีไว้ ๑๐ จำพวกคือ

สตรีโสด ๑๐ จำพวก

๑. มาตุรุกขिता	สตรีที่มารดาดูแลรักษา
๒. ปิตุรุกขिता	สตรีที่บิดาดูแลรักษา
๓. มาตาศิษฏุรุกขिता	สตรีที่มารดาและบิดาดูแลรักษา
๔. ภาตรุกขिता	สตรีที่พี่ชายน้องชายรักษา
๕. ภคินีรุกขिता	สตรีที่พี่สาวน้องสาวดูแลรักษา
๖. ญาติรุกขिता	สตรีที่ญาติดูแลรักษา
๗. โคตรทรุกขिता	สตรีที่โคตรดูแลรักษา
๘. ธรรมรุกขिता	สตรีที่ผู้ปฏิบัติธรรมรักษา
๙. สารุกขา	สตรีที่คุ้มกันดูแลรักษา
๑๐. สปริณฑา	สตรีที่มีผู้กำหนดอาญาสินไหมไว้

ในมังคลัตถปิณี ภาค ๑ ท่านแบ่งสตรีมีสามี ๑๐ จำพวกคือ

๑. ธนุกีตา	สตรีที่ซื้อมาเป็นภรรยาด้วยทรัพย์
๒. ฉนทวาสนี	สตรีที่อยู่ร่วมเป็นภรรยาด้วยความสมัครใจ

๓. โภควาสินี	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยได้โภคะทรัพย์
๔. ปฏวาสินี	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยได้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
๕. โอทปัตติกินี	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยการแต่งงานรดน้ำ
๖. โภภตจุมภฎา	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยฝ่ายชายช่วย
๗. ทาสีจ ภริยา จ	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยเป็นคนรับใช้ด้วย
๘. กมมการิจ ภริยา จ	สตรีที่รับทำงานและเป็นภรรยาด้วย
๙. ธาชาภฎา	สตรีที่เป็นภรรยาโดยถูกจับมาเป็นเชลย
๑๐. มุหตติกา	สตรีที่เป็นภรรยาชั่วคราว

องค์ที่จะทำให้ศีลข้อนี้ขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. อคมนียวัตถุ วัตถุอันไม่ควรถึง (หญิงชายต้องห้าม)
๒. ตสมิเสวนจิตตํ มีจิตคิดที่จะเสพในวัตถุอันไม่ควรถึงนั้น (คือมีเจตนาจะเสพ)
๓. เสวนปโปโยโค มีความพยายามในอันเสพ
๔. มคเคน มคคปปฏิปัตตอิवासันิ ร่วมสังวาสกัน

การล่วงเกินในขอบเขตของความเป็นสามี – ภรรยา ที่เป็นไปทางกาย ในการประพฤติก่อล่วงละเมิดทางเพศ จะมีโทษมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับคุณความดีของผู้ที่ถูกละเมิด ความแรงของกิเลสและความพยายาม เช่น ผู้ถูกละเมิดประกอบคุณความดีมาก ย่อมมีโทษมาก ถ้าประกอบด้วยคุณน้อย ย่อมมีโทษน้อย ถ้ามีความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่มีความพยายามมากก็มีโทษมาก มีความพยายามน้อยก็มีโทษน้อย

๔) **มุสวาทา เวมณิ** แปลว่า การงดเว้นจากการพูดเท็จ คือการงดเว้นจากการพูดที่บิดเบือนจากความจริง โดยจงใจให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าเป็นเช่นนั้น เช่น แสดงพยานหลักฐานเท็จ มีข้อห้ามดังต่อไปนี้

๔.๑ **มุสวาท** หมายถึง การพูดเท็จ และมีองค์ประกอบอยู่ ๗ ประการคือ

๑. ปต ได้แก่การโกหกซัด ๆ เช่น ไม่รู้ว่ารู้ไม่เห็นไม่เห็น ไม่มีว่ามี
๒. ทนสาบาน คือ ทนสาบานเพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อว่าตนเองไม่ได้เป็นเช่นนั้นจะเป็นด้วยวิธีแข่งตัวเองหรือด้วยวิธีหนึ่ง เมื่อถูกถามก็จัดเป็นทนสาบาน
๓. ทำเล่ห์กะเท่ห์ได้แก่การอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องไข้ววยโดยไม่รู้จักจริงเห็นจริง
๔. มายา แสดงอาการหลอกคนอื่น เช่น ไม่เจ็บ ทำเป็นเจ็บ เจ็บน้อยทำเป็นเจ็บมาก
๕. ทำเลศ คือ ใจอยากจะพูดเท็จ แต่พูดเล่นสำนวน พูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเอง เช่น เห็นขโมยวิ่งผ่านหน้าไป ไม่อยากบอกให้ผู้ตามจับทราบว่าเป็นจริงจึงย้ายที่ยืนหรือที่นั่งไปเมื่อถูกถามก็พูดเล่นสำนวนว่าอยู่ที่นี้ไม่เห็น อย่างนี้เรียกว่าทำเลศ

๖. เสริมความเรื่องเล็ก แต่พูดให้คนฟังเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่ เช่น เห็นไฟก้นบุหรี่ยักษ์ใหญ่แห่งที่ตะโกนเสียงดังว่า ไฟ ๆ เพื่อให้คนแตกตื่นตกใจ เป็นต้น โฆษณาสินค้า พรรณนาสรรพคุณจนเกินความจริงก็จัดเข้าข้อนี้

๗. อำนาจ ตรงกันข้ามกับเสริมความ คือ เรื่องใหญ่แต่พูดให้เป็นเรื่องเล็ก หรือปิดบังอำพรางไว้ไม่พูด ไม่รายงานต่อผู้มีหน้าที่รับทราบ

๔.๒ อนุโลมมูสา ได้แก่การพูดไม่จริง แต่พูดไปโดยไม่หวังจะให้ผู้อื่นฟังเชื่อตาม เช่นการพูดประชดประชัน

๔.๓ ปฏิสสวะ ได้แก่ การรับคำของคนอื่น ด้วยเจตนาบริสุทธิ์ แต่ภายหลังกลับใจไม่ทำตามที่ได้รับคำนั้น โดยที่ตนยังพอทำตามคำนั้นได้อยู่ มี ๒ อย่าง คือ

๑. ผิดสัญญา สัญญาว่าจะทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ แต่กลับไม่ทำภายหลัง
๒. เสียสัตย์ให้สัตย์ปฏิญาณไว้แล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตาม
๓. คั้นคำ รับปากว่าจะไป แต่กลับใจภายหลังไม่ไป ^{๔๗}

องค์ประกอบที่จะทำให้ศีลข้อนี้ขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. อตถ วตถุ เรื่องไม่จริง
๒. วิสั วาทนจิตต์ เจตนาจะพูดเรื่องนั้น
๓. ตชโซ วายาโม พูดหรือแสดงออกไป
๔. ประสส คทถถวิขานน ผู้ฟังเข้าใจเนื้อความนั้น

การแสดงออกทางกิริยาอาการที่แสดงให้ผู้อื่นเข้าใจผิด เช่น สร้างหลักฐานเท็จ ปลอมแปลงเอกสารหรือหลักฐาน การพูดให้ผู้อื่นเชื่อในถ้อยคำเท็จ สิ่งที่กำลังจะกล่าวมานี้จะมีโทษมากหรือโทษน้อยนั้นก็แล้วแต่ประโยชน์ที่จะถูกตัดรอน เช่น คนที่ไม่ให้ของของตนก็พูดไปว่า ไม่มีก็ยังมีโทษน้อย แต่ถ้าเป็นพยานเท็จก็จะมีโทษมาก

๕) สุราเมรยัมชชปมาทัญฐานา เวรมณี แปลว่า การงดเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ได้แก่ น้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นสิ่งที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะไป พระพุทธเจ้าจึงตรัสโทษแห่งการดื่มสุราเมรัยไว้ ๖ ประการไว้ในทีฆนิกาย ปาฎีกวรรค สิงคาลสูตรว่า

ดูกรคฤหบดีบุตร โทษในการประกอบเนื่องๆ ซึ่งการดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๖ ประการนี้คือ ความเสื่อมทรัพย์อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง ๑ ก่อการ ทะเลาะวิวาท

^{๔๗} อ่างแล้ว, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบนจศีลเบญจธรรม, : ๓๐.

๑ เป็นบ่อเกิดแห่งโลก ๑ เป็นเหตุเสียชื่อเสียง ๑ เป็นเหตุ ๖ ไม่รู้จักความละอาย ๑ มีบทที่ ๖ คือ เป็นเหตุถอนกำลัง ปัญญา ๑

ดูกรคฤหบดีบุตรโทษ ๖ ประการในการประกอบเนืองๆ ซึ่งการดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทเหล่านี้แล”

องค์ที่จะทำให้ศีลข้อนี้ขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. มทนิย ของนั้นเป็นของมีนเมา
๒. ปาตุกมมยตาจิตต์ มีเจตนาจะดื่มน้ำเมาเหล่านั้น
๓. ตชฺโซ วายาโม มีความพยายามจะดื่มน้ำเมานั้น
๔. ปีตปฺปเสวน น้ำเมานั้นล่วงลำคองไป

การดื่มน้ำเมาและเสพสิ่งเสพติดนอกจากจะมีโทษต่อร่างกายแล้ว ยังบั่นทอนสติปัญญา อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่นการขาดกรรม อกซึ่งวิ้งราว อาชญากรรมทางเพศ การหลอกลวงต้มตุ๋น และอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยส่วนร่วม

ผู้วิจัยมีแนวความคิดว่า ศีลทั้ง ๕ ข้อเป็นกฎระเบียบและเป็นหลักประพฤติดีปฏิบัติขึ้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคน เพื่อป้องกันแวงและภัยทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย หากคนในสังคมไม่เคารพในหลักของศีลแล้ว ความทุกข์เดือดร้อนก็จะกลายเป็นปัญหาของชีวิตและสังคม พระพุทธเจ้าทรงมุ่งเน้นให้มนุษย์ในสังคมสงบสุข สงบ มีเอกภาพ ความเสมอภาคบนหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิตโดยให้มีความรัก มีความเมตตาต่อสรรพชีวิตที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันโดยการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีปรกติสุข ไม่เดือดร้อน เป็นที่รองรับของธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศล ซึ่งมีประโยชน์และอันสูงส่งสืบไปอย่างต่อเนื่อง

๒.๓.๓ ศีล ๕ กกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์

หลักศีล ๕ เป็นข้อปฏิบัติ วิธีหรือชุดของแนวคิดที่จะนำสันติมาสู่สังคมทั้งในระดับสังคม ชุมชน ประเทศชาติและโลก หลักการนี้ จัดได้ว่าเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยการจัดระเบียบสังคม เพื่อสร้างฐานแห่งสังคมให้กลายเป็นสังคมแห่งสันติ เป้าหมายของหลักการนี้ ก็คือ ความเป็นสันติสุขของสังคม และความเป็นเอกภาพในความเป็นพหุภาพของสังคม ปัญหาที่สำคัญ ก็คือ หลักการนี้ จะสร้างสันติเอกภาพในความเป็นพหุภาพ และเอื้อต่อแนวทางของพุทธสันติวิธีได้อย่างไร

ศีลข้อที่ ๑ ได้ชี้ให้เห็นว่า งดเว้นจากการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต หากถือเอาตามนัยนี้ทำให้เข้าใจว่า ต้องฆ่าเท่านั้น จึงถือได้ว่าเป็นการผิดศีล เมื่อกล่าวตามความหมายนี้ ยังรวมถึงการเข้าไปเบียดเบียนทางกายภาพด้วยวิธีการที่รุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม ย่อมส่งผลกระทบต่อศีลข้อนี้ อย่างไรก็ตาม การตาย หรือการสิ้นชีวิตของสัตว์ที่เราเบียดเบียน ย่อมจัดได้ว่าเป็นการสิ้นสุดของการทำผิดศีลข้อนี้

ประเด็นของการศึกษานี้ ไม่ได้อยู่ที่การผิดศีลจะก่อให้เกิดผลเสียในแง่ของปัจเจกบุคคลหรือไม่เท่านั้น แต่จุดสำคัญ ก็คือ การประพฤติผิดก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมอย่างไร เพราะความจริงคือ การผิดศีลแต่ละข้อนั้นส่งผลเสียโดยตรงต่อสภาพจิตของปัจเจกบุคคลแล้ว แต่ความบกพร่องที่ผู้กระทำผิดได้ก่อขึ้นในบางกรณีนั้น อาจส่งผลเสียต่อสังคม และสร้างความขัดแย้งจนนำไปสู่ความรุนแรงในมิติอื่นๆ ในสังคมด้วยก็ได้

แนวคิดในเชิงรุกอันเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งของศีลข้อที่ ๑ คือ การแสดงความเคารพต่อชีวิตของคนอื่น การให้เกียรติต่อเจ้าของชีวิต ตรรกะที่ง่ายที่สุดว่า ทำไมต้องเคารพ และให้เกียรติ คือ มนุษย์ทุกคนก็รักชีวิตของตัวเองดังพุทธพจน์ที่ว่า ความรักเสมอด้วยตนไม่มี เพราะการรักตนเองและหวังความอยู่รอดของชีวิตตนเองดังกล่าวนี้ อาจเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ต้องละทิ้งคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นมารดา บิดา และบุตรธิดา เป็นต้น หรือต้องฆ่าสัตว์อื่นๆ หรือทำร้ายสัตว์เพื่อแสวงหาพื้นที่ให้แก่ตนเอง

ด้วยเหตุนี้ ทำให้เกิด แนวคิดเชิงรับ เพราะการเคารพและให้เกียรติในชีวิตของคนอื่นโดยมองว่ามนุษย์ต่างก็รักชีวิตของตนเองดังกล่าวเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการตระหนักรู้ว่าสัตว์เหล่าอื่นรักตนเองมากเช่นนั้นเหมือนกัน เพราะฉะนั้น ผู้รักตนจึงไม่ควรเบียดเบียนผู้อื่น การตระหนักรู้ดังกล่าวทำให้มนุษย์คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการเบียดเบียนและทำลายชีวิตของคนอื่นหรือสัตว์อื่น ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสในประเด็นนี้ว่า

เราต้องการมีชีวิต ไม่อยากตาย ปรารถนาความสุข เกลียดกลัวความทุกข์ ใครก็ตามที่มาทำลายชีวิตเราผู้ต้องการมีชีวิต ไม่อยากตาย ปรารถนาความสุข เกลียดกลัวความทุกข์ การกระทำของเขานั้น ย่อมไม่เป็นที่รักพอใจของเราเลย อนึ่ง แม้หากเราเองจะทำลายชีวิตบุคคลอื่น ผู้ต้องการมีชีวิต ไม่อยากตาย ปรารถนาความสุข เกลียดกลัวความทุกข์ การกระทำของเรานั้น ย่อมไม่เป็นที่รักที่พอใจของเขาเลย

การเคารพ และการตระหนักรู้ ในชีวิตของคนอื่นในลักษณะดังกล่าวนี้ นั่นนั่นเอง ได้ทำให้พระองค์ทรงมองว่าความดีไม่ได้เกิดขึ้นจากการเบียดเบียนสัตว์ที่มีชีวิตและในขณะเดียวกัน การได้ชื่อว่า อริยะ เพราะการไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งปวง และการที่มนุษย์หมกมุ่น หรือครุ่นคิดหาช่องทางเบียดเบียนกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกัน^{๔๘}

ศีลข้อที่ ๒ การงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ นั้น ตามหลักการของพุทธสันติวิธี มีนัยเชิงรุก ที่บ่งถึงการเคารพในทรัพย์สินและสิทธิทางธรรมชาติแวดล้อมของคนอื่น อันเป็นการเคารพในการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ และการครอบครองทรัพย์สิน หรือทรัพยากรของเขา

^{๔๘} อ.จ.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๑๒๕/๓๗๒.

ในขณะเดียวกัน แนวคิดเชิงรับ ก็คือ การไม่เข้าไปแย่งชิงฉกฉวยผลประโยชน์จากทรัพย์สินหรือทรัพย์สินทางธรรมชาติของคนอื่น โดยไม่ผ่านกระบวนการในการยอมรับจากคนอื่น

สิ่งที่ควรตระหนัก คือ ในขณะที่ร่างกายของเราอ้วนท้วนสมบูรณ์ แต่ปากท้องของเพื่อนมนุษย์กำลังหิวโหย และขาดแคลนอาหารอันเป็นผลจากการที่เราไปดูดซับเอาทรัพยากรของเขาส่วนหนึ่งออกมาปรนเปรอตนเอง หรือกลุ่มชนของตนเอง การแสดงออกในลักษณะดังกล่าวได้สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นอย่างมากภายในสังคมไทยและสังคมโลก

ศีลข้อที่ ๓ การงดเว้นจากการประพฤติดิฉินในกามนั้น แนวคิดเชิงรุกในประเด็นนี้มีนัยที่แสดงถึงการเคารพในสิทธิของผู้อื่นคำว่า ผู้อื่น ในบริบทนี้ คือ คู่ครองของคนอื่น และคู่ครองของตนเอง ฉะนั้น นอกจากการที่มนุษย์จะเคารพและให้เกียรติต่อคู่ครองของคนอื่นแล้ว ยังเป็นการเคารพต่อปฏิญญาหรือพันธสัญญาที่เราได้ให้ไว้ต่อคู่ครองของตนเองด้วย

ส่วนแนวคิดเชิงรับในประเด็นนี้ ก็คือ มนุษย์ทุกคนต้องสำรวมหรือพอใจ และพอเพียงกับคู่ครอง หรือเพศสัมพันธ์ ที่จะพึงเกิดขึ้น ซึ่งสิ่งสำคัญก็คือมนุษย์จะต้องเข้าถึงปรัชญาของการมีเพศสัมพันธ์ว่าเป็นการ รักษาเผ่าพันธุ์ของมนุษย์เอาไว้ให้ได้ การเข้าไม่ถึงแนวคิดเช่นนี้อาจทำให้มนุษย์ต้องแย่งชิง ฉกฉวย คู่รักของคนอื่นหรือคนอื่นที่ไม่ใช่คู่ครองของเราเอง ด้วยเหตุนี้ สถานการณ์ครอบครัวสันติจึงเกิดขึ้นไม่ได้

ศีลข้อที่ ๔ การงดเว้นจากการพูดเท็จจนยั้งเชิงรุกในประเด็นนี้คือ การเคารพและใส่ใจต่อความทุกข์ที่จะเกิดแก่บุคคลอื่นอันเนื่องมาจากการที่เราพูดโดยขาดความยั้งคิด และถ้อยคำดังกล่าวอาจสร้างความเจ็บปวด และสร้างความไม่พอใจแก่คนอื่น ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า มนุษย์ ไม่ควรที่จะวิพากษ์วิจารณ์โดยขาดความเคารพ และกล่าวถ้อยคำที่ลบหลู่ฉะนั้น มนุษย์จึงควรใช้หลักสัมมาวาจา อันเป็นหลักการที่สื่อข้อมูลอย่างสร้างสรรค์ และทำให้เกิดบรรยากาศของความสมานฉันท์ของคนในสังคมต่อไป^{๔๙}

ขณะที่แนวคิดเชิงรับนั้น ก็คือ การตระหนักถึงถึงความทุกข์ หรือความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นจากการพูดของเราได้ส่งผลกระทบต่อสังคมหรือคนอื่นๆ ดังพระพุทธเจ้าได้ชี้ให้เห็นว่า การสร้างสันติทั้งภายในและภายนอกให้เกิดขึ้นนั้น ไม่ควรที่จะตำหนิบุคคลผู้ด่าอยู่ ไม่เสียดสีบุคคลที่เสียดสีอยู่ ซึ่งหลักคิดเช่นนี้ จะทำให้เกิดกระบวนการในการที่จะรับฟังคนอื่น มากกว่าที่จะให้คนอื่นฟังเรา^{๕๐}

ศีลข้อที่ ๕ การงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทซึ่งแนวคิดในเชิงรุกในประเด็นนี้ ก็คือการเคารพและใส่ใจต่อความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นจากการเบียดเบียนคนอื่นแย่ง

^{๔๙} อภ.ปญจก. (บาลี) ๒๒/๑๕๒-๑๕๓/๒๕๐-๒๕๑.

^{๕๐} อภ.ฉกก. (บาลี) ๒๒/๕๔/๕๒๙.

ซึ่งทรัพย์สินสมบัติของคนอื่นประพฤติผิดพลาดในเรื่องกามารมณ์และการพูดที่ทำให้คนอื่นมีความทุกข์ อันเนื่องมาจากการที่เราดื่มสุราเมรัยและเสพสิ่งเสพติดในลักษณะอื่นๆ จนทำให้ประมาทและขาดสติ ในขณะที่แนวคิดเชิงรับ คือ การไม่ตระหนักรู้ในการดื่มสุราเมรัยและสิ่งเสพติดอื่น ๆ นั้น จะเป็นที่มาของการขาดสติในใจและจะก่อให้เกิดความขัดแย้งจนนำไปสู่ความรุนแรงในเชิงกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นการบาดหมางการทะเลาะวิวาท และทำร้ายร่างกายกันจนเสียชีวิตในประเด็นนี้ พระพุทธเจ้าทรงย้ำว่า อบรมุขนอกจากจะทำให้เสียทรัพย์เกิดโรค เสียชื่อเสียง ไม่รู้จักอายและทอนกำลังสติปัญญาของตัวเองแล้วยังเป็นที่มาของการทะเลาะวิวาทด้วย^{๕๑}

จะเห็นได้ว่า หากมนุษย์เสพสิ่งเสพติดมีเมามาโดยขาดการตระหนักรู้แล้วย่อมสามารถแสดงพฤติกรรมอันจะนำไปสู่ความขัดแย้งในมิติต่างๆ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

- ๑) มนุษย์ย่อมสามารถฆ่าคนอื่น หรือเบียดเบียนคนอื่น
- ๒) มนุษย์ย่อมสามารถปล้นทรัพย์และฆ่าเจ้าของทรัพย์
- ๓) มนุษย์ย่อมสามารถที่จะล่วงละเมิดสิทธิ์ในคุ้มครองของคนอื่น
- ๔) มนุษย์ย่อมสามารถที่จะวิพากษ์วิจารณ์หรือตำหนิติเตียนคนอื่น ๆ จนนำไปสู่ความ

แตกแยก หรือความขัดแย้งในครอบครัว หรือชุมชน วิญญูชนต้องตระหนักรู้โดยการยึดมั่นในศีลข้อนี้ อย่างมีสติ นอกจากจะเป็นการตัด เส้นทางลำเลียงของการผิดศีลในข้ออื่นๆ ได้ด้วย แนวคิดศีลธรรมดังกล่าวข้างต้นเป็น ข้อปฏิบัติ ในการสร้างเสริมสันติให้เกิดขึ้นแก่สังคม คำว่า สังคมแห่งสันติ ที่เกิดขึ้นได้ตามนัยนี้ต้องประกอบไปด้วย การเคารพในชีวิตของคนอื่น เคารพในทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินของคนอื่น เคารพคุ้มครองของ คนอื่น เคารพความทุกข์ที่จะเกิดจากการพูด การประมาท และขาดสติของเรา

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนานั้น ถือหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยยึดหลักสามัคคีธรรม อปรีหานิยธรรมและสังคหวัตถุ ทั้งนี้ โดยมีความเมตตา กรุณาเป็นหลักธรรมพื้นฐานประจำใจ ดังนั้น ชาวพุทธที่แท้จริงต้องยึดมั่นในโอวาทปาฏิโมกข์ไม่เบียดเบียนกันไม่ว่าร้ายกันและไม่ประทุษร้ายผู้อื่น โดยเฉพาะบทบาทของนักบวชหรือนักการศาสนาที่เป็นหัวหน้าของชุมชนสังคม รวมถึงผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรแต่ละหน่วยงานนั้น ย่อมมีความหลากหลายทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม แต่หากถือว่าทุกคนเกิดมาเป็นมนุษย์เป็นเพื่อนร่วมโลกก็ควรที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ดังพระพุทธโอวาทที่ว่า “มนุสสา นาม อุปการกา ธรรมดาวามนุษย์ต้องอุปการะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” บุคคลอาจมีความเชื่อและความเห็นแตกต่างกันได้ แต่ไม่ควรที่จะใช้ความรุนแรงประทุษร้ายซึ่งกันและ

^{๕๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๘/๒๐๒.

กัน ซึ่งพระพุทธองค์ก็ได้ทรงประพจน์เป็นแบบอย่างไว้ในเรื่องการผูกมิตรกับศาสนาและเจ้าลัทธิทั้งหลายในครั้งสมัยพุทธกาล^{๕๒}

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

การศึกษาการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยเลือกเขตชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร (ชุมชนหลักเมือง) เป็นบริบทในการวิจัย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับความสมานฉันท์

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างความสมานฉันท์ภายใต้บริบทความขัดแย้งของสังคมไทย” ในการศึกษาโครงการศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ ประการที่หนึ่ง เพื่อศึกษาสำรวจสภาพปัญหา และสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ประการที่สอง เพื่อเสนอผลการศึกษาให้คณะกรรมการส่งเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติใช้ประกอบ การพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย ประการที่สาม เพื่อนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและเสริมสร้างความสมานฉันท์ด้วยสันติวิธีที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และประการที่สี่ เพื่อสร้างกลไกการบริหารจัดการกับความขัดแย้งที่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมไทยตามแนวคิดเชิงรัฐศาสตร์ โดยศึกษาสภาพปัญหาและสถานการณ์ความขัดแย้งในด้าน ได้แก่ ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict) ความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ (Public Policy Conflict) ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Interest- Conflict) และความขัดแย้งด้านวัฒนธรรม (Cultural Conflict) และแยกคู่ขัดแย้งออกเป็น ๓ คู่ ได้แก่ คู่ขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาครัฐ (S to S) คู่ขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (S to B) และคู่ขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาสังคม(S to C)

^{๕๒} อ่างแล้ว, พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ, “การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, : ๑๑๘.

การศึกษาครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบูรณาการ เริ่มด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อสำรวจ สภาพปัญหา และสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ (State) ภาคเอกชน (Business) และภาคประชาสังคม (Civil Society) ทั่วประเทศ จำนวน ๑,๑๗๑ คน ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ๔ โครงการ ใน ๔ ภาค ภาคละ ๑ จังหวัด จังหวัดละ ๕๐ คน รวม ๒๐๐ คน ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อระดมสมอง (Brain Storming) จากทุกภาคส่วน และจัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ของผู้เชี่ยวชาญด้านความขัดแย้งเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล สถานการณ์ความขัดแย้ง แนวทางแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง และศึกษากลไกในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ด้วยสันติวิธีที่เกิดขึ้นในสังคมไทย พร้อมทั้งจัดเสวนาเวทีสาธารณะ (Public Forum) ของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย มีจุดเริ่มต้นมาจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองใหญ่สองพรรค ที่มีการแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดการบริหารงานแบบสองมาตรฐาน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคมไทยทุกภาคส่วน เมื่อแยกความขัดแย้งเป็นรายด้าน พบว่า ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์มีมากที่สุด ทั้งผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖ รองลงมาเกิดจากความขัดแย้งด้านโครงสร้างอำนาจ โครงสร้างชนชั้น โครงสร้างกฎหมาย และโครงสร้างหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓ และความขัดแย้งด้านนโยบายพัฒนาประเทศ นโยบายสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑ ตามลำดับ และผลการศึกษายัง พบว่า สื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีบทบาทสำคัญในการยกระดับความขัดแย้งให้ยืดเยื้อและรุนแรงยิ่งขึ้น โดยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ยั่วยุให้สังคมไทยใช้อารมณ์ไม่ยึดหลักเหตุผลนำไปสู่ความขัดแย้งด้านวัฒนธรรม ซึ่งเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม มีการสื่อสารด้วยการใช้คำพูดที่รุนแรงและหยาดคายขาดข้อเท็จจริงเป็นการทำลายวัฒนธรรมไทย เป็นตัวจุดประกายความขัดแย้ง ขยายความขัดแย้ง เพิ่มความเกลียดชังเพื่อนร่วมชาติเดียวกัน ทำให้เกิดความขัดแย้งที่ยืดเยื้อและยาวนานขึ้นในสังคมไทยข้อเสนอแนะของการศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ ประเด็นหลัก ได้แก่

ประเด็นที่ ๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (๑) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง คณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม ควรเสนอแนวนโยบายส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแบบร่วมมือกันทุกภาคส่วน (Collaborative) (๒) ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ คณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม ควรเสนอแนวนโยบายส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (๓) ความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ คณะกรรมการ

เสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม ควรเสนอแนวนโยบายส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการร่วมมือของทุกภาคส่วนในกระบวนการจัดทำนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะกระบวนการจัดทำงบประมาณแผ่นดิน เพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของความขัดแย้งในสังคมไทย และ (๔) ความขัดแย้งด้านวัฒนธรรม คณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม ควรเสนอแนวนโยบายส่งเสริมการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

ประเด็นที่ ๒ ข้อเสนอแนะในการสร้างกลไกการบริหารจัดการกับความขัดแย้ง โดยจัดทำโครงการหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธีที่สอดคล้องกับแนวนโยบายที่เสนอดังกล่าวข้างต้น แบ่งออกเป็น ๓ สถานการณ์ โดยใช้กระบวนการพัฒนา ๓ ระดับเพื่อสร้างนักเสริมสร้างความสมานฉันท์ด้วยสันติวิธี ดังนี้ (๑) สถานการณ์ก่อนเกิดความขัดแย้ง (Pre-Conflict Situation) ซึ่งอยู่ในระดับที่ ๑ คือ ระดับการพัฒนาความรู้ (Knowledge) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง สอดคล้องกับการเมืองการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินของไทย (๒) สถานการณ์ระหว่างเกิดความขัดแย้ง (Conflict Situation) ซึ่งอยู่ในระดับที่ ๒ คือ ระดับการพัฒนาทักษะ (Skills) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินของไทย ไปวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งจริงได้อย่างถูกต้อง และ (๓) สถานการณ์หลังเกิดความขัดแย้ง (Post-Conflict Situation) ซึ่งอยู่ในระดับที่ ๓ คือ ระดับการพัฒนาทัศนคติ (Attitude) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงบวก (Positive Thinking) เกี่ยวกับการเมืองการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินของไทย^{๕๓} เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนำสังคมไทยไปสู่สังคมที่มีความสมานสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (Happiness Society)

พระมหากษัตริย์ กิติติโสภณ ดร. ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์นั้น เริ่มจากการสร้างความปลอดภัยในจิตใจของแต่ละคนก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก โดยใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วนกระบวนการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัด

^{๕๓} สำนักงานคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ, รูปแบบการเสริมสร้างความสมานฉันท์ภายใต้บริบทความขัดแย้งของสังคมไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.moj.go.th/view/๑๗๔๖๒>, [๒๖ มกราคม ๒๕๖๓]

พระนครศรีอยุธยา ใช้หลักการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การวางแผน (Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) การจัดสายงานและการจัดตัวบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และงบประมาณ (Budgeting) โดยผู้นำชุมชนจะต้องยึดหลักการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ๖ ประการคือ หลักความถูกต้อง หลักความเหมาะสม หลักความบริสุทธิ์ หลักความยุติธรรม หลักพรหมวิหารธรรม และหลักความเสียสละ จะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

๒. แนวทางการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่หนึ่ง จัดตั้งศูนย์อำนวยการกลางและศูนย์อำนวยการความสะอาดระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลเป็นศูนย์ประสานงานและขับเคลื่อนโครงการ มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์ที่สอง จัดอบรมประชาชนสร้างความรู้ความเข้าใจในการรักษาศีล ๕ รวมถึงสถานศึกษา หน่วยงานราชการ โรงเรียน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสาร แผ่นพับและสื่อการสอนเพื่อเผยแพร่โครงการให้ทั่วถึงและขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับ ๒ อย่างต่อเนื่อง ตามนโยบายของคณะสงฆ์ กลยุทธ์ที่สาม พัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์และสร้างจิตอาสาในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้น เน้นการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน (บวร) และ กลยุทธ์ที่สี่ สร้างเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการที่มีคุณภาพ ขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาของจังหวัด เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย เป็นต้น ในการช่วยสร้าง เครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลที่มีคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ มีการรายงานผลการดำเนินงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างต่อเนื่อง^{๕๔}

ปราณี สุรสิทธิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ของผู้นำชุมชน ในเขตจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า : สภาพและปัญหาการสื่อสารของผู้นำชุมชน มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และใช้สื่อเฉพาะกิจ ในชุมชน ได้แก่ หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย สื่อบุคคลในท้องถิ่น ใบปลิว จดหมายข่าว การปิดประกาศตาม บอร์ดสาธารณะ และการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมีความถี่ในการเปิดรับอยู่ในระดับปานกลาง ผลของ การรับรู้ข่าวสารทำให้ผู้นำมีความสนใจ มีทัศนคติและการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับมาก และมี ความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาการสื่อสารของผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ผู้นำมักใช้สื่อของทางราชการมาชี้แจงกับประชาชน และมีความเห็นว่า ข่าวสารทางการเมืองมีความซับซ้อน ช่อนเงื่อน ยาก

^{๕๔} พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ,ดร., “การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓, (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙).

ที่จะทำความเข้าใจ ทั้งผู้นำและสมาชิกในชุมชนต่างติดตามการเสนอสารทางการเมืองของสื่อ/กิจกรรมที่ตนชื่นชอบ ในขณะที่สมาชิกในชุมชนก็มีความเห็นสอดคล้องกับผู้นำชุมชน ผู้นำไม่ควรรับรู้ข้อมูล ข่าวสารอยู่คนเดียว ต้องกระจายข้อมูลให้สมาชิกในชุมชนรับทราบและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน ด้วยใจเป็นธรรม รวมทั้งมีการหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีแก่ชุมชนตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชน พบว่า กลยุทธ์ ด้านผู้ส่งสาร ด้านเนื้อหาสาร ด้านสื่อ/ช่องทาง/วิธีการ และด้านผู้รับสาร มีความเห็นอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้ส่งสาร(ผู้นำ) และผู้รับสาร ต้องเข้าใจบทบาทตัวเอง เป็นกลาง ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข่าวสารก่อนจะสื่อสาร รู้เท่าทัน เป็นนักฟังที่ดี ส่วนสื่อต้องมีความเป็นกลาง เป็นธรรม เสนอสารที่ เป็นจริงและถูกต้อง ส่งเสริมคุณธรรมและจุดแข็งของชุมชนและประเทศ การสังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อเป็นต้นแบบ (Model) ของการสื่อสารเพื่อส่งเสริม ความสมานฉันท์ โดยชุมชนต้องมีลักษณะร่วมกัน ๖ ประการ คือ ๑) ความมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน ๒) ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ๓) ความยุติธรรมในสังคม ๔) การศึกษาของคนในชุมชน ๕) เศรษฐกิจอยู่ในระดับ พอเพียง และ ๖) การมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ซึ่งนำมาบูรณาการกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ สามารถสร้างเป็น “นนทบุรี โมเดล” (NONTHABURI Model)^{๕๕}

อุทัย ปริญญาสุทธินันท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของชุมชนควนโส” ผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนมีหลายคู่กรณีทั้งระหว่างชาวบ้านในชุมชน ระหว่างคนในและคนนอกชุมชน และระหว่างรัฐกับชุมชน โดยมีความขัดแย้งทั้งในระดับที่แสดงออกและไม่แสดงออกรวมถึงความขัดแย้งที่อยู่ในระดับความคิด โดยที่มาของความขัดแย้งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรของชุมชนทั้งในมิติการใช้ประโยชน์ที่ดิน การใช้ทรัพยากรจากป่าเสื่อมโทรม และการทำประมง ซึ่งทุกมิติมีความเชื่อมโยงกัน ทั้งนี้ชุมชนมีรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตั้งแต่ใช้การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยอาศัยระบบเครือญาติและผ่านคนกลางซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจกัน ส่วนความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านและรัฐ ยังคงเป็นความขัดแย้งที่ต้องร่วมกันหาแนวทางประสานความร่วมมือเพื่อการจัดการทรัพยากรของชุมชนต่อไป กล่าวได้ว่า ปัญหาและที่มาของความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งของชุมชนต่างๆ ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน โดยมักเกี่ยวข้องกับทรัพยากรของชุมชน

อนึ่ง เมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้น หากสังคมยึดหลักแนวคิดสมานฉันท์ที่มีหลักการคิดเชิงบวก มุ่งเน้นการแก้ปัญหาคความขัดแย้งโดยสร้างความสมานฉันท์เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่าง

^{๕๕} ปราณี สุรสิทธิ์, “รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี”, วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑, (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๕) : ๕๖.

คู่กรณี หรือการยอมรับเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างมีความเอื้ออาทรและมีความเมตตา ย่อมเป็นแนวทางลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ทั้งยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิผล^{๕๖}

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ความขัดแย้งในสังคมไทย สาเหตุการจัดการและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ปัจจัยในการเสริมสร้างความปรองดองใน บริบทต่างๆ และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร(Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประกอบด้วยนักการเมืองอาวุโสผู้มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่างๆ ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างความปรองดองและมีผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้คำถามปลายเปิดสำหรับการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ๒ ครั้ง การสัมภาษณ์ครั้งแรกเป็นการสอบถามทัศนคติและมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องความปรองดองและอนาคตของประเทศไทย

ก้องพิทักษ์ วงศ์ดิธนรักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษากระบวนการสร้างความปรองดองและเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้ง” ผลการศึกษาพบว่า เหตุแห่งความขัดแย้งทางการเมืองไทยปัญหาใจกลางของความขัดแย้งทางการเมืองไทย ความแตกต่างในเชิงความคิด การจัดวางคุณค่าของอุดมการณ์ประชาธิปไตยและความชอบธรรมในการจัดการ ผลประโยชน์ความขัดแย้งทางการเมืองไทยในปัจจุบัน ถูกมองว่า เป็นความขัดแย้งที่มีความซับซ้อน มีผู้เกี่ยวข้องหลาย ฝ่ายซึ่งมีความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ แม้ทุกฝ่ายจะเห็นตรงกันว่า ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจะเป็นระบอบการปกครองที่มีความเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบันมากที่สุด แต่ก็ยังมีความแตกต่างทางความคิดในแง่ของการให้น้ำหนักกับคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยของประเทศจะต้องอาศัย กระบวนการพูดคุย (Dialogue) ใน ๒ ระดับ คือ ๑) ระดับตัวแทนทางการเมืองและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงและ ๒) ระดับประชาชนในพื้นที่ในลักษณะของเวทีประเทศไทย เพื่อเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้มีโอกาสถกเถียง แลกเปลี่ยนในวงกว้างต่อข้อเสนอ ทางเลือกและความเป็นไปได้ต่างๆ พร้อมทั้งร่วมกันออกแบบภาพอนาคตของประชาธิปไตยไทยและกติกาทางการเมืองที่สังคมเห็นพ้องต้องกัน^{๕๗}

^{๕๖} อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, “การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของชุมชนควนโส”, วารสารวิจัยสังคม, ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒, (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๖) : ๖๙.

^{๕๗} ก้องพิทักษ์ วงศ์ดิธนรักษ์และคณะ, “การศึกษากระบวนการสร้างความปรองดองและเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้ง”, วารสารรังสิตบัณฑิตในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑, (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๗๒.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะปัญหาอุปสรรค และนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานการสร้างความปลอดภัย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปลอดภัย จำนวน ๒๒๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำร้อยละและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาผลการศึกษาพบว่า ๑) ลักษณะการขับเคลื่อนความปลอดภัย ประกอบด้วย (๑) การสร้างความตระหนักรู้เพื่อให้เกิดความปลอดภัย (๒) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการแก้ปัญหาชุมชน (๓) พัฒนาชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนและ (๔) เกิดสำนึกร่วมกันระหว่างสถาบันในชุมชน ๒) ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ประชาชนขาดความรู้ ด้านการปลอดภัย เศรษฐกิจพืชราคาตกต่ำ ๓) แนวทางการขับเคลื่อนความปลอดภัยให้ ก้าวหน้า (๑) เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในโครงการที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อสร้างการยอมรับและความสามัคคี (๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง และ (๓) ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักลดต้นทุนการผลิตจากการใช้ปุ๋ยเคมีและควรส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อการประกอบและพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน^{๕๘}

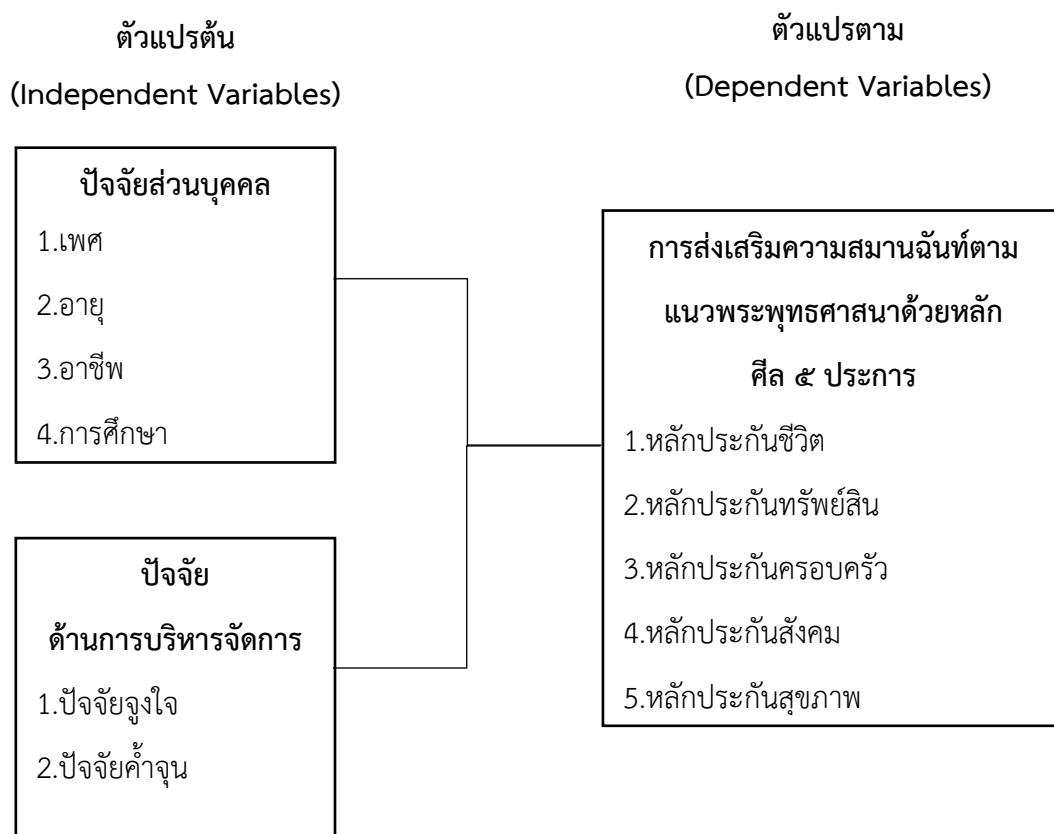
^{๕๘} บุชบา บัวพรม และ เพ็ญณี แนนรท, “กระบวนการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๒๑๓.

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปแผนกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ๑. ปัจจัยส่วนบุคคลภายในเขตพื้นที่ชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ๑)เพศ ๒)อายุ ๓)อาชีพ ๔)ระดับการศึกษา และ ๒. ปัจจัยในการบริหารจัดการจากทฤษฎีสองปัจจัย ได้แก่ ๑)ปัจจัยแรงจูงใจ ๒)ปัจจัยค้ำจุน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การส่งเสริมความสมานฉันท์สำหรับชุมชนด้วยสองปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยแรงจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน ตามแนวพระพุทธศาสนาด้วยหลักศีล ๕ ประการ ได้แก่ ๑. เป็นหลักประกันชีวิตศีล ๒. เป็นหลักประกันทรัพย์สิน ๓. เป็นหลักประกันครอบครัว ๔. เป็นหลักประกันสังคม และ ๕. เป็นหลักประกันสุขภาพ ดังแผนภาพที่ ๒.๑

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๘ ท่าน (Key Informants) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

๑. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนด หัวข้อปัญหาและวัตถุประสงค์ในการวิจัยและสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย
๓. กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
๔. สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา
๕. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
๖. ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Try out)
๗. ดำเนินการส่งข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูล
๘. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล
๙. สรุปและรายงานผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาภายใน วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๑,๒๓๒ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ทำการสุ่มมาจากประชากรจำนวน ๓๐๒ คน โดยคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด (๑,๒๓๒) คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ ดังนี้

$$n = \frac{๑,๒๓๒}{1 + ๑,๒๓๒(๐.๐๕)^2}$$

$$n = \frac{๑,๒๓๒}{1 + ๓.๐๘}$$

$$n = \frac{๑,๒๓๒}{๔.๐๘}$$

$$n = ๓๐๑.๙๖๐$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ ๓๐๒ คน

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสม โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{nN}{N^{\circ}}$$

โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

N° = จำนวนประชากรทั้งหมด

$$\text{ตัวอย่าง ประชากร} = \frac{๑๕๐ \times ๒๓๔}{๕๖๓}$$

$$= ๖๒$$

ตารางที่ ๓.๑ แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ศึกษา	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ไม่เกิน ๒๐ ปี	๑๕๐	๓๗
๒๑ - ๓๙ ปี	๒๖๖	๖๕
๔๐ - ๕๙ ปี	๔๐๐	๙๘
๖๐ ปีขึ้นไป	๔๑๖	๑๐๒
รวม	๑,๒๓๒	๓๐๒

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบในการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

ก. การสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาหลักการและเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือการวิจัย

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ข. ลักษณะสร้างเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการส่งเสริมความสามัคคีธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพและระดับศึกษา

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่เข้ามาทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ที่มีต่อการส่งเสริมความสามัคคีธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา รวม ๗ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. ด้านปัจจัยจิตใจ มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๒. ด้านปัจจัยค้ำจุน มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๓. ด้านหลักประกันชีวิต มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๔. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๕. ด้านหลักประกันครอบครัว มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๖. ด้านหลักประกันสังคม มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๗. ด้านหลักประกันสุขภาพ มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
- มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมาซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

ค. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างไว้ไปดำเนินการตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

๑) การวิเคราะห์ Face validity (ความตรงเชิงพินิจ) ซึ่งเป็นการตรวจสอบประเมินคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยที่ปรีกษาสารนิพนธ์ ทั้ง ๒ ท่าน ด้วยการตรวจสอบประเมินกรอบเนื้อหา ขอบเขตของแบบสอบถามประเด็นสำคัญของการสอบถาม ตลอดจนการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาเชิงวิชาการที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการเก็บข้อมูล

๒) การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence)^๑ โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและเนื้อหาวิจัยไม่น้อยกว่า ๕ ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC เท่ากับ ๑.๐๐ ทุกข้อ โดยมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการหาค่า IOC จำนวน ๕ ท่าน ดังนี้

๒.๑) พระมหานิกธ ฐานุตโตโร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

๒.๒) ผศ.ดร.ยุทธนา ประณีต อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

๒.๓) ดร.กาญจนา ดำจตุติ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

๒.๔) รศ.เนตรชนก บัวนาค อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

๒.๕) ผศ.ดร.พีรวิษณุ คำเจริญ อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

๓) การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงจากขั้นตอนการหาค่า IOC แล้วไปแจกให้กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรของงานวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด ได้แก่ ประชาชนผู้เข้ามาทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

^๑ สุวรีย์ ศิริโกการภิมมย์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๙-๑๓๐.

ของชุมชนวัดสะแกวัดม่วง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)^๒ ใช้สำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try Out) ทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๙๐

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยที่วิเคราะห์ผลได้จากการทดลองใช้ (Try Out) ตามคำแนะนำของที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๕) สร้างเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำเสนอต่อที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นและจัดพิมพ์ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

๒) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้เกี่ยวข้องกับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

๓) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบการแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนกลุ่มอายุไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๓๗ คน ประชาชนกลุ่มอายุตั้งแต่ ๒๑-๓๙ ปี จำนวน ๖๕ คน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่ ๔๐-๕๙ ปี จำนวน ๙๘ คน และประชาชนกลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๐๒ คน โดยในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยการวิจัย ระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ถึง ๓๑ กรกฎาคม รวมใช้ระยะเวลา ๑ เดือน ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน ๓๐๒ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๔) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

^๒ สีน พันธุ์พิณีจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙๑.

๓.๒.๔ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้วทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓.๒.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

๓) ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis technic)

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มพระสงฆ์ฆราวาสที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒ รูป คือ

- ๑) พระธรรมวรนายก เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร
- ๒) พระครูวิริยธรรมานุศาสน์ เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒ คน คือ

- ๑) จำสิบตรี จรรย์ งามโคกสูง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
- ๒) นางพรสวรรค์ งามโคกสูง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒ คน คือ

๑) นายนพดล หวังรวมกลาง	ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ฯ
๒) นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์	อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒ รูป คือ

๑) พระปลัดทองศักดิ์ สุขเมธ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฯ โรงเรียนพระปริยัติสามัญนครราชสีมา
๒) พระมหาเอกรินทร์ ธมมรสี	เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ ๒ เป็นข้อความจำนวน ๒๐ ข้อ คือ ๑. ด้านปัจจัยจูงใจ มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ ๒. ด้านปัจจัยค้ำจุน มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ ๓. ด้านหลักประกันชีวิต มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ ๔. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ ๕. ด้านหลักประกันครอบครัว มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ ๖. ด้านหลักประกันสังคม มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ ๗. ด้านหลักประกันสุขภาพ มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่า IOC ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน ๕ รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทฤษฎี ด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านพระพุทธศาสนาหรือด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยได้แก่

๑) พระมหานิกธ ฐานุตโตโร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒) ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓) ดร.กาญจนา คำจตุติ	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) รศ.เนตรชนก บัวนาค	อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์
บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
๕) ผศ.ดร.พีรวิษญ์ คำเจริญ	อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์
บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๘ ถึง ๑.๐ และมีการใช้ภาษาไม่เหมาะสมในบางข้อ จึงต้องปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ

ระยะที่หนึ่ง เป็นขั้นตอนการเตรียมการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น ๔ ขั้นตอนดังนี้

- ๑) ทำการนัดหมายวันเวลาที่จะไปขอสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๒) ขออนุญาตนำจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาการจัดการเชิงพุทธ
- ๓) ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าอย่างน้อย ๗ วัน
- ๔) เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

ระยะที่สอง เป็นขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอนดังนี้

- ๑) แนะนำตัวผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสร้างความคุ้นเคย
- ๒) แจ้งวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ และอธิบายลำดับขั้นตอนในการสัมภาษณ์
- ๓) ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อใช้อ้างอิงในการสรุปผลการวิจัย

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” นั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่าง งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๒ คน เพื่อหาระดับความคิดเห็นขอการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ว่าอยู่ในระดับใด และงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นพระสังฆาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๘ รูป/คน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยมีดังนี้

๔.๑ ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๔.๕ แนวทางการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก)

๔.๖ องค์กรความรู้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ของชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

(n=๓๐๒)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๕๑	๔๘.๗
หญิง	๑๕๑	๔๘.๗
รวม	๓๐๒	๑๐๐.๐
อายุ		
ไม่เกิน ๒๐ ปี	๓๗	๑๑.๙
๒๑ - ๓๙ ปี	๖๕	๒๑.๐
๔๐ - ๕๙ ปี	๙๘	๓๑.๖
๖๐ ปีขึ้นไป	๑๐๒	๓๒.๙
รวม	๓๐๒	๑๐๐.๐
อาชีพ		
นักเรียน	๔๒	๑๓.๕
ค้าขาย	๙๕	๓๑.๖
รับจ้าง	๗๔	๒๓.๙
รับราชการ และ รัฐวิสาหกิจ	๖๔	๒๑.๖
อื่น ๆ	๒๗	๘.๗
รวม	๓๐๒	๑๐๐.๐
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๗๗	๕๘.๖
ปริญญาตรี	๑๑๖	๓๘.๔
สูงกว่า ปริญญาตรี	๙	๒.๙
รวม	๓๐๒	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีจำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๗ และเพศหญิง มีจำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๗

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙ รองลงมา อายุระหว่าง ๔๐ - ๕๙ ปี มีจำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖ ถัดไปมีอายุ ๒๑ - ๓๙ ปี มีจำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐ และสุดท้าย อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีจำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙

อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อาชีพรับจ้าง มีจำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖ รองลงมา อาชีพค้าขาย มีจำนวน ๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙ ถัดไปอาชีพรับราชการ และรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖ และนักเรียน มีจำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕ และสุดท้ายอื่น ๆ มีจำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๗

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑ รองลงมา ปริญญาตรี มีจำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔ และสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๙

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช ที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมใน ๗ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านปัจจัยจูงใจ ๒. ด้านปัจจัยค้ำจุน ๓. ด้านหลักประกันชีวิต ๔. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๕. ด้านหลักประกันครอบครัว ๖. ด้านหลักประกันสังคม ๗. ด้านหลักประกันสุขภาพ ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย (Mean = \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

(n=๓๐๒)

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านปัจจัยจูงใจ	๔.๔๙	๐.๒๓๕	มาก
๒. ด้านปัจจัยค้ำจุน	๔.๔๓	๐.๒๘๑	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	๔.๔๖	๐.๑๙๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๑๙๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุก ดังนี้

- ๑) ด้านปัจจัยจูงใจ ($\bar{X}=๔.๔๙$, S.D.=๐.๒๓๕)
- ๒) ด้านปัจจัยค้ำจุน ($\bar{X}=๔.๔๓$, S.D.=๐.๒๘๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัย
 จูงใจ

(n=๓๐๒)

	ด้านปัจจัยจูงใจ	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	วัดมีการจัดสรรสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม	๔.๔๗	๐.๕๕๑	มาก
๒	วัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ท่านทราบเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง	๔.๔๙	๐.๕๑๔	มาก
๓	วัดมีการสนับสนุนในการจัดหาโรงทาน แก่ท่านผู้มาร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	๔.๕๖	๐.๕๒๔	มากที่สุด
๔	วัดและหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคีทางพระพุทธศาสนาให้ท่านมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม	๔.๔๔	๐.๕๒๔	มาก
๕	วัดเป็นศูนย์กลางให้ท่านในการเข้าร่วมกิจกรรมให้เกิดความสามัคคีและเพื่อรักษาศีล อย่างต่อเนื่อง	๔.๕๐	๐.๕๓๙	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด		๔.๔๙	๐.๒๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการด้านปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๙$, S.D.=๐.๒๓๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ดังนี้

๑) วัดมีการสนับสนุนในการจัดหาโรงทาน แก่ท่านผู้มาร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๕๖$, S.D.=๐.๕๒๔)

๒) วัดเป็นศูนย์กลางให้ท่านในการเข้าร่วมกิจกรรมให้เกิดความสามัคคีและเพื่อรักษาศีลอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=๔.๕๐$, S.D.=๐.๕๓๙)

๓) วัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ท่านทราบเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=๔.๔๙$, S.D.=๐.๕๑๔)

๔) วัดมีการจัดสรรสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม
($\bar{X}=๔.๔๗$, S.D.=๐.๕๕๑)

๕) วัดและหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคีทาง
พระพุทธศาสนาให้ท่านมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม ($\bar{X}=๔.๔๔$, S.D.=๐.๕๒๔) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัย

ค้ำจุน

(n=๓๐๒)

	ด้านปัจจัยค้ำจุน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ท่านได้รับการปฏิบัติต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวัดอย่างเหมาะสม	๔.๔๖	๐.๕๕๖	มาก
๒	ท่านพอใจในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัดจัดขึ้นในทุกกิจกรรม	๔.๔๖	๐.๕๕๖	มาก
๓	ท่านได้รับความสงบ ความรู้สึกที่ดีต่อการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง	๔.๔๒	๐.๕๕๖	มาก
๔	ท่านได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรม	๔.๔๒	๐.๕๗๕	มาก
๕	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับทางวัดทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	๔.๔๑	๐.๕๕๗	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด		๔.๔๓	๐.๒๘๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการด้านปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๓$, S.D.=๐.๒๘๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

๑) ได้รับการปฏิบัติต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวัดอย่างเหมาะสม ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๕๕๖)

๒) พอใจในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัดจัดขึ้นในทุกกิจกรรม ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๕๕๖)

๓) ได้รับความสงบ ความรู้สึกที่ดีต่อการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ($\bar{X}=๔.๔๒$, S.D.=๐.๕๗๕)

๔) ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรม ($\bar{X}=๔.๔๒$, S.D.=๐.๕๗๕)

๕) เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับทางวัดทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=๔.๔๑$, S.D.=๐.๕๕๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

(n=๓๐๒)

การส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านหลักประกันชีวิต	๔.๔๖	๐.๓๙๐	มาก
๒. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	๔.๔๒	๐.๓๘๗	มาก
๓. ด้านหลักประกันครอบครัว	๔.๒๕	๐.๔๔๖	มาก
๔. ด้านหลักประกันสังคม	๔.๒๙	๐.๔๓๑	มาก
๕. ด้านหลักประกันสุขภาพ	๔.๓๕	๐.๔๒๔	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	๔.๓๖	๐.๒๘๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๖$, S.D.=๐.๒๘๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านหลักประกันชีวิต ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๓๙๐)
- ๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ($\bar{X}=๔.๔๒$, S.D.=๐.๓๘๗)
- ๓) ด้านหลักประกันสุขภาพ ($\bar{X}=๔.๓๕$, S.D.=๐.๔๒๔)
- ๔) ด้านหลักประกันสังคม ($\bar{X}=๔.๒๙$, S.D.=๐.๔๓๑)
- ๕) ด้านหลักประกันครอบครัว ($\bar{X}=๔.๒๕$, S.D.=๐.๔๔๖) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมความ
 สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช
 วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา **ด้านการประกันชีวิต**

(n = ๓๐๒)

ด้านการประกันชีวิต	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ ละเว้นจากการทำลายชีวิตมนุษย์และสัตว์	๔.๔๘	๐.๕๖๓	มาก
๒ ละเว้นจากการประทุษร้ายร่างกายและจิตใจของมนุษย์ และสัตว์	๔.๔๔	๐.๕๗๘	มาก
๓ ละเว้นจากการเบียดเบียนมนุษย์และสัตว์	๔.๔๗	๐.๖๒๔	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	๔.๔๖	๐.๓๙๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตาม
 แนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้าน
 การประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๓๙๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ใน
 ระดับมากทุกข้อ ดังนี้

- ๑) ละเว้นจากการทำงานชีวิตมนุษย์และสัตว์ ($\bar{X}=๔.๔๘$, S.D.=๐.๕๖๓)
- ๒) ละเว้นจากการเบียดเบียนมนุษย์และสัตว์ ($\bar{X}=๔.๔๗$, S.D.=๐.๕๒๔)
- ๓) ละเว้นจากการประทุษร้ายร่างกายและจิตใจของมนุษย์และสัตว์ ($\bar{X}=๔.๔๔$, S.D.=
๐.๕๗๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมความ
 สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช
 วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันทรัพย์สิน

(n = ๓๐๒)

ด้านการประกันทรัพย์สิน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ ละเว้นจากการนำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน	๔.๔๙	๐.๕๙๒	มาก
๒ ละเว้นจากการนำสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติมาเป็นของตน	๔.๔๓	๐.๕๗๑	มาก
๓ ละเว้นจากการฉ้อโกงผู้อื่น	๔.๓๗	๐.๖๐๐	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	๔.๔๒	๐.๓๘๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตาม
 แนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้าน
 การประกันทรัพย์สิน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๙$, S.D.=๐.๕๙๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
 อยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้

- ๑) ละเว้นจากการนำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน ($\bar{X}=๔.๔๙$, S.D.=๐.๕๙๒)
- ๒) ละเว้นจากการนำสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติมาเป็นของตน ($\bar{X}=๔.๔๓$, S.D.=๐.๕๗๑)
- ๓) ละเว้นจากการฉ้อโกงผู้อื่น ($\bar{X}=๔.๓๗$, S.D.=๐.๖๐๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมความ
 สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช
 วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันครอบครัว

(n = ๓๐๒)

	ด้านการประกันครอบครัว	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ชื่อเสียงต่อครอบครัวและคู่สมรสของท่าน	๔.๒๘	๐.๕๘๔	มาก
๒	ละเว้นการร่วมประเวณีกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่สมรสของท่าน	๔.๒๐	๐.๖๔๖	มาก
๓	หลีกเลี่ยงที่จะเป็นชู้ทางกายหรือทางใจกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่รัก หรือคู่สมรสของท่าน	๔.๓๐	๐.๕๘๕	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด		๔.๒๕	๐.๕๔๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตาม
 แนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้าน
 การประกันครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๓๙๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
 อยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้

๑) อยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ หลีกเลี่ยงที่จะเป็นชู้
 ทางกายหรือทางใจกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่รักหรือคู่สมรสของท่าน ($\bar{X}=๔.๓๐$, S.D.=๐.๕๘๕)

๒) ชื่อสัตย์ต่อครอบครัวและคู่สมรสของท่าน ($\bar{X}=๔.๒๘$, S.D.=๐.๕๘๔)

๓) ละเว้นการร่วมประเวณีกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่สมรสของท่าน ($\bar{X}=๔.๒๐$, S.D.=๐.๖๔๖)
 ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมความ
 สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช
 วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันสังคม

(n = ๓๐๒)

ด้านการประกันสังคม	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ มักจะพูดจาไพเราะ เพื่อถนอมน้ำใจคู่สนทนาอยู่เสมอ	๔.๑๔	๐.๖๔๘	มาก
๒ มักจะใช้วาจา เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่หมู่คณะ หรือบุคคลรอบข้างเสมอ	๔.๓๔	๐.๖๒๐	มาก
๓ ไม่พูดส่อเสียดสังคม นินทา	๔.๓๙	๐.๖๑๐	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	๔.๒๙	๐.๔๓๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตาม
 แนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้าน
 การประกันสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๙$, S.D.=๐.๔๓๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ใน
 ระดับมากทุกข้อ ดังนี้

๑) อยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ไม่พูดส่อเสียดสังคม
 นินทา ($\bar{X}=๔.๓๙$, S.D.=๐.๖๑๐)

๒) มักจะใช้วาจา เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่หมู่คณะหรือบุคคลรอบข้างเสมอ
 ($\bar{X}=๔.๓๔$, S.D.=๐.๖๒๐)

๓) มักจะพูดจาไพเราะ เพื่อถนอมน้ำใจคู่สนทนาอยู่เสมอ ($\bar{X}=๔.๑๔$, S.D.=๐.๖๔๘)
 ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมความ
 สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราช
 วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันสุขภาพ

(n = ๓๐๒)

	ด้านการประกันสุขภาพ	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ไม่ดื่มสุราหรือของมีเมาแม่ในวันพระ หรือวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา	๔.๓๓	๐.๕๔๔	มาก
๒	ละเว้นจากอบายมุขแม่ในวันพระ หรือวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา	๔.๓๔	๐.๖๐๙	มาก
๓	ฝึกสมาธิจากการพึงระวังในการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ ประมาท มีสติเป็นที่ตั้ง	๔.๓๙	๐.๕๕๘	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด		๔.๓๕	๐.๕๒๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์
 ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา
 ด้านการประกันสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๕$, S.D.=๐.๕๒๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
 อยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้

๑) ฝึกสมาธิจากการพึงระวังในการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีสติเป็นที่ตั้ง
 ($\bar{X}=๔.๓๙$, S.D.=๐.๕๕๘)

๒) ละเว้นจากอบายมุขแม่ในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๓๔$,
 S.D.=๐.๖๐๙)

๓) ไม่ดื่มสุราหรือของมีเมาแม่ในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=$
 ๔.๓๓, S.D.=๐.๕๔๔) ตามลำดับ

๔.๓ วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบ การส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ ๑ ประชากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์ค่าเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล **ด้านเพศ**

(n = ๓๐๒)

การส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา		SS	df	MS	F	Sig.
๑) ด้านหลักประกันชีวิต	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๘๓	๑	๐.๐๘๓	๐.๕๔๓	๐.๔๖๒
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๗๕๓	๓๐๐	๐.๑๕๓		
	รวม	๔๕.๘๓๖	๓๐๑			
๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๐๙	๑	๐.๐๐๙	๐.๐๖๑	๐.๘๐๕
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๐๙๕	๓๐๐	๐.๑๕๐		
	รวม	๔๕.๑๐๔	๓๐๑			
๓) ด้านหลักประกันครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๑๒	๑	๐.๐๑๒	๐.๐๖๑	๐.๘๐๔
	ภายในกลุ่ม	๕๙.๘๓๖	๒๙๙	๐.๒๐๐		
	รวม	๕๙.๘๔๘	๓๐๐			
๔) ด้านหลักประกันสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๓๐	๑	๐.๕๓๐	๒.๘๕๙	๐.๐๙๒
	ภายในกลุ่ม	๕๕.๓๘๒	๒๙๙	๐.๑๘๕		
	รวม	๕๕.๙๑๑	๓๐๐			
๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๙๑	๑	๐.๐๙๑	๐.๕๐๔	๐.๔๗๙
	ภายในกลุ่ม	๔๓.๕๙๘	๒๙๒	๐.๑๘๐		
	รวม	๔๓.๖๘๙	๒๙๓			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๐๐	๑	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๐.๙๙๖
	ภายในกลุ่ม	๑๘.๗๖๕	๒๔๑	๐.๐๗๘		
	รวม	๑๘.๗๖๕	๒๔๒			

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศกับการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนและระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ

(n = ๓๐๒)

การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา		SS	df	MS	F	Sig.
๑) ด้านหลักประกันชีวิต	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๐๐	๓	๐.๒๓๓	๑.๕๔๒	๐.๒๐๔
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๑๓๕	๒๙๘	.๑๕๑		
	รวม	๔๕.๘๓๖	๓๐๑			
๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๘๕	๓	๐.๑๒๘	๐.๘๕๖	๐.๔๖๔
	ภายในกลุ่ม	๔๔.๗๑๙	๒๙๘	๐.๑๕๐		
	รวม	๔๕.๑๐๔	๓๐๑			
๓) ด้านหลักประกันครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๒๔.๐๔๗	๓	๘.๐๑๖	๖๖.๔๙๓**	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๕.๘๐๒	๒๙๗	๐.๑๒๑		
	รวม	๕๙.๘๔๙	๓๐๐			
๔) ด้านหลักประกันสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๖.๔๒๗	๓	๒.๑๔๒	๑๒.๘๕๘**	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๔๙.๔๘๔	๒๙๗	๐.๑๖๗		
	รวม	๕๕.๙๑๑	๓๐๐			
๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๙.๑๙๙	๓	๓.๐๖๖	๒๑.๓๓๗**	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๔.๔๙๐	๒๔๐	๐.๑๔๔		
	รวม	๔๓.๖๘๙	๒๔๓			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๔.๔๐๐	๓	๑.๔๖๗	๒๔.๔๐๔**	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๔.๓๖๕	๒๓๙	๐.๐๖๐		
	รวม	๑๘.๗๖๕	๒๔๒			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ คือ ๑.ด้านหลักประกันชีวิต ๒.ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๓.ด้านหลักประกันครอบครัว ๔.ด้านหลักประกันสังคม ๕.ด้านหลักประกันสุขภาพ พบว่าด้านหลักประกันชีวิต และ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักประกันครอบครัว ด้านหลักประกันสังคมและด้านหลักประกันสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในมิติทางด้านสังคมด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๓-๔.๑๖ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม

(n=๓๐๒)

อายุ	\bar{x}	อายุ			
		ไม่เกิน ๒๐ ปี	๒๑-๓๙ ปี	๔๐-๕๙ ปี	๖๐ ปีขึ้นไป
		(๓๗ คน)	(๖๕ คน)	(๙๔ คน)	(๑๐๒ คน)
		๔.๔๓	๔.๕๓	๔.๔๑	๔.๒๑
ไม่เกิน ๒๐ ปี	๔.๔๓	-	-๐.๑๐	๐.๐๒	๐.๒๒*
๒๑-๓๙ ปี	๔.๕๓	-	-	๐.๑๒*	๐.๓๒*
๔๐-๕๙ ปี	๔.๔๑	-	-	-	๐.๒๐*
๖๐ ปีขึ้นไป	๔.๒๑	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๓ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม เป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ๔ คู่ ได้แก่

๑) ประชาชนที่มีอายุ ไม่เกิน ๒๐ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ($\bar{x} = ๐.๒๒$)

๒) ประชาชนที่มีอายุ ๒๑-๓๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๔๐-๕๙ ปี ($\bar{x} = ๐.๑๒$)

๓) ประชาชนที่มีอายุ ๒๑-๓๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ($\bar{x} = ๐.๓๒$)

๔) ประชาชนที่มีอายุ ๔๑-๕๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ($\bar{x} = ๐.๒๐$)

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านหลักประกันครอบครัว (n=๓๐๒)

อายุ	\bar{x}	อายุ			
		ไม่เกิน ๒๐ ปี (๓๗ คน)	๒๑-๓๙ ปี (๖๕ คน)	๔๐-๕๙ ปี (๙๔ คน)	๖๐ ปีขึ้นไป (๑๐๒ คน)
		๔.๔๕	๔.๕๖	๔.๓๘	๓.๘๗
ไม่เกิน ๒๐ ปี	๔.๔๕	-	-๐.๑๑	๐.๐๗*	๐.๕๘*
๒๑-๓๙ ปี	๔.๕๖	-	-	๐.๑๘*	๐.๖๙*
๔๐-๕๙ ปี	๔.๓๘	-	-	-	๐.๕๑*
๖๐ ปีขึ้นไป	๓.๘๗	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๔ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านหลักประกันครอบครัว เป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ๕ คู่ ได้แก่

๑) ประชาชนที่มีอายุ ไม่เกิน ๒๐ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๔๐-๕๙ ปี (\bar{x} = ๐.๐๗)

๒) ประชาชนที่มีอายุ ไม่เกิน ๒๐ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป (\bar{x} = ๐.๕๘)

๓) ประชาชนที่มีอายุ ๒๑-๓๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๔๐-๕๙ ปี (\bar{x} = ๐.๑๘)

๔) ประชาชนที่มีอายุ ๒๑-๓๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป (\bar{x} = ๐.๖๙)

๕) ประชาชนที่มีอายุ ๔๑-๕๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ($\bar{x} = ๐.๕๑$)

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านหลักประกันสังคม

(n=๓๐๒)

อายุ	\bar{x}	อายุ			
		ไม่เกิน ๒๐ ปี	๒๑-๓๙ ปี	๔๐-๕๙ ปี	๖๐ ปีขึ้นไป
		(๓๗ คน)	(๖๕ คน)	(๙๔ คน)	(๑๐๒ คน)
		๔.๔๐	๔.๕๔	๔.๒๑	๔.๑๘
ไม่เกิน ๒๐ ปี	๔.๔๐	-	-๐.๑๔	๐.๑๙*	๐.๒๒*
๒๑-๓๙ ปี	๔.๕๔	-	-	๐.๓๓*	๐.๓๖*
๔๐-๕๙ ปี	๔.๒๑	-	-	-	๐.๐๓
๖๐ ปีขึ้นไป	๔.๑๘	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๕ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านหลักประกันสังคม เป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ๔ คู่ ได้แก่

๑) ประชาชนที่มีอายุ ไม่เกิน ๒๐ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๔๐-๕๙ ปี (\bar{x} = ๐.๑๙)

๒) ประชาชนที่มีอายุ ไม่เกิน ๒๐ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป (\bar{x} = ๐.๒๒)

๓) ประชาชนที่มีอายุ ๒๑-๓๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๔๐-๕๙ ปี (\bar{x} = ๐.๓๓)

๔) ประชาชนที่มีอายุ ๒๑-๓๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป (\bar{x} = ๐.๓๖)

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านหลักประกันสุขภาพ (n=๓๐๒)

อายุ	\bar{x}	อายุ			
		ไม่เกิน ๒๐ ปี	๒๑-๓๙ ปี	๔๐-๕๙ ปี	๖๐ ปีขึ้นไป
		(๓๗ คน)	(๖๕ คน)	(๙๔ คน)	(๑๐๒ คน)
		๔.๕๒	๔.๖๑	๔.๒๓	๔.๑๘
ไม่เกิน ๒๐ ปี	๔.๕๒	-	-๐.๐๙	๐.๒๙*	๐.๓๔*
๒๑-๓๙ ปี	๔.๖๑	-	-	๐.๓๘*	๐.๔๓*
๔๐-๕๙ ปี	๔.๒๓	-	-	-	๐.๐๕
๖๐ ปีขึ้นไป	๔.๑๘	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๖ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านหลักประกันสุขภาพ เป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ๔ คู่ ได้แก่

๑) ประชาชนที่มีอายุ ไม่เกิน ๒๐ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๔๐-๕๙ ปี (\bar{x} = ๐.๒๙)

๒) ประชาชนที่มีอายุ ไม่เกิน ๒๐ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป (\bar{x} = ๐.๓๔)

๓) ประชาชนที่มีอายุ ๒๑-๓๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๔๐-๕๙ ปี (\bar{x} = ๐.๓๘)

๔) ประชาชนที่มีอายุ ๒๑-๓๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป (\bar{x} = ๐.๔๓)

สมมติฐานที่ ๓ ประชากรที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์ค่าเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพ

(n = ๓๐๒)

การส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา		SS	df	MS	F	Sig.
๑) ด้านหลักประกันชีวิต	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๘๘	๔	๐.๑๒๒	๐.๗๙๙	๐.๕๒๗
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๓๔๗	๒๙๗	๐.๑๕๓		
	รวม	๔๕.๘๓๖	๓๐๑			
๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๔๒	๔	๐.๒๓๕	๑.๕๘๔	๐.๑๗๙
	ภายในกลุ่ม	๔๔.๑๖๒	๒๙๗	๐.๑๔๙		
	รวม	๔๕.๑๐๔	๓๐๑			
๓) ด้านหลักประกันครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๙๙	๔	๐.๘๒๕	๔.๓๑๗**	๐.๐๐๒
	ภายในกลุ่ม	๕๖.๕๕๐	๒๙๖	๐.๑๙๑		
	รวม	๕๙.๘๔๙	๓๐๐			
๔) ด้านหลักประกันสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๑๓	๔	๐.๑๗๘	๐.๙๕๕	๐.๔๓๒
	ภายในกลุ่ม	๕๕.๑๙๙	๒๙๖	๐.๑๘๖		
	รวม	๕๕.๙๑๑	๓๐๐			
๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๕๑	๔	๐.๘๑๓	๔.๘๐๓**	๐.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๔๐.๔๓๘	๒๓๙	๐.๑๖๙		
	รวม	๔๓.๖๘๙	๒๔๓			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๑๗	๔	๐.๑๗๙	๒.๓๖๕	๐.๐๕๔
	ภายในกลุ่ม	๑๘.๐๔๗	๒๓๘	๐.๐๗๖		
	รวม	๑๘.๗๖๕	๒๔๒			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๗ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ คือ ๑.ด้านหลักประกันชีวิต ๒.ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๓.ด้านหลักประกันครอบครัว ๔.ด้านหลักประกันสังคม ๕.ด้านหลักประกันสุขภาพ พบว่าด้านหลักประกันชีวิต ด้านหลักประกันทรัพย์สิน และด้านหลักประกันสังคม ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักประกันครอบครัว และด้านหลักประกันสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในมิติทางด้านสังคมด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๘-๔.๑๙ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ ด้านหลักประกันครอบครัว

(n=๓๐๒)

อาชีพ	\bar{x}	อาชีพ				
		นักเรียน (๔๒ คน)	ค้าขาย (๙๕ คน)	รับจ้าง (๗๔ คน)	รับราชการ และรัฐวิสาหกิจ (๖๔ คน)	อื่น ๆ (๒๗ คน)
		๔.๔๖	๔.๑๖	๔.๑๙	๔.๓๑	๔.๓๕
นักเรียน	๔.๔๖	-	๐.๓๐*	๐.๒๗*	๐.๑๕*	๐.๑๑*
ค้าขาย	๔.๑๖	-	-	-๐.๐๓	๐.๐๖*	-๐.๑๙
รับจ้าง	๔.๑๙	-	-	-	-๐.๑๒	-๐.๑๖
รับราชการ และ รัฐวิสาหกิจ	๔.๓๑	-	-	-	-	๐.๐๔*
อื่น ๆ	๔.๓๕	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๒

จากตารางที่ ๔.๑๘ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ ด้านหลักประกันครอบครัว เป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ๖ คู่ ได้แก่

๑) ประชาชนที่มีอาชีพ นักเรียน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ ค้าขาย (\bar{x} = ๐.๓๐)

๒) ประชาชนที่มีอาชีพ นักเรียน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ รับจ้าง (\bar{x} = ๐.๒๗)

๓) ประชาชนที่มีอาชีพ นักเรียน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ รับราชการและรัฐวิสาหกิจ ($\bar{x} = 0.15$)

๔) ประชาชนที่มีอาชีพ นักเรียน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ อื่น ๆ ($\bar{x} = 0.11$)

๕) ประชาชนที่มีอาชีพ ค้าขาย มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ รับราชการและรัฐวิสาหกิจ ($\bar{x} = 0.06$)

๖) ประชาชนที่มีอาชีพ รับราชการและรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ อื่น ๆ ($\bar{x} = 0.15$)

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ ด้านหลักประกันสุขภาพ

(n=๓๐๒)

อาชีพ	\bar{x}	อาชีพ				
		นักเรียน (๔๒ คน)	ค้าขาย (๙๕ คน)	รับจ้าง (๗๔ คน)	รับราชการ และรัฐวิสาหกิจ (๖๔ คน)	อื่น ๆ (๒๗ คน)
		๔.๕๒	๔.๒๔	๔.๒๗	๔.๔๙	๔.๓๗
นักเรียน	๔.๕๒	-	๐.๒๘*	๐.๒๕*	๐.๐๓	๐.๑๕*
ค้าขาย	๔.๒๔	-	-	-๐.๐๓	-๐.๒๕	-๐.๑๓
รับจ้าง	๔.๒๗	-	-	-	-๐.๒๒	-๐.๑๐
รับราชการ และ รัฐวิสาหกิจ	๔.๔๙	-	-	-	-	๐.๑๒*
อื่น ๆ	๔.๓๗	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๙ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ ด้านหลักประกันครอบครัว เป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ๔ คู่ ได้แก่

๑) ประชาชนที่มีอาชีพ นักเรียน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ ค้าขาย (\bar{x} = ๐.๒๘)

๒) ประชาชนที่มีอาชีพ นักเรียน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ รับจ้าง (\bar{x} = ๐.๒๕)

๓) ประชาชนที่มีอาชีพ นักเรียน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ อื่น ๆ ($\bar{x} = 0.15$)

๔) ประชาชนที่มีอาชีพ รับราชการและรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ อื่น ๆ ($\bar{x} = 0.12$)

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๐ ผลการวิเคราะห์ค่าเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล **ด้านระดับการศึกษา**

(n = ๓๐๒)

การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา		SS	df	MS	F	Sig.
๑) ด้านหลักประกันชีวิต	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๗๑	๒	๐.๐๓๕	๐.๒๓๑	๐.๗๙๔
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๗๖๕	๒๙๙	๐.๑๕๓		
	รวม	๔๕.๘๓๖	๓๐๑			
๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	ระหว่างกลุ่ม	๑.๔๐๘	๒	๐.๗๐๔	๔.๘๑๖	๐.๐๐๙
	ภายในกลุ่ม	๔๓.๖๙๗	๒๙๙	๐.๑๔๖		
	รวม	๔๕.๑๐๔	๓๐๑			
๓) ด้านหลักประกันครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๓๕	๒	๐.๐๑๘	๐.๐๘๗	๐.๙๑๖
	ภายในกลุ่ม	๕๙.๘๑๔	๒๙๘	๐.๒๐๑		
	รวม	๕๙.๘๔๙	๓๐๐			
๔) ด้านหลักประกันสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๔๔	๒	๐.๐๗๒	๐.๓๘๖	๐.๖๘๐
	ภายในกลุ่ม	๕๕.๗๖๗	๒๙๘	.๑๘๗		
	รวม	๕๕.๙๑๑	๓๐๐			
๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๔๒	๒	๐.๐๒๑	๐.๑๑๖	๐.๘๙๑
	ภายในกลุ่ม	๔๓.๖๔๗	๒๔๑	๐.๑๘๑		
	รวม	๔๓.๖๘๙	๒๔๓			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๗๔	๒	๐.๐๓๗	๐.๔๗๘	๐.๖๒๑
	ภายในกลุ่ม	๑๘.๖๙๐	๒๔๐	๐.๐๗๘		
	รวม	๑๘.๗๖๕	๒๔๒			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๐ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ คือ ๑.ด้านหลักประกันชีวิต ๒.ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๓.ด้านหลักประกันครอบครัว ๔.ด้านหลักประกันสังคม ๕.ด้านหลักประกันสุขภาพ พบว่าด้านหลักประกันชีวิต ด้านหลักประกันครอบครัว ด้านหลักประกันสังคม และด้านหลักประกันสุขภาพ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักประกันทรัพย์สิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในมิติทางด้านสังคมด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักประกันทรัพย์สิน

(n=๓๐๒)

ระดับการศึกษา	\bar{x}	ระดับการศึกษา		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี (๑๗๗ คน)	ปริญญาตรี (๑๑๖ คน)	สูงกว่าปริญญาตรี (๙ คน)
		๔.๔๓	๔.๔๑	๔.๘๑
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๔.๔๓	-	๐.๐๒*	-๐.๓๘
ปริญญาตรี	๔.๔๑	-	-	-๐.๓๙
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๘๑	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๑ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักประกันทรัพย์สิน เป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ๑ คู่ ได้แก่

๑) ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี (\bar{x} = ๐.๐๒)

ตารางที่ ๔.๒๒ สรุปผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย ตามสมมุติฐานที่ ๑-๔

สมมุติฐานการวิจัย	t	F	Sig	ผลการ	
				ตรวจสอบ	ยอมรับ ปฏิเสธ
สมมุติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	0.000	0.๙๙๖		√	
สมมุติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	๒๔.๔๐๔	0.000		√	
สมมุติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	๒.๓๖๕	0.๐๕๔			√
สมมุติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	0.๔๗๘	0.๖๒๑			√

จากตารางที่ ๔.๒๒ ผลสรุปโดยรวมการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ดังนี้

ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา ต่างมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open Ended) วิเคราะห์เป็นความเรียงประกอบตาราง ดังนี้

๔.๔.๑ ด้านปัจจัยจูงใจ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัยจูงใจ มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๓ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา **ด้านปัจจัยจูงใจ** มีดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. ขาดการประเมินผลต่อการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาภายหลังการเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรม	๑. ควรมีการวัดและประเมินทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งก่อนเข้ารับการจัดกิจกรรม ทางพุทธศาสนาและภายหลังจากการจัดกิจกรรม ทางพุทธศาสนาแล้ว	๒
๒. วิทยากรในการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาแต่ละกิจกรรม เป็นวิทยากรชุดเดียวกัน	๒. ควรใช้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญสูงหรือเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์สูงมาเป็นวิทยากร	๑
๓. การจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในระยะเวลาน้อย จึงทำให้ไม่เกิดประสิทธิภาพ	๓. ควรจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา ให้มีทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว	๒

จากตารางที่ ๒.๒๓ พบว่า ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัยจูงใจ มีดังนี้

๑) การจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา ส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในระยะเวลาสั้นๆ จึงทำให้ไม่เกิดประสิทธิ

๒) วิทยาการในการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาแต่ละกิจกรรมเป็นวิทยาการชุดเดียวกัน

๓) ขาดการประเมินผลต่อการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาภายหลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรม

และข้อเสนอแนะ พบว่า

๑) ควรจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา ให้มีทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

๒) ควรใช้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญสูงหรือเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์สูงมาเป็นวิทยากร

๓) ควรมีการวัดและประเมินทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งก่อนเข้ารับการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาและภายหลังจากการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาแล้ว

๔.๔.๒ ด้านปัจจัยค้ำจุน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัยค้ำจุน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัยค้ำจุน มีดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การปฏิบัติต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ยังขาดข้อมูลที่ทันสมัย	๑. ควรมีข้อมูลที่ทันสมัย ต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น	๒
๒. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาน้อยมาก	๒. ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น	๒

จากตารางที่ ๒.๒๔ พบว่า ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัยค้ำจุน มีดังนี้

๑) การปฏิบัติต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ยังขาดข้อมูลที่ทันสมัย

๒) การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาน้อยมาก

และข้อเสนอแนะ พบว่า

- ๑) ควรมีข้อมูลที่ทันสมัย ต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น
- ๒) ควรใช้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญสูงหรือเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์สูงมาเป็นวิทยากร

๔.๔.๒ ด้านหลักประกันชีวิต ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันชีวิต มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๕ ปัญหา อุปสรรคและขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันชีวิต มีดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การเว้นจากการประทุษร้ายร่างกายทั้งมนุษย์และสัตว์ยังคงเกิดขึ้นอยู่	๑. ควรมีการฝึกหรือจัดกิจกรรมงดเว้นให้มากขึ้น	๒
๒. การเบียดเบียนด้วยวิธีต่าง ๆ ไม่สามารถทำให้หมดไปได้	๒. ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนรู้ถึงผลแห่งการเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น	๑

จากตารางที่ ๒.๒๕ พบว่า ปัญหา อุปสรรคและขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันชีวิต มีดังนี้

- ๑) การปฏิบัติต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนายังขาดข้อมูลที่ทันสมัย
- ๒) การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา น้อยมาก และข้อเสนอแนะ พบว่า
 - ๑) ควรมีข้อมูลที่ทันสมัย ต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น
 - ๒) ควรใช้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญสูงหรือเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์สูงมาเป็นวิทยากร

๔.๔.๓ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันทรัพย์สิน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๖ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันทรัพย์สิน มีดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การนำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน ยังเป็นปัญหาใหญ่ของสังคม	๑. ควรจัดกิจกรรมสร้างจิตใต้สำนึกของการเป็นมนุษย์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ	๓
๒. การฉ้อโกง เป็นปัจจัยหลักของการทรัพย์สินของการเกิดปัญหา	๒. ควรมีการส่งเสริมคุณธรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมมากขึ้น	๔

จากตารางที่ ๒.๒๖ พบว่า ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันทรัพย์สิน มีดังนี้

- ๑) การฉ้อโกง เป็นปัจจัยหลักของการทรัพย์สินของการเกิดปัญหา
- ๒) การนำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน ยังเป็นปัญหาใหญ่ของสังคม และข้อเสนอแนะ พบว่า
 - ๑) ควรมีการส่งเสริมคุณธรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมมากขึ้น
 - ๒) ควรจัดกิจกรรมสร้างจิตใต้สำนึกของการเป็นมนุษย์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

๔.๔.๔ ด้านหลักประกันครอบครัว ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันครอบครัว มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๗ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันครอบครัว มีดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การซื้อสัตย์ต่อคู่สมรสและครอบครัวมีน้อยมาก	๑. ควรมีข้อมูลที่สามารพัฒนา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในจิตใจให้เกิดความซื่อสัตย์ต่อคู่สมรสและครอบครัวอย่างต่อเนื่อง	๒
๒. การร่วมประเวณีที่ไม่ใช่คู่สมรสของตนมีมากขึ้นในสังคม	๒. ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมลด ละ เลิก ต่อพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยงต่อสังคมและครอบครัวของตน	๒

จากตารางที่ ๒.๒๗ พบว่า ปัญหา อุปสรรคและขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความ
 สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัด
 นครราชสีมา ด้านหลักประกันครอบครัว มีดังนี้

- ๑) การซื้อสัตย์ต่อคู่สมรสและครอบครัวมีน้อยมาก
- ๒) การร่วมประเวณีที่ไม่ใช่คู่สมรสของตนมีมากขึ้นในสังคม
 และขอเสนอแนะ พบว่า

๑) ควรมีข้อมูลที่สามารถพัฒนา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในจิตใจให้เกิดความซื่อสัตย์
 ต่อคู่สมรสและครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

๒) ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมลด ละ เลิก ต่อพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยงต่อสังคมและ
 ครอบครัวของตน

๔.๔.๕ ด้านหลักประกันสังคม ปัญหา อุปสรรค และขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความ
 สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัด
 นครราชสีมา ด้านหลักประกันสังคม มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๘ ปัญหา อุปสรรคและขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนว
 พระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัด
 นครราชสีมา ด้านหลักประกันสังคม มีดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การพุดจาสื่อเสียดและนินทา เกิดมาก ขึ้นทุกวัน	๑. ควรมีการจัดทำกิจกรรมให้เกิดความ สามัคคีกันต่อตนและสังคม	๓
๒. การใช้วาจาที่ไพเราะ ถนอมน้ำใจคู่ สนทนาน้อยมาก	๒. ควรมีการส่งเสริมใช้วาจาที่ไพเราะ สร้างสรรค์ เหมาะสมกับการสนทนา	๒

จากตารางที่ ๒.๒๘ พบว่า ปัญหา อุปสรรคและขอเสนอแนะต่อการส่งเสริมความ
 สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัด
 นครราชสีมา ด้านหลักประกันสังคม มีดังนี้

- ๑) การพุดจาสื่อเสียดและนินทา เกิดมากขึ้นทุกวัน
- ๒) การใช้วาจาที่ไพเราะ ถนอมน้ำใจคู่สนทนาน้อยมาก
 และขอเสนอแนะ พบว่า

๑) ควรมีการจัดทำกิจกรรมให้เกิดความสามัคคีกันต่อตนและสังคม

๒) ควรมีการส่งเสริมใช้วาจาที่ไพเราะ สร้างสรรค์ เหมาะสมกับการสนทนา

๔.๔.๖ ด้านหลักประกันสุขภาพ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความ
 สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัด
 นครราชสีมา ด้านหลักประกันสุขภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๙ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนว
 พระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัด
 นครราชสีมา ด้านหลักประกันสุขภาพ มีดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การรณรงค์เกี่ยวกับของมีนเมาใน สถานที่สำคัญทางพระพุทธศานาน้อยไป	๑. ควรมีการรณรงค์เกี่ยวกับของมีนเมาใน สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนามากขึ้น	๒
๒. ความประมาท และขาดสติ เป็นปัญหา ที่แก้ไขได้ยาก	๒. ควรมีการส่งเสริมให้ตั้งอยู่ด้วยความไม่ ประมาท มีสติ ไม่ทำให้เป็นปัญหาสังคม มากขึ้น	๒

จากตารางที่ ๒.๒๙ พบว่า ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมความ
 สมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัด
 นครราชสีมา ด้านหลักประกันสุขภาพ มีดังนี้

- ๑) การรณรงค์เกี่ยวกับของมีนเมาในสถานที่สำคัญทางพระพุทธศานาน้อยไป
 - ๒) ความประมาท และขาดสติ เป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก
- และข้อเสนอแนะ พบว่า

- ๑) ควรมีการรณรงค์เกี่ยวกับของมีนเมาในสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนามากขึ้น
- ๒) ควรมีการส่งเสริมให้ตั้งอยู่ด้วยความไม่ประมาท มีสติ ไม่ทำให้เป็นปัญหาสังคมมากขึ้น

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธรูปศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

ผลการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (KEY Informants) เกี่ยวกับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธรูปศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียด ดังนี้

๔.๕.๑ ด้านปัจจัยจูงใจ

การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธรูปศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัยจูงใจ พบว่า

๑) การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธรูปศาสนา ต้องมีการนำหลักธรรมมาจูงใจให้สอดคล้องกับการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี^๑

๒) มีการจัดกิจกรรมในด้านการจูงใจตามแนวพระพุทธรูปศาสนา เพื่อให้เกิดการส่งเสริมความสมานฉันท์กับครอบครัว ชุมชน และสังคม^๒

๓) การส่งเสริมความสมานฉันท์^๓ เพื่อให้เกิดความสามัคคีตามพระพุทธรูปศาสนา โดยนำหลักธรรมเบื้องต้นของศีล ๕ ประการ

๔) จุดมุ่งหมายการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธรูปศาสนาต้องชัดเจน^๔ เพราะใช้วัดผลในเมื่อมีการเสร็จสิ้นจากกิจกรรม

๕) การจัดกิจกรรมต้องให้ความรู้ เพื่อเป็นแรงจูงใจต่อการร่วมกิจกรรม ต้องมีการเปิดรับแนวคิดในแนวใหม่ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดนั้น ๆ ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับหลักธรรมตามพระพุทธรูปศาสนา^๕

๖) การจัดกิจกรรมให้ประชาชนต้องเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล ทันท่วงทีสถานการณ์ในปัจจุบัน หมั่นศึกษาและควรมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อดึงดูดความน่าสนใจและนำมาปรับใช้ให้เอื้อต่อการเจริญของพระศาสนา^๖

^๑ สัมภาษณ์ พระธรรมวราภรณ์, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์, ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๓ สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธรรมวีริย์, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๔ สัมภาษณ์ พระปลัดทองศักดิ์ สุขเมธ, ดร., ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๕ สัมภาษณ์ จำสิบตรี จริญญา งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๖ สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๗) การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามานฉันท์ต้องสามารถสร้างศรัทธา^๗ ให้เกิดกับคนรุ่นใหม่ ๆ ให้เข้าวัด ฟังธรรม เพื่อเกิดแรงจูงใจต่อการทำกิจกรรมตามแนวพระพุทธศาสนา

๘) การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามานฉันท์ ต้องมีการกำหนดโครงการโดยมีวัตถุประสงค์ ระยะเวลา และสถานการณ์ที่มีความชัดเจน^๘

สรุปได้ว่า ควรมีแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามานฉันท์ ในการเผยแพร่หลักธรรมตามพระพุทธศาสนาให้กับประชาชนได้มีการเรียนรู้และรับทราบการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นแรงจูงใจในการร่วมกิจกรรม มุ่งเน้นความรู้ในการเข้าใจในของความสามานฉันท์ โดยมีการเสริมความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนต่อหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา ให้เข้าใจในผลลัพธ์ที่มีต่อชุมชนสิ่งที่ได้จากการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง อาจเป็นผลลัพธ์ตามความมุ่งหมายของกิจกรรมนั้น ๆ และประการสำคัญที่ควรมีคือมีกิจกรรมส่งเสริมความสามานฉันท์ เป็นระยะ คือ เพื่อเป็นสร้างแรงจูงใจกับประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้น

๔.๕.๒ ด้านปัจจัยค้ำจุน

การส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านปัจจัยค้ำจุน พบว่า

๑) การใช้หลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา มาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เกิดการแสวงหาในการอยากร่วมกิจกรรมใหม่ ๆ อย่างน้อยต้องให้มีการจัดการจัดกิจกรรมในทุกเดือน^๙

๒) เพิ่มทักษะการส่งเสริมและสนับสนุน ในการรักษาความสามานฉันท์และหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาควบคู่กันไป^{๑๐}

๓) ด้านการค้ำจุน ควรสนับสนุนการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน เพื่อพัฒนาประชาชนให้เป็นผู้มีความสามานฉันท์สามัคคีกัน^{๑๑}

๔) กระตุ้นกิจกรรมการส่งเสริมความสามานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนให้มากและควรให้ประชาชน เห็นความสำคัญในกิจกรรมที่จัดขึ้น^{๑๒}

^๗ สัมภาษณ์ นายพนพล หวังรวมกลาง , ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ ฯ, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๘ สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๙ สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์, ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธรรมรสี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระปลัดทองศักดิ์ สุขเมโธ, ดร., ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๕) ด้านการดำเนินงาน ควรสนับสนุนการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนต้องดำเนินการในระยะสั้นและระยะยาว ต้องมีแผนงานของกิจกรรมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นแผนงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาวด้วย^{๑๓}

๖) ต้องจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชน เมื่อบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถก็ควรให้การยกย่อง และสนับสนุนให้พัฒนาส่งเสริมรุ่นหลังพร้อมให้มีหน้าที่ในกิจกรรมต่อไป^{๑๔}

๗) ด้านการดำเนินงาน จำเป็นต้องมีการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาการขาดการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน เมื่อประชาชนเริ่มเบื่อกิจกรรมที่ซ้ำๆ เดิมๆ ต้องคอยปรับเปลี่ยนและสร้างสรรค์กิจกรรมต่อชุมชนให้ตรงต่อความต้องการของชุมชน^{๑๕}

๘) ด้านการดำเนินงานควรสร้างบริบทให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ทางธรรมต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี^{๑๖}

สรุปได้ว่า ด้านการดำเนินงาน ต้องใช้หลักธรรมตามพระพุทธศาสนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อเพิ่มทักษะของประชาชนให้มีความสามารถ และรองรับความต้องการของชุมชน ทั้งในปัจจุบันและอนาคตของชุมชนให้คงอยู่ด้วยความสมานฉันท์ ต้องส่งเสริมบุคลากรที่ดีมีความเข้าใจพระพุทธศาสนากับความสามัคคีอย่างแท้จริงสิ่งที่จะต้องทำโดยเร่งด่วนก่อนที่จะส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา คือ ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ทางธรรมต่อสอดคล้องต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

๔.๕.๓ ด้านหลักประกันชีวิต

การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันชีวิต พบว่า

๑) การส่งเสริมความสมานฉันท์ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักทางพระพุทธศาสนา ต้องพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในเชิงคุณภาพ^{๑๗}

^{๑๓} สัมภาษณ์ จำลิตตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายนพดล หวังรวมกลาง, ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ฯ, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๒) การส่งเสริมความสมานฉันท์ต้องดำเนินการให้สอดคล้อง หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความสามัคคีภายในชุมชน^{๑๘}

๓) ด้านหลักประกันชีวิต คือ การส่งเสริมความสมานฉันท์ให้ชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของชีวิตในพระพุทธศาสนา ก่อนเป็นอันดับต้น ๆ^{๑๙}

๔) ด้านหลักประกันชีวิต คือ การส่งเสริมความสมานฉันท์ต้องพัฒนาทางกาย ให้เป็นบุคลากรที่ส่ง่างาม และพัฒนาทางด้านจิตใจคือ พัฒนาคุณภาพจิต เพื่อให้เกิดความสามัคคี^{๒๐}

๕) กระบวนการส่งเสริมความสมานฉันท์จำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงเป็นระยะ^{๒๑}

๖) ประชาชนในชุมชนต้องละเว้นต่อการเบียดเบียนทั้งมนุษย์สัตว์ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ต้องใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักแห่งการปลูกจิตสำนึกต่อมนุษย์และสัตว์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในชุมชน^{๒๒}

๗) ปลูกฝังเยาวชนในชุมชนให้เกิดคุณธรรม มีความปรารถนาดี มีเมตตา มีความเป็นมิตร และต้องการให้สภาพแวดล้อมในชุมชนสมานฉันท์และมีความสุข^{๒๓}

๘) ในชุมชนต้องไม่ขาดคุณธรรมในความเมตตากรุณา จึงทำให้ศักยภาพของประชาชนในชุมชนเกิดประสิทธิภาพและด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีอายุแตกต่างกัน จึงทำให้ต้องมีการส่งเสริมในด้านหลักประกันชีวิตให้เป็นฐานของศีล ในทางพระพุทธศาสนา^{๒๔}

สรุปได้ว่า ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักทางพระพุทธศาสนา ต้องพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในเชิงคุณภาพให้สอดคล้อง หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาช่วยพัฒนาทางกายและพัฒนาทางใจ คือ เพื่อให้ชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญของชีวิตในพระพุทธศาสนา ก่อนเป็นอันดับต้น ๆ ในการละเว้นต่อการเบียดเบียนทั้งมนุษย์สัตว์ที่อาศัยอยู่

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์, ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธรรมวีริ, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระปลัดทองศักดิ์ สุขเมโธ, ดร., ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๑} สัมภาษณ์ จำสิบตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายนพดล หวังรวมกลาง, ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ ฯ, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ร่วมกัน ต้องใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักแห่งการปลูกจิตสำนึกต่อมนุษย์และสัตว์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมในด้านหลักประกันชีวิตให้เป็นฐานของศีล ในทางพระพุทธศาสนา

๔.๕.๔ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน

การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันทรัพย์สิน พบว่า

๑) การส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านหลักประกันทรัพย์สินต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักทางพระพุทธศาสนา ชุมชนจะประสบความสำเร็จได้อย่างดีต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง^{๒๕}

๒) ในด้านหลักประกันทรัพย์สินควรส่งเสริมความสมานฉันท์ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ปลูกฝังให้เห็นถึงคุณธรรมและจริยธรรมต่อพื้นฐานของการศีลในข้อทรัพย์สิน^{๒๖}

๓) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน คือ การส่งเสริมความสมานฉันท์ให้ชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของการนำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน เป็นการประพฤติดีหลักของศีลในทางพระพุทธศาสนา^{๒๗}

๔) ในด้านหลักประกันทรัพย์สิน คือ การส่งเสริมความสมานฉันท์ต้องพัฒนาทางกาย ให้เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ และพัฒนาทางด้านจิตใจคือ ให้เป็นบุคคลที่มีจิตใจดี ให้เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อให้เกิดความสามัคคี^{๒๘}

๕) กระบวนการส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านหลักประกันทรัพย์สิน ต้องมีการติดตามและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงเป็นระยะต่อการประพฤติดีในการใช้ชีวิตประจำวันของชุมชน^{๒๙}

๖) ต้องมีการให้ความรู้ในด้านหลักประกันทรัพย์สินตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักแห่งการปลูกฝังประชาชนในชุมชนงดเว้นต่อการการทุจริต คดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่างๆ อันเป็นเหตุให้ชุมชนขาดจริยธรรมของคนในชุมชน^{๓๐}

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์, ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธรรม์สี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระปลัดทองศักดิ์ สุขเมธ, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๙} สัมภาษณ์ จำลิสตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๓) ปลูกฝังเยาวชนในชุมชนให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม มีความปรารถนาดี มีเมตตา มีความเป็นมิตร ไม่คดโกงหรือทุจริตต่อกันและในชุมชนต้องเกิดสมานฉันท์และมีความสุข^{๓๑)}

๔) ในชุมชนต้องยึดเอาจริยธรรมเป็นทางดำเนินชีวิต ไม่ใช่ยึดเอาลาภยศความมีหน้ามีตาในสังคมเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ถือเป็นเพียงผลพลอยได้และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจูงใจคนผู้เคารพนับถือเข้าหาธรรม^{๓๒)}

สรุปได้ว่า ด้านหลักประกันทรัพย์สินให้เป็นฐานของศีล ที่อยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่จะต้องพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมของการงดเว้นในการทุจริต คดโกง หรือจะเป็นการเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งชุมชนก้าวไปได้อย่างมีความสุขด้วยหลักธรรมอันดีจากข้อทรัพย์สิน เพื่อพัฒนากายและใจของประชาชนในชุมชนให้มีการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสุขโดยอาศัยพระพุทธศาสนาเชิงโยงโยจิดใจในการดำเนินชีวิต และทำให้การส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านทรัพย์สินเกิดประโยชน์สูงสุด

๔.๕.๕ ด้านหลักประกันครอบครัว

การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันครอบครัว พบว่า

๑) การส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านหลักประกันครอบครัวต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักทางพระพุทธศาสนา ให้เกิดการสำรวมในอินทรีย์ทั้งกายทั้งใจ ครอบครัวถือเป็นหลักสำคัญที่ส่งผลถึงความสมานฉันท์ตั้งแต่เริ่มต้น^{๓๓)}

๒) ในด้านหลักประกันครอบครัวควรส่งเสริมความสมานฉันท์ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน คือตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ปลูกฝังให้เห็นถึงคุณธรรมและจริยธรรมต่อพื้นฐานของการศีลในข้อที่สามหลักประกันของครอบครัว^{๓๔)}

๓) ด้านหลักประกันครอบครัว คือ การส่งเสริมความสมานฉันท์ให้ทุกครอบครัวชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของการนำหลักธรรมของศีลมาประพฤติปฏิบัติตาม ไม่ประพฤติผิดหลักของศีลในทางพระพุทธศาสนา^{๓๕)}

^{๓๑)} สัมภาษณ์ นายนพดล หวังรวมกลาง , ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ ๑, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๒)} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๓)} สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๔)} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์, ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๕)} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธมฺมรํสี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๔) ในด้านหลักประกันครอบครัว คือ การส่งเสริมความสมานฉันท์ต้องพัฒนาจิตใจ ให้เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความซื่อสัตย์ ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นหลักของครอบครัว ที่จะพัฒนาชุมชนได้เกิดความสุขและสามัคคีต่อกันได้^{๓๖}

๕) ในกระบวนการส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านหลักประกันครอบครัว ต้องมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะต่อการประพฤติในการใช้ชีวิตประจำวันของชุมชน เพื่อหาวิธีการแก้ไขให้แต่ละครอบครัวในชุมชนเกิดประโยชน์สุขมากที่สุด^{๓๗}

๖) มีการให้ความรู้ในด้านหลักประกันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักแห่งการปลูกฝังประชาชนในชุมชนงดเว้นต่อการหลงผิดหรือการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้ชุมชนขาดจริยธรรมของคนในชุมชน^{๓๘}

๗) การปลูกฝังในด้านหลักประกันครอบครัว ต้องเริ่มจากเยาวชนในชุมชนให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม มีความปรารถนาดี มีเมตตา ความเป็นมิตร หลงผิดหรือคิดล่วงเกินต่อกันและกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดสมานฉันท์อยู่ร่วมกันมีความสุข^{๓๙}

๘) ในชุมชนต้องยึดหลักจริยธรรมเป็นทางดำเนินชีวิต ไม่ใช่ยึดเอาความต้องการทางจิตใจตนเองเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นไม่ทำให้เกิดความสุขในชุมชน ควรนำหลักธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการชำระจิตใจให้เกิดความสงบสุขต่อตนเองละชุมชน^{๔๐}

สรุปได้ว่า ด้านหลักประกันครอบครัวนั้นควรเป็นฐานของศีลที่สำคัญ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในด้านครอบครัว ที่จะต้องพัฒนาจิตใจจากครอบครัวไปถึงชุมชนให้เกิดการประสบความสำเร็จต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมของการซื่อสัตย์ การละเมิดสิทธิ ในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งผลเสียของชุมชน ด้วยหลักธรรมอันดีจากศีลข้อสามด้านครอบครัว เพื่อพัฒนาจิตใจของประชาชนในชุมชนให้มีความสุขในชุมชนให้เกิดสุขโดยอาศัยพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงจิตใจในการดำเนินชีวิตตั้งแต่ครอบครัว เพื่อทำให้การส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านครอบครัวเกิดประโยชน์มากที่สุดในชุมชน

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระปลัดทองศักดิ์ สุเมโธ, ดร., ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๗} สัมภาษณ์ จำสิบตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายนพดล หวังรวมกลาง, ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ฯ, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๔.๕.๖ ด้านหลักประกันสังคม

การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันสังคม พบว่า

๑) การส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านหลักประกันสังคม ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักในทางพระพุทธศาสนา ต้องตรึกตรองใคร่ครวญในคำพูดให้ดีเสียก่อนจึงพูดออกไป ว่าการพูดในประโยคนี้อาจจะเกิดความเสียหายกับตัวเองและคนอื่น จึงจะทำให้สังคมในชุมชนนั้นน่าอยู่^{๔๑}

๒) ในด้านหลักประกันสังคม ควรส่งเสริมความสมานฉันท์ให้มีความสอดคล้องกับความ เป็นอยู่ในสังคมส่งเสริมการพัฒนาในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยอาศัยตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ให้เห็นถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน^{๔๒}

๓) ด้านหลักประกันสังคม คือ การส่งเสริมความสมานฉันท์ให้ประชาชนทุกครอบครัว เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมของศีลมาประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ศีลเป็นที่ตั้งในการช่วยกันพัฒนาสังคมในชุมชน^{๔๓}

๔) ในด้านหลักประกันสังคม ต้องให้ความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือ มีความซื่อสัตย์ ของตนเอง เพื่อต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นหลักของชุมชน ที่จะพัฒนาชุมชนได้เกิดความสุขและสามัคคีต่อกันได้ เพื่อสังคมที่ดีต่อไป^{๔๔}

๕) ในกระบวนการส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านหลักประกันสังคม ต้องมีการประพฤติในการใช้ชีวิตประจำวันของชุมชนที่เป็นแบบอย่างในด้านนี้ โดยการส่งเสริม รมณรงค์โครงการ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและหลักพระพุทธศาสนา เพื่อหาวิธีการแก้ไขให้แต่ละครอบครัวในชุมชนเกิดประโยชน์สุขมากที่สุด^{๔๕}

๖) มีการให้ความรู้ในด้านหลักประกันสังคมตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักของศีลข้อที่สี่ถึงการปลูกฝังประชาชนในชุมชนงดเว้นต่อการไปปิด หลอกหลวง หรือการโจมตีกันทางวาจาในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้ชุมชนขาดคุณธรรมและจริยธรรมของคนในชุมชน^{๔๖}

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์, ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๓} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธรรม์สี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระปลัดทองศักดิ์ สุขเมธ, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๕} สัมภาษณ์ จำสิปตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๗) การปลูกฝังในด้านหลักประกันสังคม ต้องเริ่มจากการพูดการใช้วาจาในครอบครัว และในพื้นที่สาธารณะในชุมชน ให้เกิดความปรารถนาดี มีความเป็นมิตร ใช้วาจารักชาน้ำใจของกัน และกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดสมานฉันท์อยู่ร่วมกันมีความสุข^{๔๗}

๘) ในชุมชนต้องใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางของดำรงชีวิตในสังคม ไม่ใช่ยึดเอา ความต้องการทางจิตใจตนเองเป็นสำคัญ เพราะหลักพระพุทธศาสนาทำให้เกิดความสุขในตัวเองและ ชุมชน ควรนำหลักธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาความสงบสุขให้ชุมชน^{๔๘}

สรุปได้ว่า ด้านหลักประกันสังคม จำเป็นต้องมีศีลข้อที่สี่เป็นฐานที่สำคัญ ของการใช้ วาจารักชาน้ำใจของกันและกัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความปรารถนาดี มีความเป็นมิตร หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในด้านสังคมเริ่มที่การพูดที่ดี ไพเราะ น่าฟัง เพื่อให้ชุมชนให้มีความสุขโดยอาศัย พระพุทธศาสนาเชื่อมโยงจิตใจของตนเองและครอบครัว เพื่อทำให้การส่งเสริมความสมานฉันท์ใน ด้านสังคมให้มากที่สุด

๔.๕.๗ ด้านหลักประกันสุขภาพ

การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันสุขภาพ พบว่า

๑) การส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านหลักประกันสุขภาพ จากของมีนเมา ยาเสพติด เป็นสิ่งให้โทษ ควรงดเว้นจากสิ่งมีนเมาทั้งหลาย ให้เห็นพื้นฐานของหลักในทางพระพุทธศาสนาเป็น สำคัญ ตั้งอยู่ในสติสัมปชัญญะ เมื่อมีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดีจะทำให้เกิดความสามัคคีใน ชุมชน^{๔๙}

๒) ในด้านหลักประกันสุขภาพ ควรส่งเสริมความสมานฉันท์ให้มีความสอดคล้องกับ ความเป็นอยู่ในสังคมส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพ โดยอาศัยตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ให้ เห็นถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน^{๕๐}

๓) ด้านหลักประกันสุขภาพ คือ การส่งเสริมความสมานฉันท์ให้ประชาชนทุกครอบครัว เห็นถึงความสำคัญของสุขภาพ ในการนำหลักธรรมของศีลมาประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ศีลเป็น

^{๔๗} สัมภาษณ์ นายนพดล หวังรวมกลาง , ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ ฯ, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๘} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๙} สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสตร์, ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ที่ตั้งในการช่วยกันพัฒนาตนเอง^{๕๑}

๔) ในด้านหลักประกันสุขภาพ ต้องให้ความสำคัญต่อสติสัมปชัญญะ ในการดำเนินชีวิต ในชุมชน เพื่อต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวเป็นหลักของชุมชน ที่จะพัฒนาชุมชนได้เกิดความสุขและสามัคคีต่อกันได้ เพื่อสังคมที่ดีต่อไป^{๕๒}

๕) ในกระบวนการส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านหลักประกันสุขภาพ ต้องมีการประพจน์ในการใช้ชีวิตประจำวันของชุมชนที่เป็นแบบอย่างในด้านสุขภาพ โดยการส่งเสริม รมณรงค์ โครงการ ที่เกี่ยวข้องกับสุรา ยาเสพติดและอบายมุข ให้สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา เพื่อหาวิธีการแก้ไขให้แต่ละครอบครัวในชุมชนเกิดประโยชน์สุขมากที่สุด^{๕๓}

๖) มีการให้ความรู้ในด้านหลักประกันสุขภาพตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักของศีลข้อที่ห้า เพื่อการปลูกฝังประชาชนในชุมชนให้เห็นถึงโทษของอบายมุขทั้งหลายต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายต่อชุมชน อันเป็นเหตุให้ชุมชนเสื่อมเสียของชุมชน^{๕๔}

๗) การปลูกฝังในด้านหลักประกันสุขภาพ เป็นการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นจากอบายมุขที่เป็นเครื่องทำลายชุมชน^{๕๕} ต้องเริ่มจากการพูดการงดเว้นสุรา ยาเสพติด การพนันต่าง ๆ ในชุมชน การปลูกฝังในครอบครัวเป็นจุดเริ่มของการพัฒนาชุมชนได้ ให้ประชาชนทุกคนมีสติ สัมปชัญญะ ในการดำรงชีวิต เพื่อให้ชุมชนเกิดสมานฉันท์อยู่ร่วมกันมีความสุข

๘) ในชุมชนจำเป็นต้องใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางของการพัฒนาชุมชน ให้ปลอดต่ออบายมุขต่าง ๆ อันก่อให้เกิดการเสื่อมเสียของชุมชน เกิดความแตกแยกทะเลาะวิวาท ต้องมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทำเข้ามาเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน^{๕๖} ให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชน

สรุปได้ว่า ศีลข้อที่ห้าเป็นการพัฒนาชุมชนในด้านหลักประกันสุขภาพ ชุมชนจำเป็นต้องมีศีลข้อที่ห้าเป็นฐานที่สำคัญเพราะสุรา ยาเสพติด การพนัน เป็นอบายมุขที่ทำให้สังคมเสื่อมเสียและ

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธรรมรสี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๒} สัมภาษณ์ พระปลัดทองศักดิ์ สุขเมโธ, ดร., ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๓} สัมภาษณ์ จำสิบตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๔} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายนพดล หวังรวมกลาง, ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ ฯ, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

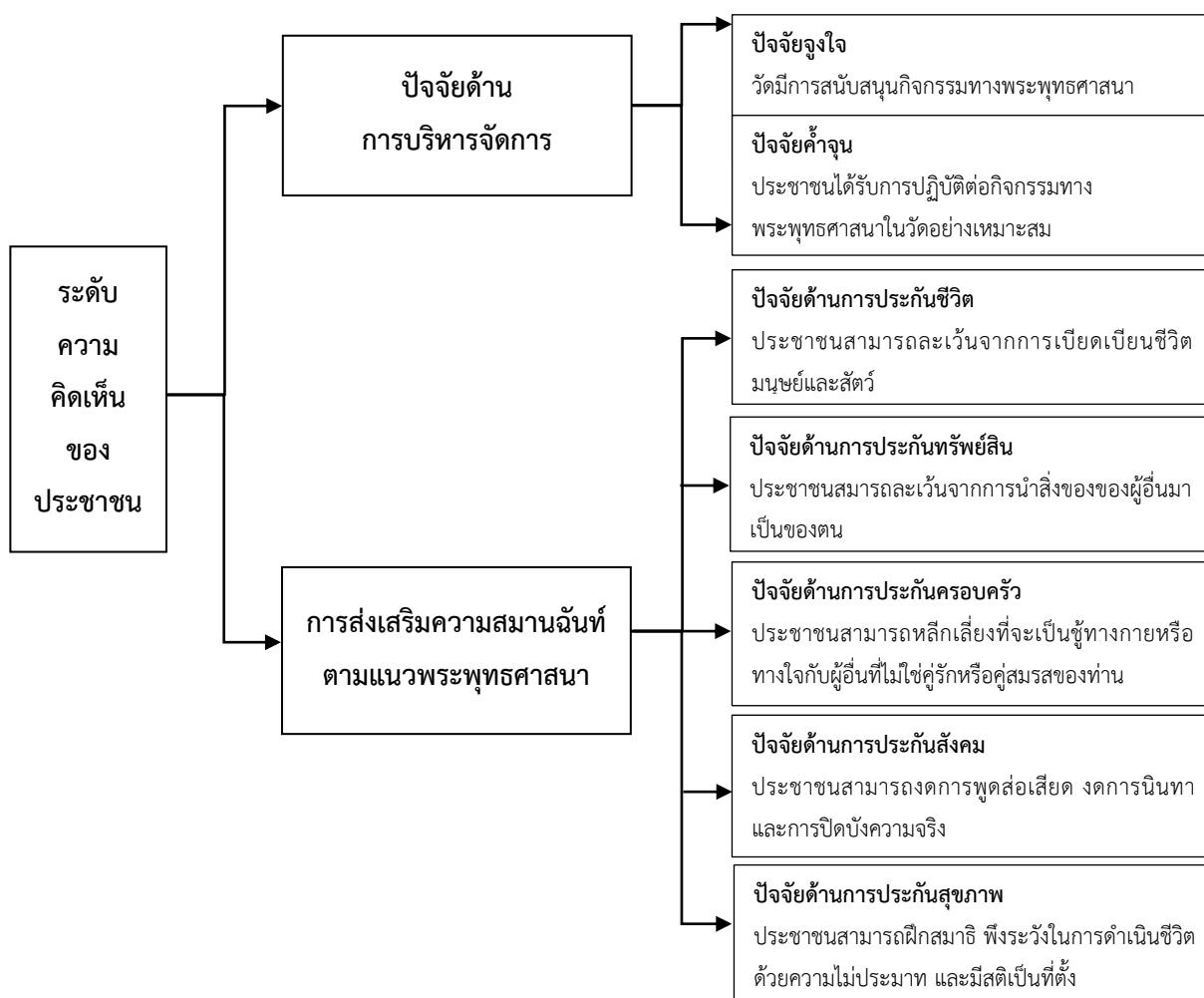
^{๕๖} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ขาดความสมานฉันท์ในชุมชน จะต้องให้ความสำคัญและมีการจัดการถึงการงดเว้นต่ออบายมุขต่าง ๆ ในชุมชนให้หมดไป เพื่อให้ชุมชนกลายเป็นสังคมที่สงบสุขโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเพื่อพัฒนาให้ชุมชนให้มีความสุข โดยอาศัยพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงจิตใจของตนเองและครอบครัว เพื่อให้การส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านสังคมให้มากที่สุด

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา 7 ด้านคือ ได้แก่ ๑. ด้านปัจจัยจูงใจ ๒. ด้านปัจจัยค้ำจุน ๓. ด้านหลักประกันชีวิต ๔. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๕. ด้านหลักประกันครอบครัว ๖. ด้านหลักประกันสังคม ๗. ด้านหลักประกันสุขภาพ สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” สรุปได้ว่า ในระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร ประกอบด้วย ๑) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน ๒) การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา ได้แก่ ด้านหลักประกันชีวิต ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ด้านหลักประกันครอบครัว ด้านหลักประกันสังคม และด้านหลักประกันสุขภาพ ซึ่งแต่ละด้านมีข้อค้นพบที่สำคัญคือ

ด้านปัจจัยจูงใจ ได้แก่ การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชนที่มีต่อกิจกรรมโดยการให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญสูง หรือบุคคลที่มีประสบการณ์สูงมาเป็นวิทยากร เพื่อทำให้วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันอยู่ร่วมกันได้ในชุมชน

ด้านปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการวางแผนพัฒนาชุมชนเพิ่มขึ้น ให้ประชาชนในชุมชนร่วมกันส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาให้กับชุมชน โดยให้มีตัวแทนของกลุ่มชุมชนในการส่งเสริมความสมานฉันท์ในชุมชนเพื่อร่วมวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดกับชุมชนอย่างมีเหตุมีผลเพื่อสร้างความสมดุลในชุมชน

ด้านหลักประกันชีวิต ได้แก่ ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักทางพระพุทธศาสนา ต้องพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในเชิงคุณภาพให้สอดคล้อง หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาช่วยพัฒนาทางกายและพัฒนาทางใจ คือ เพื่อให้ชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญของชีวิตในพระพุทธศาสนา ก่อนเป็นอันดับต้น ๆ ในการละเว้นต่อการเบียดเบียนทั้งมนุษย์สัตว์ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ต้องใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักแห่งการปลูกจิตสำนึกต่อมนุษย์และสัตว์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมในด้านหลักประกันชีวิตให้เป็นฐานของศีล ในทางพระพุทธศาสนา

ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ได้แก่ ด้านหลักประกันทรัพย์สินให้เป็นฐานของศีล ที่อยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่จะต้องพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมของการงดเว้นในการทุจริต คดโกง หรือจะเป็นการเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งชุมชนก้าวไปได้อย่างมีความสุขด้วยหลักธรรมอันดีจากข้อทรัพย์สิน เพื่อพัฒนากายและใจของประชาชนในชุมชนให้มีการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสุขโดยอาศัยพระพุทธศาสนาเชิงโยงจิตใจในการดำเนินชีวิต และทำให้การส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านทรัพย์สินเกิดประโยชน์สูงสุด

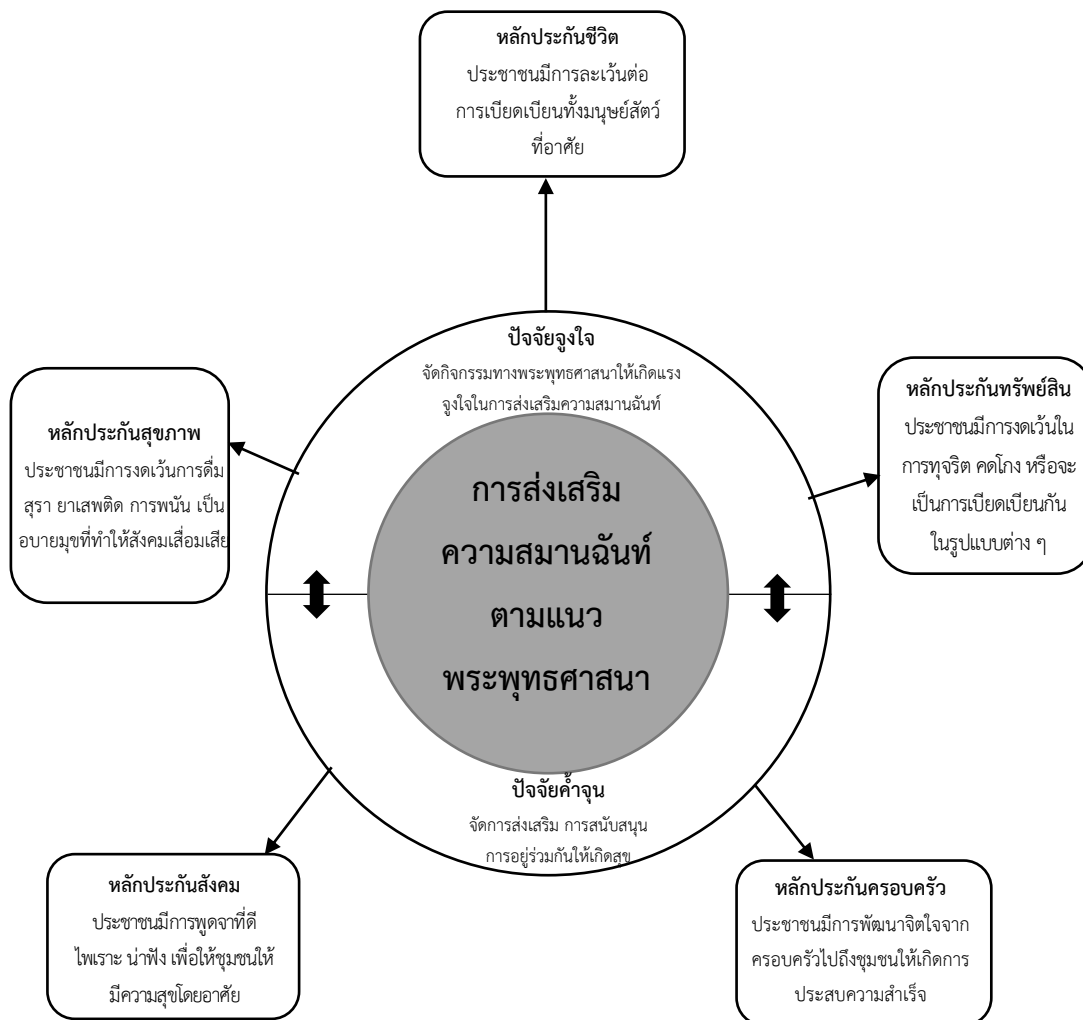
ด้านหลักประกันครอบครัว ได้แก่ ด้านหลักประกันครอบครัวนั้นควรเป็นฐานของศีลที่สำคัญ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในด้านครอบครัว ที่จะต้องพัฒนาจิตใจจากครอบครัวไปถึงชุมชนให้เกิดการประสบความสำเร็จต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมของการซื้อสัตย์

การละเมตสิทธิ์ ในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งผลเสียของชุมชน ด้วยหลักธรรมอันดีจากศีลข้อสาม ด้านครอบครัว เพื่อพัฒนาจิตใจของประชาชนในชุมชนให้มีความสุขในชุมชนให้เกิดสุขโดยอาศัย พระพุทธศาสนาเชื่อมโยงจิตใจในการดำเนินชีวิตตั้งแต่ครอบครัว เพื่อให้การส่งเสริมความ สมานฉันท์ในด้านครอบครัวเกิดประโยชน์มากที่สุด

ด้านหลักประกันสังคม ได้แก่ ด้านหลักประกันสังคม จำเป็นต้องมีศีลข้อที่สี่เป็นฐานที่สำคัญ ของการใช้วาจารักษาน้ำใจของกันและกัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความปรารถนาดี มีความ เป็นมิตร หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในด้านสังคมเริ่มที่การพูดที่ดี ไพเราะ น่าฟัง เพื่อให้ชุมชนให้ มีความสุขโดยอาศัยพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงจิตใจของตนเองและครอบครัว เพื่อให้การส่งเสริม ความสมานฉันท์ในด้านสังคมให้มากที่สุด

ด้านหลักประกันสุขภาพ ได้แก่ การพัฒนาชุมชนในด้านหลักประกันสุขภาพ ชุมชน จำเป็นต้องมีศีลข้อที่ห้าเป็นฐานที่สำคัญเพราะสุรา ยาเสพติด การพนัน เป็นอบายมุขที่ทำให้สังคม เสื่อมเสียและขาดความสมานฉันท์ในชุมชน จะต้องให้ความสำคัญและมีการจัดการถึงการงดเว้นต่อ อบายมุขต่าง ๆ ในชุมชนให้หมดไป เพื่อให้ชุมชนกลายเป็นสังคมที่สงบสุขโดยใช้หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาเข้ามาเพื่อพัฒนาให้ชุมชนให้มีความสุข โดยอาศัยพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงจิตใจ ของตนเองและครอบครัว เพื่อให้การส่งเสริมความสมานฉันท์ในด้านสังคมให้มากที่สุด

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

สรุปผลการสังเคราะห์ผลงานวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” ตามแผนภาพที่ ๔.๒ พิจารณาโดยเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านปัจจัยจูงใจ ได้แก่ การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องมีการจูงใจ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนที่มีต่อกิจกรรมโดยการให้บุคลากรที่

มีความสามารถมาเป็นวิทยากร เพื่อให้วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนที่มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขในชุมชน

ด้านปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา ในด้านการค้ำจุน ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการวางแผนพัฒนาชุมชนเพิ่มขึ้น ให้ประชาชนมีบทบาทในชุมชนช่วยกันร่วมส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาให้กับชุมชน โดยให้มีตัวแทนของกลุ่มชุมชนในการส่งเสริมความสมานฉันท์ในชุมชนเพื่อร่วมวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนอย่างมีเหตุมีผลเพื่อสร้างความสมดุลในชุมชน

ด้านหลักประกันชีวิต ได้แก่ การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักทางพระพุทธศาสนา ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาช่วยพัฒนาทางกาย และพัฒนาทางใจ คือ เพื่อให้ชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญของชีวิตในพระพุทธศาสนาก่อนเป็นอันดับต้น ๆ ในการละเว้นต่อการเบียดเบียนทั้งมนุษย์สัตว์ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ต้องใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักแห่งการปลูกจิตสำนึกต่อมนุษย์และสัตว์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในชุมชน

ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ได้แก่ การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา อยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่จะต้องพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมของการงดเว้นในการทุจริต คดโกง หรือจะเป็นการเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งชุมชนก้าวไปได้อย่างมีความสุขด้วยหลักธรรมอันดีจากข้อทรัพย์สิน

ด้านหลักประกันครอบครัว ได้แก่ การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในด้านครอบครัว ที่จะต้องพัฒนาจิตใจจากครอบครัวไปถึงชุมชนให้เกิดการประสบความสำเร็จต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมของการซื่อสัตย์ การละเมียดสิทธิ์ ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ เพื่อพัฒนาจิตใจของประชาชนในชุมชนให้มีความสุขในชุมชนให้เกิดสุขโดยอาศัยพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงจิตใจในการดำเนินชีวิตตั้งแต่ครอบครัว

ด้านหลักประกันสังคม ได้แก่ การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา ของการใช้วาจารักษาน้ำใจของกันและกัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความปรารถนาดี มีความเป็นมิตร หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในด้านสังคมเริ่มที่การพูดที่ดี ไพเราะ น่าฟัง เพื่อให้ชุมชนให้มีความสุขโดยอาศัยพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงจิตใจของตนเองและครอบครัว

ด้านหลักประกันสุขภาพ ได้แก่ การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา การพัฒนาชุมชนจำเป็นต้องมีศีลข้อที่ห้าเป็นฐานที่สำคัญเพราะสุรา ยาเสพติด การพนัน เป็นอบายมุขที่ทำให้สังคมเสื่อมเสียและขาดความสมานฉันท์ในชุมชน จะต้องให้ความสำคัญและมีการจัดการถึงการงดเว้นต่ออบายมุขต่าง ๆ ในชุมชนให้หมดไป

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลภาคสนาม จากประชาชนในชุมชนชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๓๐๒ คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายปิดและปลายเปิด ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณี ตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๘ รูปหรือคน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” สรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีทั้งเพศชายและเพศหญิง มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙ รองลงมา อายุระหว่าง ๔๐ - ๕๙ ปี มีจำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖ ถัดไปมีอายุ ๒๑ - ๓๙ ปี มีจำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐ และสุดท้ายอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีจำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙ มีอาชีพรับจ้าง มีจำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖ รองลงมา อาชีพค้าขาย มีจำนวน ๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙ ถัดไปอาชีพรับราชการ และรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖ และนักเรียน มีจำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕ และสุดท้ายอื่น ๆ มีจำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๗ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑ รองลงมา ปริญญาตรี มีจำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔ และสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๙

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๖$, $S.D.=๐.๑๙๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ด้านปัจจัยจูงใจ ($\bar{X}=๔.๔๙$, $S.D.=๐.๒๓๕$)

๒) ด้านปัจจัยค้ำจุน ($\bar{X}=๔.๔๓$, $S.D.=๐.๒๘๑$) ตามลำดับ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านปัจจัยจูงใจ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๙$, $S.D.=๐.๒๓๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) วัดมีการสนับสนุนในการจัดหาโรงทาน แก่ท่านผู้มาร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๕๖$, $S.D.=๐.๕๒๔$)

๒) วัดเป็นศูนย์กลางให้ท่านในการเข้าร่วมกิจกรรมให้เกิดความสามัคคีและเพื่อรักษาศีลอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=๔.๕๐$, $S.D.=๐.๕๓๙$)

๓) วัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ท่านทราบเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.514)

๔) วัดมีการจัดสรรสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.551)

๕) วัดและหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคีทางพระพุทธศาสนาให้ท่านมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.524) ตามลำดับ

ด้านปัจจัยค้ำจุน พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.281) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ได้รับการปฏิบัติต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวัดอย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.546)

๒) พอใจในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัดจัดขึ้นในทุกกิจกรรม ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.546)

๓) ได้รับความสงบ ความรู้สึกที่ดีต่อการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.575)

๔) ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรม ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.575)

๕) เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับทางวัดทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.557) ตามลำดับ

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.287) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ด้านหลักประกันชีวิต ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.390)

๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.387)

๓) ด้านหลักประกันสุขภาพ ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.424)

๔) ด้านหลักประกันสังคม ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.431)

๕) ด้านหลักประกันครอบครัว ($\bar{X}=๔.๒๕$, S.D.=๐.๔๔๖) ตามลำดับ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านหลักประกันชีวิต พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๓๙๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

- ๑) ละเว้นจากการทำงานชีวิตมนุษย์และสัตว์ ($\bar{X}=๔.๔๘$, S.D.=๐.๕๖๓)
- ๒) ละเว้นจากการเบียดเบียนมนุษย์และสัตว์ ($\bar{X}=๔.๔๗$, S.D.=๐.๕๒๕)
- ๓) ละเว้นจากการประทุษร้ายร่างกายและจิตใจของมนุษย์และสัตว์ ($\bar{X}=๔.๔๔$, S.D.=๐.๕๗๘) ตามลำดับ

ด้านหลักประกันทรัพย์สิน พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันทรัพย์สิน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๙$, S.D.=๐.๕๙๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

- ๑) ละเว้นจากการนำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน ($\bar{X}=๔.๔๙$, S.D.=๐.๕๙๒)
- ๒) ละเว้นจากการนำสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติมาเป็นของตน ($\bar{X}=๔.๔๓$, S.D.=๐.๕๗๑)
- ๓) ละเว้น ละเว้นจากการฉ้อโกงผู้อื่น ($\bar{X}=๔.๓๗$, S.D.=๐.๖๐๐) ตามลำดับ

ด้านหลักประกันสุขภาพ พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๓๙๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

๑) อยู่ในระดับมาก-มากที่สุด ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ หลีกเลี่ยงที่จะเป็นชู้ทางกายหรือทางใจกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่รักหรือคู่สมรสของท่าน ($\bar{X}=๔.๓๐$, S.D.=๐.๕๘๕)

๒) ซื่อสัตย์ต่อครอบครัวและคู่สมรสของท่าน ($\bar{X}=๔.๒๘$, S.D.=๐.๕๘๔)

๓) ละเว้นการร่วมประเวณีกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่สมรสของท่าน ($\bar{X}=๔.๒๐$, S.D.=๐.๖๔๖) ตามลำดับ

ด้านหลักประกันสังคม พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๙$, S.D.=๐.๔๓๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

๑) อยู่ในระดับมาก-มากที่สุด ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ไม่พูดส่อเสียดสังคม นินทา ($\bar{X}=๔.๓๙$, S.D.=๐.๖๑๐)

๒) มักจะใช้วาจา เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่หมู่คณะหรือบุคคลรอบข้างเสมอ ($\bar{X}=๔.๓๔$, S.D.=๐.๖๒๐)

๓) มักจะพูดจาไพเราะ เพื่อถนอมน้ำใจคู่สนทนาอยู่เสมอ ($\bar{X}=๔.๑๔$, S.D.=๐.๖๔๘) ตามลำดับ

ด้านหลักประกันครอบครัว พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการประกันครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๕$, S.D.=๐.๔๒๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

๑) อยู่ในระดับมาก-มากที่สุด ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ฝึกสมาธิจากการฟังธรรมะในการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีสติเป็นที่ตั้ง ($\bar{X}=๔.๓๙$, S.D.=๐.๕๕๘)

๒) ละเว้นจากอบายมุขแม่ในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๓๔$, S.D.=๐.๖๐๙)

๓) ไม่ดื่มสุราหรือของมีเมาแม่ในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๓๓$, S.D.=๐.๕๔๔) ตามลำดับ

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา ต่างมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมแตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา ต่างมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนา
สำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๑. ด้านปัจจัยจิตใจ

- การจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา ส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาใน
ระยะเวลาสั้นๆ จึงทำให้ไม่เกิดประสิทธิ

- วิทยากรในการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาแต่ละกิจกรรม เป็นวิทยากรชุดเดียวกัน

- ขาดการประเมินผลต่อการจัดกิจกรรม ทางพุทธศาสนาภายหลังจากเสร็จสิ้นการจัด
กิจกรรม

๒. ด้านปัจจัยค้ำจุน

- การปฏิบัติต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนายังขาดข้อมูลที่ทันสมัย

- การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาน้อยมาก

๓. ด้านหลักประกันชีวิต

- การเว้นจากการประทุษร้ายร่างกายทั้งมนุษย์และสัตว์ยังคงเกิดขึ้นอยู่

- การเบียดเบียนด้วยวิธีต่าง ๆ ไม่สามารถทำให้หมดไปได้

๔. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน

- การนำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน ยังเป็นปัญหาใหญ่ของสังคม

- การฉ้อโกง เป็นปัจจัยหลักของการทรัพย์สินของการเกิดปัญหา

๕. ด้านหลักประกันครอบครัว

- การซื้อสัตย์ต่อคู่สมรสและครอบครัวมีน้อยมาก

- การร่วมประเวณีที่ไม่ใช่คู่สมรสของตนมีมากขึ้นในสังคม

๖. ด้านหลักประกันสังคม

- การพูดจาส่อเสียดและนินทา เกิดมากขึ้นทุกวัน

- การใช้วาจาที่ไพเราะ ถนอมน้ำใจคู่สนทนาน้อยมาก

๗. ด้านหลักประกันสุขภาพ

- การรณรงค์เกี่ยวกับของมีเมาในสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาน้อยไป

- ความประมาท และขาดสติ เป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับ
ชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๑. ด้านปัจจัยจูงใจ

- ควรมีการวัดและประเมินทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งก่อนเข้ารับการจัดกิจกรรม ทางพุทธศาสนาและภายหลังจากการจัดกิจกรรม ทางพุทธศาสนาแล้ว
- ควรใช้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญสูงหรือเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์สูงมาเป็นวิทยากร
- ควรจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา ให้มีทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

๒. ด้านปัจจัยค้ำจุน

- ควรมีข้อมูลที่ทันสมัย ต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น
- ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น

๓. ด้านหลักประกันชีวิต

- ควรมีการฝึกหรือจัดกิจกรรมงดเว้นให้มากขึ้น
- ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนรู้ถึงผลแห่งการเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น

๔. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน

- ควรจัดกิจกรรมสร้างจิตใต้สำนึกของการเป็นมนุษย์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ
- ควรมีการส่งเสริมคุณธรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมมากขึ้น

๕. ด้านหลักประกันครอบครัว

- ควรมีข้อมูลที่สามารถพัฒนา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในจิตใจให้เกิดความซื่อสัตย์ต่อคู่สมรสและครอบครัวอย่างต่อเนื่อง
- ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมลด ละ เลิก ต่อพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยงต่อสังคมและครอบครัวของตน

๖. ด้านหลักประกันสังคม

- ควรมีการจัดทำกิจกรรมให้เกิดความสามัคคีกันต่อตนและสังคม
- ควรมีการส่งเสริมใช้วาจาที่ไพเราะ สร้างสรรค์ เหมาะสมกับการสนทนา

๗. ด้านหลักประกันสุขภาพ

- ควรมีการรณรงค์เกี่ยวกับของมีนเมาในสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนามากขึ้น
- ควรมีการส่งเสริมให้ตั้งอยู่ด้วยความไม่ประมาท มีสติ ไม่ทำให้เป็นปัญหาสังคมมากขึ้น

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” โดยรวมทั้ง ๗ ด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของ การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

ด้านภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมทั้ง ๗ ด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นได้ว่าประชาชนในชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหารมีการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาทั้ง ด้านปัจจัยจิตใจ ด้านปัจจัย คำจูน ด้านหลักประกันชีวิต ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ด้านหลักประกันครอบครัว ด้านหลักประกันสังคม ด้านหลักประกันสุขภาพ จึงทำให้ประชาชนในชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

(๑) ด้านปัจจัยจิตใจ

พบว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหารมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ ไม่ต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ **บุษบา บัวพรม และ เพ็ญณี แรอรท** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยหลักของปัญหาของชุมชนคือขาดการมีส่วนร่วมกันภายในชุมชน ต้อง เพิ่มรูปแบบการพัฒนาให้ชัดเจนในการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเพื่อการแก้ปัญหาชุมชน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในโครงการที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อสร้างการยอมรับและความสามัคคี ตามหลักของ หลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา ก็คือการพัฒนาในด้านร่างกาย และ

ในด้านจิตใจ ซึ่งประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาของชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมาให้ดียิ่งขึ้น^๑

(๒) ด้านปัจจัยค้ำจุน

พบว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหารมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าการศึกษา ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีกันไม่ต่างกัน จึงทำให้เกิดความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ดังกล่าวนี้อสอดคล้องกับที่ **อุทัย ปริญาสุทธี** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสามัคคีกันของชุมชนควนโส” จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและที่มาของความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งของชุมชนต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน โดยมักเกี่ยวข้องกับทรัพยากรของชุมชน มุ่งเน้นการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสร้างความสามัคคีกันเพื่อให้เกิดการฟื้นฟูสัมพันธภาพ เป็นแนวทางลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้^๒

(๓) ด้านหลักประกันชีวิต

พบว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหารมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมาด้านหลักประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๑ ละเว้นจากการทำลายชีวิตมนุษย์และสัตว์ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร มีแนวคิด ในการพัฒนาในด้านหลักประกันชีวิตมากขึ้น โดยให้ความสำคัญ กับการละเว้นจากการทำลายชีวิตมนุษย์และสัตว์ พร้อมทั้งความรู้ ประสบการณ์ และทักษะการบริหาร โดยส่งเสริมศึกษาหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา มากขึ้น การมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ **พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ,ดร.** ได้ศึกษาวิจัย

^๑ บุชบา บัวพรม และ เพ็ญณี แนนท, “กระบวนการสร้างความปรองดองสามัคคีกันสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๒๑๓.

^๒ อุทัย ปริญาสุทธี, “การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสามัคคีกันของชุมชนควนโส”, วารสารวิจัยสังคม , ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒, (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๖) : ๖๙.

เรื่อง “การสร้างความปลอดภัยตามแผนผังด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างความปลอดภัยตามแผนผังนั้น เริ่มจากการสร้างความปลอดภัยในจิตใจของแต่ละคนก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก โดยใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วนกระบวนการสร้างความปลอดภัย ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล ๕^๓ ใช้หลักการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

(๔) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน

พบว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหารมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความปลอดภัยตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความปลอดภัยตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความปลอดภัยตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การละเว้นจากการนำเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร มีแนวคิด ในการพัฒนาในด้านหลักประกันชีวิตมากขึ้น โดยให้ความสำคัญ กับการละเว้นจากการนำเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน พร้อมทั้งความรู้ ประสบการณ์ และทักษะการบริหาร โดยส่งเสริมศึกษาหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนามากขึ้น การมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ,ดร. ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างความปลอดภัยตามแผนผังด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างความปลอดภัยตามแผนผังนั้น เริ่มจากการสร้างความปลอดภัยในจิตใจของแต่ละคนก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก โดยใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วนกระบวนการสร้างความปลอดภัย ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ใช้หลักการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ^๔

(๕) ด้านหลักประกันครอบครัว

พบว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหารมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความปลอดภัยตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร

^๓ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ดร., “การสร้างความปลอดภัยตามแผนผังด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓, (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๙).

^๔ เรื่องเดียวกัน : ๑๑๘.

จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การซื้อสัตย์ต่อครอบครัวและคู่สมรสของตน แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร มีแนวคิด ในการพัฒนาในด้านหลักประกันชีวิตมากขึ้น โดยให้ความสำคัญ กับการซื้อสัตย์ต่อครอบครัวและคู่สมรสของตน พร้อมทั้งความรู้ ประสบการณ์ และทักษะการบริหาร โดยส่งเสริมศึกษาหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา มากขึ้น การมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ,ดร. ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์นั้น เริ่มจากการสร้างความปลอดภัยในจิตใจของ แต่ละคนก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก โดยใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วนกระบวนการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ใช้หลักการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ^๕

(๖) ด้านหลักประกันสังคม

พบว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหารมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การพูดจาไพเราะ เพื่อถนอมน้ำใจคู่สนทนาอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร มีแนวคิด ในการพัฒนาในด้านหลักประกันชีวิตมากขึ้น โดยให้ความสำคัญ กับการพูดจาไพเราะ เพื่อถนอมน้ำใจคู่สนทนาอยู่เสมอ พร้อมทั้งความรู้ ประสบการณ์ และทักษะการบริหาร โดยส่งเสริมศึกษาหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา มากขึ้น การมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ,ดร. ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

^๕ อ้างแล้ว : ๑๑๘.

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างความปรองดองสมานฉันท์นั้น เริ่มจากการสร้างความปรองดองในจิตใจของ แต่ละคนก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก โดยใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วนกระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ใช้หลักการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ^๖

(๗) ด้านหลักประกันสุขภาพ

พบว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหารมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การงดดื่มสุราหรือของมีนเมาแม้ในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเขตชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร มีแนวคิด ในการพัฒนาในด้านหลักประกันชีวิตมากขึ้น โดยให้ความสำคัญ กับการงดดื่มสุราหรือของมีนเมาแม้ในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งความรู้ ประสบการณ์ และทักษะการบริหาร โดยส่งเสริมศึกษาหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนามากขึ้น การมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ,ดร. ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างความปรองดองสมานฉันท์นั้น เริ่มจากการสร้างความปรองดองในจิตใจของ แต่ละคนก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก โดยใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วนกระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ใช้หลักการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ^๗

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไป ดังนี้

^๖ อ่างแก้ว : ๑๑๘.

^๗ อ่างแก้ว : ๑๑๘.

- ๑) ควรใช้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญสูงหรือเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์สูงมาเป็นวิทยากร
- ๒) ควรจัดทำหลักสูตรการจัดกิจกรรมทั้งในระยะเวลาที่เหมาะสม คือระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว
- ๓) ควรสนับสนุนผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มีส่วนร่วมต่อการวางแผนและการจัดกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
- ๔) ควรมีการวัดและประเมินทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมและภายหลังจากการร่วมกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- ๑) ควรให้มีตัวแทนของกลุ่มชุมชนเพื่อช่วยการส่งเสริมความสงบสุขในชุมชน
- ๒) ควรมีการระงับความขัดแย้งโดยใช้วิธีต่าง ๆ เป็นอีกแนวทางสันติวิธีที่จะทำให้ชุมชนเกิดความสงบสุข
- ๓) ควรจัดสรรกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ และการให้ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนและรวมถึงการสนับสนุนในนโยบายของรัฐ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนา
- ๒) ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
- ๓) ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบโครงการฝึกอบรมบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนให้สามารถเป็นชุมชนต้นแบบของความสามัคคีและสงบสุข

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

ชาญชัย อาจินสมาจาร. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริม, ๒๕๔๐.

ตติยา สุวรรณบุบผา. ความเป็นพลเมืองไทยในระบบประชาธิปไตย. นครศรีธรรมราช : บริษัท
ป. อินเทอร์เน็ต แอนด์ ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๕๑.

ดิน ปรัชญพฤทธิ. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. วิทยาการบริหารสำหรับนักบริหารมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.

ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๕๓.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระมหาอุทัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). คนสำราญงานสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). การบริหารวัด. พิมพ์ครั้งที่ ๙. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์,
๒๕๕๑.

วิยะดา สิมะเสถียร. แนวทางการสร้างสมานฉันท์ในสังคมไทย. นครศรีธรรมราช : บริษัท
ป.อินเทอร์เน็ต แอนด์ ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๕๑.

วิโรจน์ สารรัตนะ. การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคนอื่นๆ. ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป (ศปป.) จังหวัดแม่ฮ่องสอน. **คู่มือการสร้างความปลอดภัยและสมานฉันท์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. แม่ฮ่องสอน : ศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป, ๒๕๕๗.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **เบญจศีลและเบญจธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สมยศ นาวิการ. **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๔.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. **ผลการดำเนินโครงการสำคัญตามนโยบายรัฐบาล รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๕ เดือนตุลาคม ๒๕๕๔ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๕**. กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, ๒๕๕๕.

สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิง จำกัด, ๒๕๔๗.

สุธี สุทธิสมบูรณ์และสมาน รังสีโยกฤษฎ์. **หลักการบริหารเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖.

สุปรีชา กมลาคัน. **กลยุทธ์การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๕.

สุวรีย์ ศิริโภาคารภิมย์. **การวิจัยทางการศึกษา**. ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏ-เทพสตรี, ๒๕๕๖.

(๒) รายงานวิจัย:

สถาบันพระปกเกล้า. “การสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๕.

อุไรวรรณ ธนสถิต. “บทบาทของ สภาพัฒนาการเมืองกับการเสริมสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ”. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ๒๕๕๖.

(๔) บทความ:

กมลพร กัลยาณมิตร. “แรงจูงใจ ๒ ปัจจัย พลังสู่ความสำเร็จ”. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม, ๒๕๕๙ : ๗๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. “การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา : กรอบแนวคิด ความสำคัญและความท้าทาย”. **วารสารร่วมพฤษ**. ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๓ มิถุนายน – กันยายน ๒๕๕๒.

พระมหากษัตริย์ กิติโสภโณ. “การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓, กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๙.

วัดญาณเวศกวัน. “สมานฉันท์”. **ข่าวสารญาณเวศ**. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. “การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา: กรอบแนวคิด ความสำคัญ และความท้าทาย”. **วารสารร่วมพฤษ**. ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๓, (มิถุนายน – กันยายน ๒๕๕๒).

พระธรรมวรานายก (โอภาส นิสิตติเมธี). **ธรรมปริทัศน์ “๔๖”**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ปราณี สุรสิทธิ์, “รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี”. **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑, (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๕).

อุทัย ปริญาสุทธี. “การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของชุมชนควนโส”. **วารสารวิจัยสังคม**. ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒. กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๖.

พลตรี ก้องพิทักษ์ วงศ์ดิษฐ์และคณะ “การศึกษากระบวนการสร้างความปรองดองและเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้ง”. **วารสารรังสิตบัณฑิตในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑. กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘.

บุษบา บัวพรหมและเพ็ญณี แนนธ. “กระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าวาสุกรี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วารสารสถาบันวิจัยพินิจธรรม**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

จันทร์ธานี สงวนนาม. **เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง**. กรุงเทพมหานคร: ม.ท.ป., ๒๕๓๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

ประชาสัมพันธ์วุฒิสภา. แนวทางที่จะสร้างความปรองดองของคนในชาติ โดย ศาสตราจารย์ ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน ประธานกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ(คอ.นธ.) ประธาน รัฐสภา (สมัยปี พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๓๕). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://1ab.in/Dxo> [๗ มีนาคม ๒๕๖๓].

พระราชญาณวิสิฐ. ๖ หลักปรองดองสมานฉันท์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://1ab.in/Dk7> [๗ มีนาคม ๒๕๖๓].

โมนอย พจน์. หลักการปรองดองแห่งชาติเชิงพุทธ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://1ab.in/Drb>, [๖ มีนาคม ๒๕๖๓].

สำนักงานคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ. รูปแบบการเสริมสร้างความสมานฉันท์ภายใต้บริบทความขัดแย้งของสังคมไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://1ab.in/Dxq>. [๒๖ มกราคม ๒๕๖๓].

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. โครงการถวายเป็นความรู้แด่พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบล รุ่นที่ ๑๘. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.onab.go.th/en/news>, [๕ มีนาคม ๒๕๖๓].

อิมิตโต. สัมคัตติปรองดอง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://board.palungjit.org>, [๗ มีนาคม ๒๕๖๓].

(๖) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____. พระครูวิริยธรรมานุศาสน์, ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____. พระมหาเอกรินทร์ ธรรมรสี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____. พระปลัดทองศักดิ์ สุขเมโธ, ดร., ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____. จำสิปตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____. นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____. นายนพดล หวังรวมกลาง, ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ ๗, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____. นายณัฐวุฒิ นาคชลธี, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๒. ภาษาอังกฤษ

- Abu-Nimer. *Reconciliation, Justice, and Coexistence: Theory and Practice*, Lanham, MD : Lexington Books, 2001.; Bercovitch, Jacob, Victor Kremenyuk, and William I, *The SAGE Handbook of Conflict Resolution*. London: Sage, 2009.
- Bloomfield, David, Teresa Barnes, and Luc Huyse. **Reconciliation After Violent Conflict : A Handbook**, Stockholm: International Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2003.
- Koontz, Harold and Heize Wehrich. **Essential of management**, 5 th. Singapore : McGraw-Hall, 1990.
- Luther Gulick and Lyndall Urwick. **Papers on the Science of Administration**. New York : Institute of Public Administration, 1937.
- Moral Promotion Center. **The Situation of Thailand Moral**. Retrieved December 10, 2016.
- Murphy, Colleen. **A Moral Theory of Political Reconciliation**. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- Bloomfield, David, Teresa Barnes, and Luc Huyse, **Reconciliation After Violent Conflict : A Handbook**.
- Phramaha Kritsada Sobhanasilo. **Reconciliation Building By Five Precepts Observing Village Project In Ayutthaya Province**. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (3), 2016.
- Price, Alan. **Human Resourec Management In a Business Context**, 2 edition, London: Thomson Learning, 2004.
- Soonthornsaratoon. **A cooperation Model of Home, Monastery School and Community for Building Cultural Immunity Children and Young People in the Perimeter of Bangkok Metropolis Cultural Immunity Promotion in the Suburban Bangkok Metropolis**. Doctor of Philosophy Thesis. Cultural Science. Mahasarakam University. 2009.
- Whittaker, David J. **Conflict and Reconciliation in the Contemporary World**. New York: Routledge, 1999.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน

วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา อันจะเป็นประโยชน์ในส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรค และการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ต่อไป

ข้อมูลที่ได้ จะแปลผลวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด

แบบสอบถามนี้ แบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นปัจจัยการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๒ ปัจจัย คือ ๑) ปัจจัยการจงใจ ๒) ปัจจัยการค้ำจุน

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งตามหลักกรรมศีล ๕ ประการ ดังนี้ ๑) ปาณาติปตา เวมณี (เว้นการทำลายชีวิต) ๒) อทินนาทานา เวมณี (เว้นจากการถือเอาสิ่งของผู้อื่น) ๓) กามเมสุมิจจา จารา เวมณี (เว้นจากประพฤติดิฉันท์ในกาม) ๔) มุสาวาทา เวมณี (เว้นจากการพูดเท็จ) ๕) สุราเมรัยมัชชป มาทัญฐานา เวมณี (เว้นจากเหตุแห่งความประมาท)

ตอนที่ ๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

พระอนพัทธ์ ฐิตธมโม

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน
วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนตัวของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ให้ ตามความเป็นจริง

๑. เพศ

[] ชาย

[] หญิง

๒. อายุ

[] ไม่เกิน ๒๐ ปี

[] ๔๐ - ๕๙ ปี

[] ๒๑ - ๓๙ ปี

[] ๖๐ ปีขึ้นไป

๓. อาชีพ

[] นักเรียน

[] รับจ้าง

[] ค้าขาย

[] รับราชการ และ รัฐวิสาหกิจ

[] อื่น ๆ

๔. ระดับการศึกษา

[] ต่ำกว่า ปริญญาตรี

[] ปริญญาตรี

[] สูงกว่า ปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับ
ชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งตามหลักธรรมศีล ๕ ประการ ดังนี้ ๑) ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นการทำลายชีวิต) ๒) อทินนาทานา เวรมณี (เว้นจากการถือเอาสิ่งของผู้อื่น) ๓) กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี (เว้นจากประพฤติดีในกาม) ๔) มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากการพูดเท็จ) ๕) สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี (เว้นจากเหตุแห่งความประมาท)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นว่าท่านมีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้ในระดับใด ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ปัจจัยจูงใจ					
๑	วัดมีการจัดสรรสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม					
๒	วัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ท่านทราบเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง					
๓	วัดมีการสนับสนุนในการจัดหาโรงทาน แก่ท่านผู้มาร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา					
๔	วัดและหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคีทางพระพุทธศาสนาให้ท่านมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม					
๕	วัดเป็นศูนย์กลางให้ท่านในการเข้าร่วมกิจกรรมให้เกิดความสามัคคีและเพื่อรักษาศีล อย่างต่อเนื่อง					

	ปัจจัยค้ำจุน					
๑	ท่านได้รับการปฏิบัติต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวัดอย่างเหมาะสม					
๒	ท่านพอใจในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัดจัดขึ้นในทุกกิจกรรม					
๓	ท่านได้รับความสงบ ความรู้สึกที่ดีต่อการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง					
๔	ท่านได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรม					
๕	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับทางวัดทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง					
	ด้านหลักประกันชีวิตศีล					
๑	ท่านละเว้นจากการทำงานชีวิตมนุษย์และสัตว์					
๒	ท่านละเว้นจากการประทุษร้ายร่างกายและจิตใจของมนุษย์และสัตว์					
๓	ท่านละเว้นจากการเบียดเบียนมนุษย์และสัตว์					
	หลักประกันทรัพย์สิน					
๑	ท่านละเว้นจากการนำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน					
๒	ท่านละเว้นจากการนำสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติมาเป็นของตน					
๓	ท่านละเว้นจากการฉ้อโกงผู้อื่น					
	หลักประกันครอบครัว					
๑	ท่านซื่อสัตย์ต่อครอบครัวและคู่สมรสของท่าน					

๒	ท่านละเว้นการร่วมประเวณีกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่สมรสของท่าน					
๓	ท่านหลีกเลี่ยงที่จะเป็นชู้ทางกายหรือทางใจกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่รักหรือคู่สมรสของท่าน					
หลักประกันสังคม						
๑	ท่านมักจะพูดจาไพเราะ เพื่อถนอมน้ำใจคู่สนทนาอยู่เสมอ					
๒	ท่านมักจะใช้วาจา เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่หมู่คณะหรือบุคคลรอบข้างเสมอ					
๓	ท่านไม่พูดส่อเสียดสังคม นินทา					
หลักประกันสุขภาพ						
๑	ท่านไม่ดื่มสุราหรือของมึนเมาแม้ในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
๒	ท่านละเว้นจากอบายมุขแม้ในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
๓	ท่านฝึกสมาธิจากการฟังระว่างในการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีสติเป็นที่ตั้ง					

ตอนที่ ๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมความสามัคคีกันตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

๑) ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

๒) ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๑๑๗๕ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน พระมหานิกธ ฐานุตโร, ดร.

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหานิกธ ฐานุตโร,ดร.)

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๑๗๔ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ ดร.กาญจนา ต่ำจดี

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๒๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธิญาณก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๙๖๗๓๖

ดร.กาญจนา ต่ำจดี
๑๖/๐๖/๖๓

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๗๘ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๒๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ตรวจแล้ว

(ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต)

๓๓๐ ๕.๕.๖๓

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม

โทรติดต่ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๑๗๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗๘ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์
เจริญพร รศ.เนตรชนก บัวนาค มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์
มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณา
แล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพร

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ได้ตรวจ เครื่องมือวิจัยดังกล่าว แล้ว

(วัด เนตรชนก ยันเขต)

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม

โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ก ๑๒๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์
เจริญพร ผศ.ดร.พีรวิทย์ คำเจริญ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์
มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณา
แล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ใบสมัคร/ใบขอรับวิจัย
ฟรีของรับแล้ว

พีรวิทย์ คำเจริญ

เจริญพร

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ภาคผนวก ค
ผลการหาค่าความสอดคล้อง (IOC)

ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

(Index of item objective congruence = IOC)

สารนิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน

วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา"

ผู้วิจัย : พระอนพัทธ์ อุตฺตมโม (ประสพพฤกษ์)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน วัดพระนารายณ์มหาราช
 วรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๒ ด้าน

๑. ด้านการจงใจ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประมวลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า ioc	แปลผล
๑ วัดมีการจัดสรรสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒ วัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ท่านทราบเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓ วัดที่การสนับสนุนในการจัดหาโรงงาน แก่ท่านผู้มาร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔ วัดและหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคีทางพระพุทธศาสนาให้ท่านมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕ วัดเป็นศูนย์กลางให้ท่านในการเข้าร่วมกิจกรรมให้เกิดความสามัคคีและเพื่อรักษาศีล อย่างต่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. ด้านการคำจูน								
๑ ท่านได้รับการปฏิบัติต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวัดอย่างเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒ ท่านพอใจในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัดจัดขึ้นในทุกกิจกรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

๓	ท่านได้รับความสงบ ความรู้สึกที่ดีต่อการทำกิจกรรม ในแต่ละครั้ง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๔	ท่าน ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ กิจกรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๕	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับทางวัด ทุกกิจกรรมอย่างค่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๔. ด้านการวัดและประเมินผล									
๑	อาจารย์มีการบอกวิธีการวัดและประเมินผลให้ ทราบล่วงหน้า	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๒	อาจารย์มีการวัดผลและประเมินผลอย่าง หลากหลายสอดคล้องกับสภาพจริง ตามวัยของ นักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๓	อาจารย์มีการสอบวัดผลและประเมินผลที่ ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๔	อาจารย์มีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบ ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๕	อาจารย์มีการวัดผลและประเมินผลทั้ง ภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้

ความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร
จังหวัดนครราชสีมา

	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประมวลผล			
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า ioc	แปลผล	
๑. ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นการทำลายชีวิต)									
๑	ท่านละเว้นจากการงานชีวิตมนุษย์และสัตว์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๒	ท่านละเว้นจากการประทุษร้ายร่างกายและ จิตใจของมนุษย์และสัตว์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๓	ท่านละเว้นจากการเบียดเบียนมนุษย์และสัตว์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๒. อทินนาทานา เวรมณี (เว้นจากการถือเอาสิ่งของผู้อื่น)									
๑	ท่านละเว้นจากการนำสิ่งของผู้อื่นมาเป็น ของตน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้
๒	ท่านละเว้นจากการนำสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑๐.๐	ใช้ได้

	มาเป็นของตน								
๓	ท่านละเว้นจากการอื้อโกงผู้อื่น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. กามสุมีจจาจารา เวมณี (เว้นจากประพฤติผิดในกาม)									
๑	ท่านซื้อสัตย์ต่อครอบครัวและคู่สมรสของท่าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	ท่านละเว้นการร่วมประเวณีกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่สมรสของท่าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	ท่านหลีกเลี่ยงที่จะเป็นชู้ทางกายหรือทางใจกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่รักหรือคู่สมรสของท่าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. มุสวาทา เวมณี (เว้นจากการพูดเท็จ)									
๑	ท่านมักจะพูดจาไพเราะ เพื่อถนอมน้ำใจคู่สนทนาอยู่เสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	ท่านมักจะใช้วาจา เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่หมู่คณะหรือบุคคลรอบข้างเสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	ท่านไม่พูดส่อเสียดสังคม นินทา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕. สุราเมรยมิชฌมาทฎฐานา เวมณี (เว้นจากเหตุแห่งความประมาท)									
๑	ท่านไม่ดื่มสุราหรือของมึนเมาในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	ท่านละเว้นจากอบายมุขแม้ในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	ท่านฝึกสมาธิจากการพึงระวังในการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีสติเป็นที่ตั้ง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

รับรองตามนี้

พระปลัดพระชิน พุทธิสารโธ
พระปลัดพระชิน พุทธิสารโธ, ผ.ศ. ดร.
ประธานที่ปรึกษา

ผลการหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา
(Content Validity Index = CVI)

สารนิพนธ์เรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน
วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา”

ผู้วิจัย : พระอนพัทธ์ รุตมโม (ประสพพฤกษ์)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. สภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับ
ชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น					จำนวนผู้เรียงรายชื่อ ที่เห็นสอดคล้อง	CVI รายข้อ
๑. ท่านคิดว่า การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการจูงใจ เป็นอย่างไร?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๒. ท่านคิดว่า การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านการค้ำจุน เป็นอย่างไร?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๓. ท่านคิดว่า การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านเว้นการทำลายชีวิต เป็นอย่างไร?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๔. ท่านคิดว่า การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านเว้นจากการถือเอาสิ่งของผู้อื่น เป็นอย่างไร?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น					จำนวนผู้เชี่ยวชาญ ที่เห็นสอดคล้อง	CVI รายข้อ
๕. ท่านคิดว่า การส่งเสริมความสามานอันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา ด้านเว้นจากเหตุแห่งความประมาท เป็นอย่างไร ?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐

หมายเหตุ : ✓ แทนค่าความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญให้คะแนน ๓ หรือ ๔

รับรองฉบับนี้

พระปลัดจวบ พุทธิพิไล
พระปลัดระทิน พุทธิสาร, ผศ. ดร.
ประธานที่ปรึกษา

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)

เรื่อง การส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน
วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา
ของ พระอนพัทธ์ ฐิตธมโม (ประสพฤกษ์)

Case Processing Summary

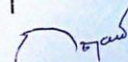
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.890	25

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	105.20	85.476	.305	.889
A2	105.47	85.361	.342	.888

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A3	105.20	81.890	.541	.884
A4	105.30	86.424	.196	.891
A5	105.23	87.840	.056	.895
B1	105.33	82.713	.454	.886
B2	105.30	82.838	.405	.887
B3	105.30	81.803	.483	.885
B4	105.43	80.185	.534	.884
B5	105.23	80.875	.544	.884
C1	105.20	80.234	.589	.883
C2	105.33	79.954	.633	.882
C3	105.33	78.506	.595	.882
D1	105.30	81.528	.443	.887
D2	105.20	82.166	.444	.886
D3	105.30	79.114	.648	.881
E1	105.10	86.093	.215	.891
E2	105.23	83.220	.433	.887
E3	105.17	80.144	.636	.882
F1	105.30	78.079	.725	.879
F2	105.33	83.333	.373	.888
F3	105.13	79.361	.653	.881
G1	105.13	83.292	.515	.885
G2	105.03	84.171	.436	.887
G3	105.10	85.334	.316	.889

Handwritten signature

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๒๓๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
กราบเรียน พระธรรมวรานายก เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน
วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในเขตปกครองของพระเดช
พระคุณ จึงขอความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาส
นี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

(Handwritten signature)
๓๐ ส.ค. ๖๓

(Handwritten signature)

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์การวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ว ๑๒๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
กราบเรียน พระธรรมวรนายก เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระ
นารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตพระเดชพระคุณ ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดช
พระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

พระธรรมวรนายก
เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร

พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม

โทรศัพท์ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ว ๑๖๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูวิริยธรรมานุสาคส์, ดร. เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมฺโม นามสกุล ประสพพฤษฯ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระ
นารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

อนพัทธ์ ฉายา
พระครูวิริยธรรมานุสาคส์
ลต.ในวัดโพธิ์ เกษ
๒๗๘.๓.๖๓

พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ร ๑๖๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระมหาเอกรินทร์ ธมฺมรํสี เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมฺโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๕๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระ
นารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

๖๕๘ คสม๑๖๘
พระอ.เอกรินทร์ ธมฺมรํสี (พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมฺโม
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๖๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระปลัดทองศักดิ์ สุเมโธ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฯ โรงเรียนพระปริยัติสามัญ นครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๕๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระ
นารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม
พระปลัดทองศักดิ์ สุเมโธ
๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม

โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ว ๑๖๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร จำสัตรี จริญญา งามโคกสูง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระ
นารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ฉันทอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม

ค.ศ. ๑๗

(ฉันทอนพัทธ์)

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

๒๕๖๓

พระอุดมสิทธินายก

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ที่ อว.๘๐๐๕๒/ว ๑๖๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทรน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางพรสวรรค์ งามโคกสูง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤษฯ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระ
นารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ด้วยความยินดีอนุเคราะห์ที่
๒๒
(นางพรสวรรค์ งามโคกสูง)
นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ ๑ ๑๖๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

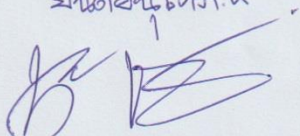
๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายพดล หวังรวมกลาง ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ฯ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

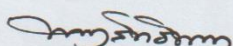
ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤษฯ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระ
นารายณ์มหาสารคาม จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ชินติอานะตนะ

 26 สิงหาคม 2563

ขอแสดงความนับถือ

 (พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๑๖๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายณัฐภูมิ นาคชลธิ อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอนพัทธ์ ฉายา จิตธมโม นามสกุล ประสพพฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสามัคคีตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนวัดพระ
นารายณ์มหาสารวชิรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

เป็นขอเสนอ
นายณัฐภูมิ นาคชลธิ
๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๓

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระอนพัทธ์ จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๒๖๐๐๓๘๒

ภาคผนวก ซ
ภาพถ่ายการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. สัมภาษณ์ พระธรรมมรณายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร
จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

๒. สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสตร์, ดร. เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑ จังหวัดนครราชสีมา
เมื่อวันที่ ๒๗ เดือนสิงหาคม ๒๕๖๓

๓. สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธรรมรสี เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร
จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๓๑ เดือนสิงหาคม ๒๕๖๓

๔. สัมภาษณ์ พระปลัดทองศักดิ์ สุขเมโธ, ดร., ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช วรวิหาร,
จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๒๙ เดือนสิงหาคม ๒๕๖๓.

๕. สัมภาษณ์ จำสืบทวี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการจังหวัดนครราชสีมา
เมื่อวันที่ ๒๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

๖. สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ จังหวัดนครราชสีมา
เมื่อวันที่ ๒๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

๗. สัมภาษณ์ นายนพดล หวังรวมกลาง , ประธานชมชนวัดพระนารายณ์ ฯ
เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๘. สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธี, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
เมื่อวันที่ ๒๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	:	พระอนพัทย์ ฐิตธมฺโม (ประสพพฤกษ์)
วัน เดือน ปีเกิด	:	วันพุธ ที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘
ภูมิลำเนาที่เกิด	:	กรุงเทพมหานคร
การศึกษา	:	๑.ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ ๒.นักรธรรมเอก
อุปสมบท	:	วันที่ ๕ เดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๗
สังกัด	:	วัดวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา
ปีที่เข้าศึกษา	:	ปีการศึกษา ๒๕๖๒
ปีที่สำเร็จการศึกษา	:	ปีการศึกษา ๒๕๖๓
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๐๐๐